

(Bos)lust naar 't Alteveer

Madelon Bosch & Klazien Post

Christelijke Hogeschool Windesheim
Sociaal Pedagogische Hulpverlening
Januari 2011

(Bos)lust naar 't Alteveer

De schoolverlaterstrek

Uitgegeven door: Madelon Bosch studentnummer: S1006491
Klazien Post studentnummer: S1006692

Opleiding: Sociaal Pedagogische Hulpverlening
Christelijke Hogeschool Windesheim
Onderzoeksrapport
Begeleiding: Menno Gaijkema

In opdracht van: Baalderborg Groep, locatie Arbeidscentrum 't Alteveer in
Ommen
Begeleiding: Geke Kloosterhof

Datum: januari 2011

Voorwoord

Voor u ligt het rapport '(Bos)lust naar 't Alteveer'. Dit rapport is geschreven naar aanleiding van ons onderzoek dat gericht was op het doorstromen van schoolverlaters naar arbeidscentrum 't Alteveer. In het kader van ons afstuderen voor de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH) hebben wij dit onderzoek uitgevoerd, in opdracht van Baalderborg Groep, locatie arbeidscentrum 't Alteveer te Ommen. De opleiding SPH valt onder de School of Social Work van Christelijk Hogeschool Windesheim.

Als de titel van ons onderzoek hebben we gekozen voor: '(Bos)lust naar 't Alteveer, de schoolverlaterstrek'. Deze titel geeft het onderwerp weer. Het uiteindelijke doel van ons onderzoek is dat er nieuwe cliënten komen bij deze locatie van Baalderborg Groep. Cliënten moeten zin hebben om bij arbeidscentrum 't Alteveer te gaan werken. De schoolverlaterstrek is op twee manieren op te vatten. Enerzijds betekent het de trek van schoolverlaters; waar zij naar toe gaan, anderzijds waar zij trek in hebben; waar zij zin in hebben.

Wij hebben ons mogen verdiepen in het proces van schoolverlater tot aanmelding bij een vervolgplek. Daarbij hebben wij gekeken naar oorzaken voor het ontbreken van aanmelding bij arbeidscentrum 't Alteveer en hoe zij deze (weer) tot stand kan laten komen.

Met de betrokken doelgroepen hebben wij beiden ervaring; mensen met een verstandelijke beperking en schoolverlaters. Het was voor ons dan ook interessant om met deze kennis een onderzoek in de praktijk te mogen doen.

Graag willen wij een aantal mensen bedanken die ons op wat voor manier dan ook ondersteuning hebben geboden gedurende het onderzoek. Hierbij denken we aan onze begeleiders Geke Kloosterhof en Menno Gaijkema, maar ook aan mensen uit onze directe omgeving die hebben gezorgd voor de nodige ondersteuning en betrokkenheid, zoals onze vrienden en vriendinnen, familie en anderen.

Daarbij denken we ook aan iedereen die bij heeft mogen dragen aan het resultaat van ons onderzoek, zoals personeel en cliënten van arbeidscentrum 't Alteveer, maar ook de stagecoördinatoren van verschillende VSO scholen.

De gehele Baalderborg Groep willen wij bedanken voor de ruimte die wij hebben gekregen om ons laatste stuk van de opleiding te verwezenlijken en om onze kennis te mogen inzetten in de praktijk.

Wij hopen dat onze aanbevelingen mogen bijdragen aan de kwaliteit van Baalderborg Groep en bij de aanmelding van (meer) cliënten bij arbeidscentrum 't Alteveer.

Madelon Bosch
Klazien Post

Januari 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding.....	5
Methode.....	7
Samenvatting	9
Algemene informatie Baalderborg Groep	10
Doelgroep arbeidscentrum 't Alteveer	11
Hoofdstuk 1 Doorstroommogelijkheden van schoolverlaters	12
1.1 Inleiding.....	12
1.2 Boslustschool.....	12
1.3 Uitstroom in cijfers.....	14
1.4 Doorstroommogelijkheden.....	14
1.5 Resultaten vragenlijst	16
1.6 Samenvatting	17
Hoofdstuk 2 Verwijssysteem schoolverlater	19
2.1 Inleiding.....	19
2.2 Betrokken instanties bij het verwijssysteem.....	20
2.2.1 Ondersteunende instantie	21
2.2.2 Indicatie instanties.....	22
2.2.3 Zorgtoewijzer	24
2.3 Doelgroepenbeleid voor doelgroep AC 't Alteveer	25
2.4 Indiciestelling CIZ & BJz.....	25
2.4.1 Indicatiebesluit: Begeleiding in Groepsverband (BG)	25
2.4.2 Zorgzwaartepakket.....	26
2.5 Wat is de cliëntenservice?.....	27
2.6 Algemene aanmeldingsprocedure	28
2.7 Samenvatting	28
Hoofdstuk 3 Arbeidscentrum 't Alteveer in beeld	30
3.1 Inleiding.....	30
3.2 Geschiedenis AC 't Alteveer	30
3.3 Differentiatie AC 't Alteveer, Dante en Larcom	31
3.4 Aanbod.....	32
3.4.1 Hout	32
3.4.2 Keramiek.....	33
3.4.3 Industrie	33
3.4.4 Facilitair (en begeleid werken).....	33
3.5 AC 't Alteveer in beeld bij andere organisaties	33
3.6 Huidige ontwikkelingen.....	34
3.7 Samenvatting	35

Hoofdstuk 4 Overwegingen huidige cliënten.....	36
4.1 Inleiding.....	36
4.2 Resultaten enquêtes	36
4.3 Samenvatting	42
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen	43
5.1 Conclusies.....	43
5.2 Aanbevelingen	44
Literatuurlijst.....	48
Boeken.....	48
Website bronnen	49
(Online) documenten en rapporten.....	51
Praktijkbronnen	52
Overige relevante bronnen	53
Bijlagen	54
1. Urenverantwoording	55
2. Afkortingenlijst	56
3. Verantwoording gemaakte keuzes.....	57
4. Vragenlijst benaderde scholen	60
5. Onderbouwing vragenlijst	61
6. Evaluatie vragenlijst	63
7. Indicatiestelling Begeleiding Groep (BG)	65
8. Topiclijst interview Dinie Jonkers.....	67
9. Schema afhandeling AWBZ-aanvragen.....	68
10. Vragenlijst cliëntenservice	69
11. Topiclijst interview Ellen Limburg	70
12. Topiclijst interview Marie Wibier	71
13. Vragenlijst PR	72
14. Vragenlijst groepsbegeleiders groepen AC 't Altevweer	73
15. Enquête cliënten.....	74
16. Onderbouwing enquêtes	80
17. Evaluatie enquêtes	89
18. Overzicht cliënten die op twee groepen werken.....	92

Inleiding

Aan het einde van de studie Sociaal Pedagogische Hulpverlening is het de bedoeling een onderzoeksproject te doen, waarin naar voren komt wat er gedurende de opleiding is geleerd en om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en kwaliteit van een instelling. In opdracht van de coördinator bij Baalderborg Groep, Geke Kloosterhof, en in opdracht van Christelijk Hogeschool Windesheim, hebben wij in het kader van ons afstuderen een onderzoek gedaan bij Arbeidscentrum 't Alteveer in Ommen.

Bij dit arbeidscentrum is er onduidelijkheid over het ontbreken van aanmelding van schoolverlaters vanuit het speciaal onderwijs in Ommen. Vanaf 2009 zijn er geen nieuwe aanmeldingen binnengekomen. Doordat er wel cliënten vertrekken vanuit dit arbeidscentrum en er daardoor (nog meer) plaatsen beschikbaar zijn, is er dus wel ruimte voor nieuwe cliënten.

Door ons te verdiepen in de overwegingen van cliënten, het onderzoeken van het verwijssysteem en de verschillende betrokken instanties kunnen wij de oorzaken in kaart brengen en zullen wij in staat zijn tot het geven van aanbevelingen.

Dit leidde tot de volgende onderzoeksvraag:

Wat is/zijn de oorza(a)k(en) dat er geen nieuwe aanmeldingen plaatsvinden van cliënten vanaf 16 jaar vanuit het voortgezet speciaal onderwijs in de regio Ommen bij Baalderborg Groep, op locatie Arbeidscentrum 't Alteveer in Ommen en wat kan de Baalderborg Groep er aan doen deze aanmelding opnieuw tot stand te laten komen?

Deze hoofdvraag hebben we beantwoord door eerst antwoord te zoeken op de volgende deelvragen:

1. Wat zijn de doorstroombmogelijkheden van schoolverlaters vanuit het voortgezet speciaal onderwijs binnen de regio Ommen?
2. Hoe ziet de aanmeldingsprocedure eruit bij de cliëntenservice van Baalderborg Groep, regio Regge, locatie Arbeidscentrum 't Alteveer?
3. Hoe ziet Arbeidscentrum 't Alteveer er momenteel uit qua doelgroep, aanbod en personeelsbezetting?
4. Wat zijn de overwegingen van huidige cliënten om wel of niet voor Arbeidscentrum 't Alteveer te kiezen?

De deelvragen zullen per hoofdstuk worden weergegeven. Het hoofdstuk heeft niet de deelvraag als titel, maar steekwoorden die passend zijn bij de inhoud. Dit houdt in dat de hoofdstukken als volgt ingedeeld zijn:

Doorstroombmogelijkheden van schoolverlaters (hoofdstuk 1), Verwijssysteem schoolverlater (hoofdstuk 2), Arbeidscentrum 't Alteveer in beeld (hoofdstuk 3), Overwegingen huidige cliënten (hoofdstuk 4). Als laatste volgt hoofdstuk 5, deze bestaat uit conclusies en aanbevelingen.

In de bijlagen zijn documenten te vinden, zoals de vragenlijsten en topiclijsten die wij gebruikt hebben en de verantwoordingen van gemaakte keuzes.

Wanneer wij in dit rapport schrijven over de omgeving Ommen, houden wij regio Regge aan. Deze hanteert de Baalderborg Groep ook de locaties binnen de Baalderborg Groep. Ommen valt binnen regio Regge, evenals de plaatsen Nijverdal, Rijssen, Den Ham, Vroomshoop en andere plaatsen binnen dit gebied.

Met schoolverlaters bedoelen wij jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs van de Boslustschool, die 16 tot 20 jaar zijn en toe zijn aan doorstroming naar een vervolgplek. Met vervolgplek bedoelen wij bijvoorbeeld een zorgboerderij, vrij bedrijf, sociale werkvoorziening, dagactiviteitencentrum of arbeidscentrum.

Methode

Onderzoeksgroep

Populatie en steekproef

Bij de deelvragen 1 en 4 hebben we vragenlijsten als methode gebruikt.

Bij deelvraag 1 hebben we gekozen om negen VSO-scholen te benaderen die, net als de Boslustschool, allen zijn aangesloten bij het REC 'de vier provinciën'.

Door deze populatie te selecteren, hebben we zowel binnen als buiten de regio Regge informatie verzameld over de trend en de doorstroom bij andere scholen.

Bij deelvraag 4 hebben we de populatie van alle cliënten binnen arbeidscentrum 't Alteveer gekozen. De cliënten zijn allemaal verstandelijk en/of lichamelijk beperkt. Om de overwegingen van alle cliënten over de locatie zo betrouwbaar mogelijk te laten zijn, vonden wij het noodzakelijk naar de mening van elke cliënt afzonderlijk te vragen.

Begripsomschrijving

Wanneer wij in dit rapport schrijven over de omgeving Ommen, houden wij regio Regge aan. Bij Baalderborg Groep valt Ommen binnen regio Regge, evenals de plaatsen Nijverdal, Rijssen, Den Ham, Vroomshoop en andere plaatsen binnen dit gebied.

Met schoolverlaters bedoelen wij jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs van de Boslustschool, die 16 tot 20 jaar zijn en toe zijn aan doorstroming naar een vervolgplek. Met vervolgplek bedoelen wij bijvoorbeeld een zorgboerderij, vrij bedrijf, sociale werkvoorziening, dagactiviteitencentrum of arbeidscentrum.

Het begrip regiobepaald dat in ons onderzoek naar voren komt, houdt in dat wonen en werken binnen een bepaalde regio valt. De afstand speelt hierbij een rol, deze is zo minimaal mogelijk.

De onderwerpen die wij hebben gehanteerd bij het afnemen van de interviews, zijn afgeleid uit de deelvragen zoals wij die opgesteld hebben. Deze topiclijsten voor diverse interviews zijn te vinden in de bijlagen. In de enquêtes hebben we onderwerpen gebruikt waarover de cliënten hun overwegingen kunnen aangeven. Dit zijn bijvoorbeeld het werk op de groep, de collega's en de werkbegeleiding. Deze drie factoren vonden wij belangrijk, omdat de cliënten hier op de groepen dagelijks mee te maken krijgen. De enquête is opgenomen in bijlage 15.

Methode

Dataverzamelingsmethode en verloop veldwerk

Binnen ons onderzoek hebben wij gekozen voor het doen van beschrijvend onderzoek. Dit hebben we gedaan omdat we van tevoren de te onderzoeken gegevens hebben gecategoriseerd in onder andere of het werk leuk of niet leuk is, de leeftijd en de vorige werkplek. Een beschrijvend onderzoek is voornamelijk subjectief. Mening en ervaringen zijn belangrijk en worden in ons onderzoek gemeten door zowel open als gesloten vragen.

Bij het beantwoorden van de deelvragen, hebben we gebruik gemaakt van verschillende methoden. Zo hebben we gebruik gemaakt van een vragenlijst die we naar negen VSO-cluster3 scholen, onderdeel van de 4 provinciën, hebben gestuurd.

Ook hebben we gebruik gemaakt van half-gestructureerde interviews. Hiervoor hebben we een topiclijst opgesteld, die door de respondent verder aangevuld kon worden. Een eigen inbreng in het interview vonden wij belangrijk, omdat het voornamelijk ging om

de informatie die er door doorvragen naar boven zou komen. Deze interviews hebben wij afgenomen bij een aantal medewerkers binnen de Baalderborg Groep.

Daarnaast hebben we onderzoek uitgevoerd onder bestaande documenten die binnen de Baalderborg Groep beschikbaar waren, zoals de cliëntendossiers en beleidsplannen. Deze informatie konden we gebruiken als achtergrondinformatie bij het beantwoorden van de deelvragen.

Ten slotte zijn de cliënten van arbeidscentrum 't Alteveer benaderd middels een enquête. Op deze manier hebben we de overwegingen van cliënten over het werk binnen arbeidscentrum 't Alteveer in kaart kunnen brengen. Door ondersteuning te bieden bij het afnemen van de enquêtes, is het gelukt om 35 van de 45 cliënten te horen.

Analysemethoden

Onze dataverzamelmethode is gebaseerd op het symbolisch interactionisme, beschreven door Wester (1991). Dit houdt in dat de sociale interactie tussen mensen onderling en met de omgeving centraal staat. Deze onderlinge communicatie en beïnvloeding zijn factoren die invloed kunnen hebben op de beleving en ervaring van mensen. Ook door de interpretatie van mensen krijgen zaken een andere betekenis. Door dat we gebruik maken van interviews en een enquête, zijn we gericht op de beleving en ervaringen van zowel cliënten als medewerkers binnen de Baalderborg Groep.

Samenvatting

Dit rapport is geschreven naar aanleiding van ons afstudeeronderzoek aan de SPH op Christelijk Hogeschool Windesheim te Zwolle. In opdracht van Baalderborg Groep, locatie arbeidscentrum 't Alteveer, hebben wij onderzocht wat de oorzaak is/oorzaken zijn van het ontbreken van nieuwe aanmelding van schoolverlaters vanuit het nabijgelegen speciaal onderwijs. Baalderborg Groep is een organisatie die ondersteuning biedt aan oudere mensen en aan mensen met een verstandelijke beperking. Laatst genoemde groep is de doelgroep op arbeidscentrum 't Alteveer.

Door gebruik te maken van verschillende bronnen zijn wij tot antwoorden op onze vier deelvragen gekomen, die verband hadden met de hoofdvraag. Wij hebben contact gehad met VSO de Boslustschool, waarvandaan schoolverlaters naar AC 't Alteveer kunnen doorstromen. In een interview en uit contact met andere disciplines, ook binnen Baalderborg Groep, kwam naar voren hoe het kan dat er weinig tot geen aanmelding is geweest het afgelopen jaar. Wij hebben het totale verwijssysteem van de schoolverlater naar een vervolgplek in beeld gebracht, om te kijken of daar mogelijke oorzaken te vinden zijn. Als laatste hebben wij de locatie zoals deze nu is in beeld gebracht. Daarin hebben wij ook de huidige cliënten betrokken middels een enquête.

Wij zijn tot de conclusie gekomen dat het voornamelijk regiobepaald is naar welke vervolgplek schoolverlaters doorstromen. Daarnaast ontbreekt het in sommige gevallen aan bekendheid van de organisatie Baalderborg Groep en specifiek locatie 't Alteveer. Wij hebben aanbevelingen gedaan die voortgekomen zijn uit ons onderzoek, gericht op het promoten van de locatie bij andere scholen en andere organisaties. Uit de enquêtes die wij afgenomen hebben bij de cliënten kwam naar voren dat zij over het algemeen erg tevreden zijn over de ervaringen die zij met arbeidscentrum 't Alteveer hebben. Een aantal cliënten gaf opties voor veranderingen aan. Ook deze hebben we meegenomen in onze aanbevelingen.

Algemene informatie Baalderborg Groep

De Baalderborg Groep

De Baalderborg Groep is een organisatie gericht op ouderen- en gehandicaptenzorg. Dit is een grote organisatie die in 2009 is ontstaan uit een fusie tussen ouderenzorg Avondlicht in Dedemsvaart en gehandicaptenzorg Baalderborg. Baalderborg Groep heeft momenteel 80 locaties in Overijssel en Drenthe. Daarbij zijn er woonvoorzieningen voor de gehandicaptenzorg gevestigd in Hardenberg, Ommen, Dedemsvaart, Koekange, Vroomshoop, Nijverdal en Rijssen. De dagactiviteitencentra van Baalderborg Groep zijn gevestigd in Ommen, Hardenberg en de Wijk.

Baalderborg Groep ondersteunt mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking en ouderen die hulp nodig hebben op alle terreinen van het leven. Dit omdat Baalderborg Groep vindt dat ieder mens evenveel kansen verdient en recht op een goed bestaan heeft. Dit is ongeacht leeftijd, beperking, afkomst, sexe en religie.

De Baalderborg Groep werkt vanuit een christelijke identiteit. Dit wordt vormgegeven door het aanbieden van kerk- en sfeerdiensten en de ruimte die er is voor geestelijke zorg en het levensverhaal van de cliënten. De visie is geïnspireerd vanuit het christelijke geloof, zoals het aandacht hebben voor elkaar en de betrokkenheid. Iedereen hoort erbij in de samenleving.

Visie en Missie

Bij Baalderborg Groep staat centraal dat cliënten gewaardeerd willen worden om wie ze zijn, zij willen ook graag deelnemen aan de samenleving door onder andere eigen zeggenschap. Baalderborg Groep biedt hierbij ondersteuning in zorg of begeleiding.

Mensen met een beperking zijn volwaardige mensen met rechten en plichten. Dit geldt ook voor de oudere mensen die bij Baalderborg Groep horen. Er wordt rekening gehouden met zowel de mogelijkheden als beperkingen van een cliënt. Baalderborg Groep ondersteunt waar nodig, aansluitend bij de wensen van de cliënten. De cliënt beslist in principe zelf over het leven. Dit uit zich in het zelf laten ervaren van het effect van zelfgemaakte keuzes in het dagelijks leven, bijvoorbeeld het kiezen van broodbeleg en de kledingkeuze.

Het motto van de Baalderborg Groep luidt: Lééf je leven!¹

¹ www.baalderborggroep.nl geraadpleegd op 12 november 2010

Doelgroep arbeidscentrum 't Alteveer

Op AC 't Alteveer werken mensen met een verstandelijke beperking. Zij hebben een matig tot licht verstandelijke beperking. Zij functioneren veelal op de leeftijd van drie tot zes jaar.

Een verstandelijke beperking volgens de DSM IV indeling

A. Verstandelijk onder het gemiddeld functioneren: een IQ van ongeveer 70 of lager

B. Beperkingen hebben op ten minste twee van de volgende terreinen:

* communicatie

* zelfverzorging

* zelfstandig kunnen wonen

* sociale en relationele vaardigheden

* gebruik maken van gemeenschapsvoorzieningen

* zelfstandig beslissingen nemen

* functionele intellectuele vaardigheden

* werk

* ontspanning

* gezondheid

* veiligheid

C. Begin voor het achttiende jaar

317 lichte verstandelijke handicap niveau IQ 50/55 tot ongeveer 70

318 matige verstandelijke handicap niveau IQ 35/40 tot 50/55²

Een matig verstandelijke beperking houdt in dat ze zich niet verder ontwikkelen dan de pre-operationele fase. Dit is een ontwikkelingsfase die psycholoog Jean Piaget hanteert. De pre-operationele fase is kenmerkend voor de leeftijd van twee tot zeven jaar. Kenmerkend voor deze fase is het onsystematisch en onlogisch denken met behulp van symbolen en beelden. Vanuit het egocentrisme is het voor een kind in deze fase niet mogelijk om zich in te leven in een ander en daardoor met anderen rekening te houden.

Delfos (2005, pagina 158) beschrijft dat de volgende ontwikkelingstaken kenmerkend zijn voor kinderen in de periode van de geboorte tot vijf jaar:

Autonomisch zelfstandig eten, zindelijk worden

Motorisch vrij en zelfstandig bewegen

Intellectueel ordenen, conservatieprincipe, ruimte en afstand, van concreet naar abstract denken

Emotioneel hechten en aan zich hechten".

Een licht verstandelijke beperking houdt in dat ze niet verder ontwikkelen dan de concreet-operationele fase. Deze is kenmerkend voor de leeftijd van zeven tot twaalf jaar. Delfos (2005, pagina 177) beschrijft een aantal kenmerken die passend zijn bij de ontwikkeling van kinderen tussen de vijf en acht jaar: "de toenemende taalbeheersing, de ontwikkeling van het denken en het uitbreiden van de sociale en fysieke omgeving." Het denken ontwikkelt zich doordat het kind in de leeftijd van ongeveer zeven jaar meer abstract leert denken, het krijgt dieper inzicht in begrippen.

De verstandelijke ontwikkeling, van mensen met een matig tot licht verstandelijke beperking, stagneert vaak bij voorgaand beschreven kenmerken van de genoemde leeftijdsfasen. Het is echter niet zo dat iemand met een verstandelijke beperking op kinderklijke wijze benaderd hoort te worden. De kalenderleeftijd loopt op en er kan wel sprake zijn van een zekere ontwikkeling op ander niveau.

² American Psychiatric Association (2007). *Beknopte handleiding bij de Diagnostische Criteria van de DSM IV-TR*. Harcourt Book Publishers

Hoofdstuk 1 *Doorstroommogelijkheden van schoolverlaters*

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt in kaart gebracht wat de doorstroommogelijkheden zijn van schoolverlaters vanuit het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) de Boslustschool naar een vervolgplek. Daarbij wordt gekeken naar de mogelijkheden binnen en buiten Baalderborg Groep.

Om deze vraag te beantwoorden hebben wij een interview gehouden met de stagecoördinator van de Boslustschool, Dinie Jonkers. Daarnaast hebben wij gebruik gemaakt van bestaand materiaal zoals de school- en stagegids van de Boslustschool. Ook hebben wij contact gehad met de administratie van de Boslustschool om concrete cijfers in te winnen. Verder hebben wij verschillende sites geraadpleegd van andere instellingen en literatuur gelezen ter ondersteuning van het interview en de uitwerking van deze vraag.

Daarnaast hebben we andere VSO-scholen benaderd, die net als de Boslustschool zijn aangesloten bij het Regionaal Expertise Centrum (REC) de vier Provinciën. Hierdoor hebben we onder andere zicht gekregen op de algemene trend van schoolverlaters in de regio en de bekendheid van Arbeidscentrum (AC) 't Alteveer gemeten.

Door te onderzoeken wat doorstroommogelijkheden zijn van schoolverlaters vanuit het VSO naar een vervolgplek, is ons duidelijk geworden welke mogelijkheden leerlingen hebben om door te stromen en hoe deze doorstroom er bij andere VSO scholen uitziet. Hierdoor kunnen mogelijke oorzaken naar voren komen van het ontbreken van aanmelding van schoolverlaters bij AC 't Alteveer. De informatie die om deze doorstroom heen in beeld is gebracht, is nodig omdat een leerling vanaf het 15^e jaar al begint met de oriëntatie op een vervolgplek.

Ook hebben we er voor gekozen om informatie te geven over meer dan alleen de doorstroom, om op deze manier een completer beeld van deze procedure te geven. Dit is nodig, omdat de leerling al vanaf het 15^e jaar begint met de oriëntatie op een vervolgplek. AC 't Alteveer kan dan al in beeld komen. Daarnaast hebben we hiervoor gekozen, zodat voor de Baalderborg Groep ook helder is hoe dit proces van de leerling eruit ziet.

1.2 Boslustschool

Doelgroep op de Boslustschool.

De Boslustschool heeft een afdeling speciaal basisonderwijs en een voortgezet speciaal onderwijs afdeling. Leerlingen die hier komen hebben allemaal problemen met leren, zelfredzaamheid en sociale vaardigheden. Dit valt onder het cluster 3 onderwijs. Kenmerken van zeer moeilijk lerende kinderen zijn dat ze een verstandelijke beperking hebben, een IQ van minder dan 55. De spel-, motorische- en spraakontwikkeling verlopen langzamer. Daarnaast gaat de cognitieve ontwikkeling een stuk trager en hebben ze een kortere spanningsboog. Hier wordt op de Boslustschool rekening mee gehouden in het onderwijsaanbod en de vormgeving. Er zijn daarom twee richtingen. De ene

kant richt zich voornamelijk op de praktijk, zoals werkzaamheden die voornamelijk met de handen uitgevoerd worden als schoonmaak- en opknopklusjes. De andere is gericht op zowel theorie en praktijk. Dit betekent dat er meer een beroep gedaan wordt op de cognitieve vaardigheden, zoals leerwerk. Daarbij is er afwisseling in de praktijk door middel van schoonmaak- en andere werkzaamheden.

Oriëntatie op vervolgplek en stages

Leerlingen vanaf 15 jaar gaan zich oriënteren op een vervolgplek. Dit gebeurt middels een arbeidsinteressesettest en door interne en externe stages. Op de Boslustschool wordt gewerkt met de arbeidsinteressesettest 'Tota'. Tota kan inzicht geven in de interesses en mogelijkheden van een leerling. Tota baseert de uitslag op basis van een aantal aspecten waarin wordt gekeken in hoeverre een leerling zou passen in een succesvolle arbeidsintegratie. De interne stages worden vormgegeven binnen de Boslustschool. De externe stages zijn eerst in groepsvorm en worden later individueel vorm gegeven.

De interne stage komt tot stand door klusjes³ binnen school, maar ook beschikt de Boslustschool over een simulatiehuis en een arbeidstrainingscentrum. Hierbij wordt samengewerkt met het praktijkonderwijs de Maat in Ommen.

De totstandkoming van de externe stages worden geregeld door de stagecoördinator en sluit aan bij de behoefte of hulpvraag van de leerling. De leerling heeft hierin zelf een bepalende rol en wordt gestuurd waar dat nodig is door de stagecoördinator en/of ouders. Sommige leerlingen hebben een verkeerd zelfbeeld en overvragen zichzelf in het kiezen van een beroep. Een leerling mag constant aangeven hoe hij zijn loopbaan verder vorm wil geven. Dit betekent dat een leerling niet hoeft te wachten tot hij of zij 20 jaar is. Ook als hij 16 is mag de leerling uitstromen.

Uitstroomtraject

Als een leerling 17 is wordt hij besproken door de Commissie van Begeleiding (CVB). De CVB bestaat uit de stagecoördinator (bij de Boslustschool is dat Dinie), een psycholoog, een schoolarts en de groepsleerkracht van de leerling. Er wordt dan een advies gegeven richting ouders met betrekking tot de toekomst. Kan de leerling in het vrije bedrijf aan de slag of past de Sociale Werkplaats bij hem. De meeste leerlingen hebben meer begeleiding nodig en zullen richting een arbeidscentrum, dagactiviteitencentrum of zorgboerderij gaan.

De Boslustschool heeft hiervoor geen vaste plekken. Er wordt gekeken naar de regio waarin de leerling woont, naar de behoefte van de leerling zelf en van de ouders. Wel heeft de Boslustschool een kaartenbakje met allerlei adressen. De Baalderborg Groep zit hier ook bij.

Met de eindgroep wordt er af en toe gekeken bij een instelling of eventuele andere vervolgplek. Vanuit school worden gesprekken gevoerd met de instellingen. Voor leerlingen is er geen voorlichtingsmarkt of bijeenkomst, maar voor ouders wel. Ouders kunnen voorlichting krijgen over een vervolgplek voor zoon of dochter en ook kunnen zij informatie krijgen over het UWV en de Wajong.

³ Klusjes: Intern: werkzaamheden gericht op schoonmaak- en kopieerwerk. Extern: alle voorkomende werkzaamheden in het simulatiehuis zoals tuinonderhoud en schoonmaakwerkzaamheden, maar ook het leren zelfstandig koken. De werkzaamheden in het simulatiehuis zijn gericht op de voorbereiding op het zelfstandig wonen.

Het niveau op de Boslustschool varieert van laag tot wat hoger niveau. De één is meer verzorging nodig dan de ander. Zo variëren de uitstroomplekken van de leerlingen dan ook. Het kan zijn dat deze plekken regiobepaald lijken te zijn, maar het kan ook zijn dat het aanbod niet goed aansluit. Leerlingen uit Ommen gaan soms ook wel naar Hardenberg, omdat daar de arbeidsvorm of dagbesteding van hun voorkeur wel aangeboden wordt. Volgens de Boslustschool zijn er de laatste jaren geen leerlingen meer geweest die baat hebben gehad bij een vervolgplek in de regio Ommen. De Boslustschool stelt dat ouders eerder kiezen voor een vervolgplek in hun woonplaats, omdat dan de vervoerskosten minder zijn en de ouders meer echte zorg in kunnen kopen voor hun kinderen. Dit staat nergens zwart-op-wit, maar zo lijkt het in de praktijk te werken en zo bleek ook uit contact met het Zorgkantoor en de cliëntenservice van Baalderborg Groep.

Uit dit contact met het Zorgkantoor Achmea Zwolle en de cliëntenservice van Baalderborg Groep, blijkt dat er geen afstandsgrenzen zijn betreffende het vervoer tussen wonen en dagbesteding. Wel is het zo dat bij de indicatiestelling kosten voor vervoer ingesloten zijn. Het zorgkantoor onderhandelt in dit geval met Baalderborg Groep over de hoogte van deze vergoeding. De locatie van de Baalderborg Groep regelt vervoer voor de cliënt. De locatie moet er voor zorgen dat dit binnen het afgesproken budget valt. Dit kan betekenen dat bepaalde afstanden daardoor te ver zullen zijn. Zo lijken volgens de cliëntenservice, Meppel en Zwolle een te grote afstand te zijn om in Ommen dagbesteding in te kopen. Dat ouders/verzorgers geld bij de vervoerskosten moeten leggen, zal alleen essentieel zijn voor cliënten waarvan ouders het beschikbare geld hebben, omdat die kosten erg hoog uit zullen vallen.

1.3 Uitstroom in cijfers

Uit contact met de administratie van de Boslustschool blijkt dat er in het schooljaar 2009-2010, op de hele VSO-afdeling 97 leerlingen zitten. 12 leerlingen hiervan komen uit de gemeente Ommen. Dit betekent dat er momenteel ongeveer 12% uit de gemeente Ommen komt. De administratie sorteert de leerlingen per gemeente. Verdere cijfers mochten er in verband met privacy niet vrijgegeven worden.

In figuur 1.1 staan in een tabel de cijfers van de schoolverlaters in 2008 en 2009.

	2008	2009
Aantal schoolverlaters	9	10
Vrije bedrijf	1	3
Dagactiviteitencentrum	7	7 (waarvan 1 naar de Dante)
Sociale werkplaats	1	-

Figuur 1.1Uitstroom schoolverlaters Boslustschool

1.4 Doorstroommogelijkheden

Er zijn doorstroommogelijkheden binnen en buiten Baalderborg Groep. Er zou hierbij sprake kunnen zijn van concurrentie, gezien het aanbod en de afstand.

De Baalderborg Groep is een doorstroommogelijkheid voor schoolverlaters. Zij vertegenwoordigt zich in verschillende regio's. Namelijk in Hardenberg, Ommen en de Wijk.

De contacten tussen de Boslustschool en de Baalderborg Groep zijn positief. Baalderborg Groep heeft twee tot drie keer per jaar contact met de Boslustschool, los van de aanmelding van leerlingen. Ook onderhoudt de Baalderborg Groep contact door maandelijks een informatiemagazine van de Baalderborg te sturen; 'An 't woord'. Vroeger liep dit contact minder goed, maar dit is hersteld. Momenteel is er een nieuw team op AC 't Alteveer. Zij hebben nog geen directe ervaringen met de Boslustschool.

Aanbod binnen Baalderborg Groep

Binnen de Baalderborg Groep bieden de locaties De Zwarte Schuur, De Holte, De Scholle, De Dante en Lechajim dezelfde soort werkzaamheden aan, gericht op industrieel, keramiek en facilitair. Bij de Zwarte Schuur is het echter wel zo dat de werkzaamheden zich voornamelijk buiten plaatsvinden en meer gericht is op dieren en boerderijwerk. Dit zouden mogelijke concurrenten kunnen zijn.

Aanbod buiten Baalderborg Groep, binnen regio Regge

Instelling	Plaats	Overeenkomst dagbesteding met AC 't Alteveer
De Twentse Zorgcentra	Nijverdal	Industrieel werk
“	Rijssen	Keramiek
Aveleijn	Almelo, Hengelo, Enschede en omstreken	Ligt buiten regio Regge
Frionzorg	Zwolle, Prunuspark	Opdrachten voor andere bedrijven
“	Zwolle, IJsselbolder	Inpak- sorteerwerkzaamheden
“	Zwolle, Molenkamp	Houtgroep
“	Steenwijk, de Slinger	Facilitaire dienst, inpakwerk
Philadelphiazorg	Dalfsen	Ligt buiten regio Regge
Stichting Sprank	Hardenberg	Facilitaire werkzaamheden

Figuur 1.2 Overzicht concurrentie buiten de Baalderborg Groep

Uit figuur 1.2 is af te lezen dat de Twentse Zorgcentra concurrentie kan zijn in regio Regge. Zij bieden soortgelijk werk aan op verschillende groepen. Aveleijn, Frionzorg, Philadelphiazorg en Stichting Sprank kunnen concurrentie zijn indien de schoolverlater afkomstig is uit die regio.

De schoolverlater kan ook kiezen om naar het vrije bedrijf te gaan of naar een zorgboerderij. De zorgboerderijen in de regio hebben wij hieronder genoemd. Hier gaan we niet dieper op in en evenmin op het vrije bedrijf, omdat zij niet dezelfde werkzaamheden aanbieden als AC 't Alteveer.

Er zijn ook leerlingen die (in combinatie met dagbesteding o.i.d.) doorstromen naar een zorgboerderij. Zorgboerderijen in de Regio Regge zijn:

- Daarle: De Eschrand, Tjoeketjoek
- Hoge Hexel: Green Valley
- Lemele: Gasthoeve de Zonnebloem, Aan 't Zandeinde
- Nijverdal-Hulsen: Zorgkwekerij Country Winery
- Rijssen: De Borkeld
- Ommen: De Meulenhorst

1.5 Resultaten vragenlijst

De volgende scholen hebben we benaderd met een vragenlijst. Dit zijn allen Voortgezet Speciaal Onderwijs Cluster 3 scholen, aangesloten bij REC 'de 4 Provinciën'.

Benaderde scholen:

Spanker, Kampen
De Twijn, Zwolle
Mackayschool, Meppel
De Windroos, Hoogeveen
De Zonnehof, Raalte
De Wingerd, Nunspeet
Obadjaschool, Zwolle
Zonnebloem, Emmeloord
De Lelie, Harderwijk

Bovenstaande scholen hebben allemaal respons gegeven op de vragenlijst. De vragenlijst zelf, de onderbouwing en de evaluatie hiervan, zijn te vinden in de bijlagen 4, 5 en 6. Uit de antwoorden van de scholen hebben we de volgende resultaten kunnen beschrijven:

Algemene trend

Uit de antwoorden van de vragenlijsten komt naar voren dat iedere school een dagactiviteitencentrum als meest gangbare doorstroom ziet van een schoolverlater. Alle negen scholen hebben dit beantwoord bij vraag 1. Ook uit de uitstroomcijfers van vraag 2 komt naar voren dat de meeste leerlingen doorstromen naar een dagactiviteitencentrum. Bij vraag 3 heeft geen enkele school de Baalderborg Groep genoemd als doorstroom optie.

Bekendheid

Uit figuur 1.2 komt duidelijk naar voren dat AC 't Alteveer weinig tot geen bekendheid heeft in de regio van de Vier Provinciën. Afstand wordt als reden genoemd indien AC 't Alteveer een optie is of juist niet. De Twijn, De Windroos en de Obadjaschool geven aan dat AC 't Alteveer een optie zou kunnen zijn. De Zonnehof ziet AC 't Alteveer als optie indien de leerling uit de regio Ommen komt, dit is echter nog niet voorgekomen op deze school.

	Baalderborg Groep bekend	AC 't Alteveer bekend	AC 't Alteveer een optie?
De Twijn, Zwolle	Ja, 1 schoolverlater loopt momenteel stage binnen Baalderborg Groep	Nee	Ja, indien de leerling uit de regio Ommen komt
Spanker, Kampen	Alleen via de Boslust-school	Nee	Nee, gezien de afstand niet
Mackayschool, Meppel	Nee	Nee	Nee, gezien de afstand niet
De Windroos, Hoogeveen	Nee	Nee	Ja, Meerdere dagcentra liggen op een dergelijke afstand van Hoogeveen. Het is voor de schoolverlaters goed om te kunnen kiezen uit een groter aanbod.
De Zonnehof, Raalte	Alleen via de Boslust-school	Via de Boslustschool de naam wel eens gehoord, verder niet bekend mee	Nee, tenzij de leerling uit de regio Ommen komt, maar dat is nog niet voorgekomen
De Wingerd, Nunspeet	Nee	Nee	Nee, gezien de afstand niet
Obadjaschool, Zwolle	Nee	Nee	Ja, indien de leerling uit de regio Ommen komt
Zonnebloem, Emmeloord	Alleen via de Boslust-school	Nee	Nee, gezien de afstand niet
De Lelie, Harderwijk	Alleen via de Boslust-school	Nee	Nee, gezien de afstand niet

Figuur 1.3 Weergave uitkomst vragen 4, 5 en 6 van de vragenlijst.

1.6 Samenvatting

Leerlingen geven tot op zekere hoogte zelf richting aan hun leerproces. Zij geven aan wat een leuk beroep lijkt te zijn. Daarnaast moeten zij een arbeidsinteressesstest (Tota) doen en zullen zij interne en externe stages lopen. Hierin heeft de stagecoördinator een sturende rol. De stagecoördinator zorgt voor de totstandkoming van externe stageplekken. Eerst zal er een snuffelstage plaats vinden. Regelmatig worden er gesprekken gevoerd over wat de leerling vindt van deze categorie werk. Vindt de leerling de plek niet leuk, dan wordt er gekeken naar wat anders. Ouders kunnen hierin ook een bepalende rol spelen, ter ondersteuning van de leerling. Wanneer de leerling de plek leuk vindt, wordt er gekeken naar de uitstroommogelijkheden. De leerling wordt besproken in een bijeenkomst van de Commissie van Begeleiding. Het doel van deze bijeenkomst is dat de omgeving van de leerling duidelijkheid krijgt over wat de leerling wil en kan, gericht op de toekomst. Daarna wordt er een gesprek gehouden met ouders, maatschappelijk werker en de leerling zelf. Dit gesprek heeft tot doel dat het voor de leerling zelf duidelijk wordt welke mogelijkheden hij heeft vanuit school gezien. De leerling heeft daarbij de ruimte om eigen wensen en verwachtingen uit te spreken. Waarheen de leerling doorstroomt hangt af van wat de leerling zelf leuk en prettig vindt en natuurlijk moet het vanuit de plek ook goed lopen. Er zijn geen vooraf opgestelde

plekken waarheen de leerling moet. Wel heeft de stagecoördinator zicht op mogelijkheden.

Één van die mogelijkheden is Baalderborg Groep Ommen en/of Hardenberg. Er is verschil in aanbod, waardoor leerlingen soms wel naar Baalderborg Groep gaan in Hardenberg en niet in Ommen, terwijl ze wel uit de gemeente Ommen komen. Daarnaast kan er ook sprake zijn van concurrentie van andere instellingen in de regio Regge. De Twentse Zorgcentra en Sprank bieden eveneens dagbesteding in de regio Regge. Ook zijn er een aantal zorgboerderijen in deze regio gevestigd. Daarnaast kunnen leerlingen van de Boslustschool woonachtig zijn in de buurt van regio Twente, waarin ook veel dagbesteding geboden wordt vanuit Aveleijn. Frionzorg biedt dagbesteding in Zwolle. Wanneer een leerling woonachtig is in Dalfsen kan deze ook uit die optie kiezen.

Afstand en geld kunnen een rol spelen in de besluitvorming van leerlingen tot een vervolgplek. Vanuit financiële redenen wordt er in de meeste gevallen gekozen voor een dagbesteding dicht bij de woonplek, om de vervoerskosten laag/lager te houden. Er wordt een indicatie af gegeven met daarin ook een indicatie voor het vervoer. Het zorgkantoor maakt afspraken met de zorgaanbieder over de hoogte van de vergoeding van de vervoerskosten. Er zijn geen afstandsgrenzen rondom het vervoer, maar wel dienen de vervoerskosten binnen de afgesproken vergoeding te blijven. Is dit niet het geval, dan zullen ouders geld bij moeten leggen. Deze kosten zijn hoog en daardoor is het waarschijnlijk alleen voor cliënten met ouders die dit geld tot beschikking hebben een mogelijkheid om dagbesteding in te kopen van een verdere afstand.

Over het algemeen is de trend van schoolverlaters (van de benaderde VSO-scholen uit het REC 'de 4 provinciën') dat zij voornamelijk naar een dagactiviteitencentrum doormoeten. Bij iedere benaderde school ging in 2009-2010 het merendeel van de schoolverlaters naar dagactiviteitencentra in nabijgelegen gebied.

Gezien de leerlingen die zij uit de regio Ommen ontvangen, zien een drietal scholen de Baalderborg Groep, locatie AC 't Alteveer als eventuele doorstroombmogelijkheid. Vijf scholen zeggen dat, gezien de afstand, deze plek geen optie lijkt te zijn. Één school zegt dat AC 't Alteveer geen optie is, tenzij er een leerling uit die regio komt. Dit is echter nog niet voorgekomen.

Vier scholen hebben van Baalderborg Groep gehoord via de Boslustschool, anderen zijn er niet bekend mee, omdat de Baalderborg Groep bijvoorbeeld buiten de regio van de school(verlaters) ligt.

Alle negen scholen zeggen zelf niet bekend te zijn met AC 't Alteveer. Één van de negen scholen kent de Baalderborg Groep via de Boslustschool.

Uit bovenstaande informatie kunnen wij concluderen dat het ontbreken van leerlingen op AC 't Alteveer zowel kan liggen aan de bekendheid als aan de afstand.

Hoofdstuk 2 *Verwijssysteem schoolverlater*

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk brengen wij het totale verwijssysteem in beeld van de aanmelding van een eventuele schoolverlater vanuit de Boslustschool naar AC 't Alteveer onderdeel van Baalderborg Groep. Dit wordt van breed naar specifiek beschreven.

In eerste instantie hebben we in bestaande stukken van de Baalderborg Groep en op websites gekeken naar de werkzaamheden van de betrokken instanties. Dit zijn instanties als MEE, Bureau Jeugdzorg (BJz), Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) en het Zorgkantoor. Daarnaast hebben we ook regelmatig telefonisch contact met hen gezocht. Constant is de koppeling gemaakt van algemene werkzaamheden van de instantie en de specifiek gericht op de schoolverlater.

Ook hebben we relevante informatie gehaald uit het concept doelgroepenbeleid, waarin een duidelijke doelgroep wordt omschreven zoals die op AC 't Alteveer aanwezig is. Verder hebben we bij het onderzoeken hoe de indicatiestelling vormgegeven wordt contact opgenomen met instanties die hierbij betrokken zijn. Om gebruik te kunnen maken van een indicatie, wordt gebruik gemaakt van financiering vanuit de AWBZ-regeling. Hierbij wordt betaald voor de bijzondere ziektekosten van mensen die een lange tijd zorg nodig hebben. De AWBZ betekent de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten. Dit kan in een Persoongebonden Budget (PGB) of Zorg In Natura (ZIN) vormgegeven worden. Deze zorgaanvraag wordt ook wel een indicatie genoemd. Schoolverlaters vanuit het ZMLK-onderwijs hebben ook langere tijd zorg nodig en hebben zodoende ook te maken met deze wet.

Door een korte vragenlijst af te nemen bij de cliëntenservice en op het intranet van de Baalderborg Groep de functieomschrijving van de cliëntenadviseurs op te zoeken, hebben we zowel de taken van de cliëntenservice als het algehele verwijssysteem, zoals die binnen de Baalderborg Groep plaatsvindt, in kaart kunnen brengen.

De relevante resultaten uit deze onderzoeken hebben we in het kort weergegeven in verschillende paragrafen, waarna we ten slotte de uit al deze gevonden gegevens een antwoord hebben omschreven op de vraag hoe het verwijssysteem er uit ziet bij de aanmelding van schoolverlaters vanuit de Boslustschool naar AC 't Alteveer.

Op deze manier willen we onderzoeken of er in het verwijssysteem een mogelijke oorzaak ligt in het ontbreken van nieuwe aanmeldingen van schoolverlaters. Door deze samenwerking in dit hoofdstuk in kaart te brengen, hopen we duidelijk weer te geven hoe deze samenwerking verloopt en waar eventuele knelpunten in het verwijssysteem liggen. Indien deze aanwezig zijn, zullen we deze beschrijven in hoofdstuk 5 en daarbij aanbevelingen doen voor de Baalderborg Groep.

2.2 Betrokken instanties bij het verwijssysteem

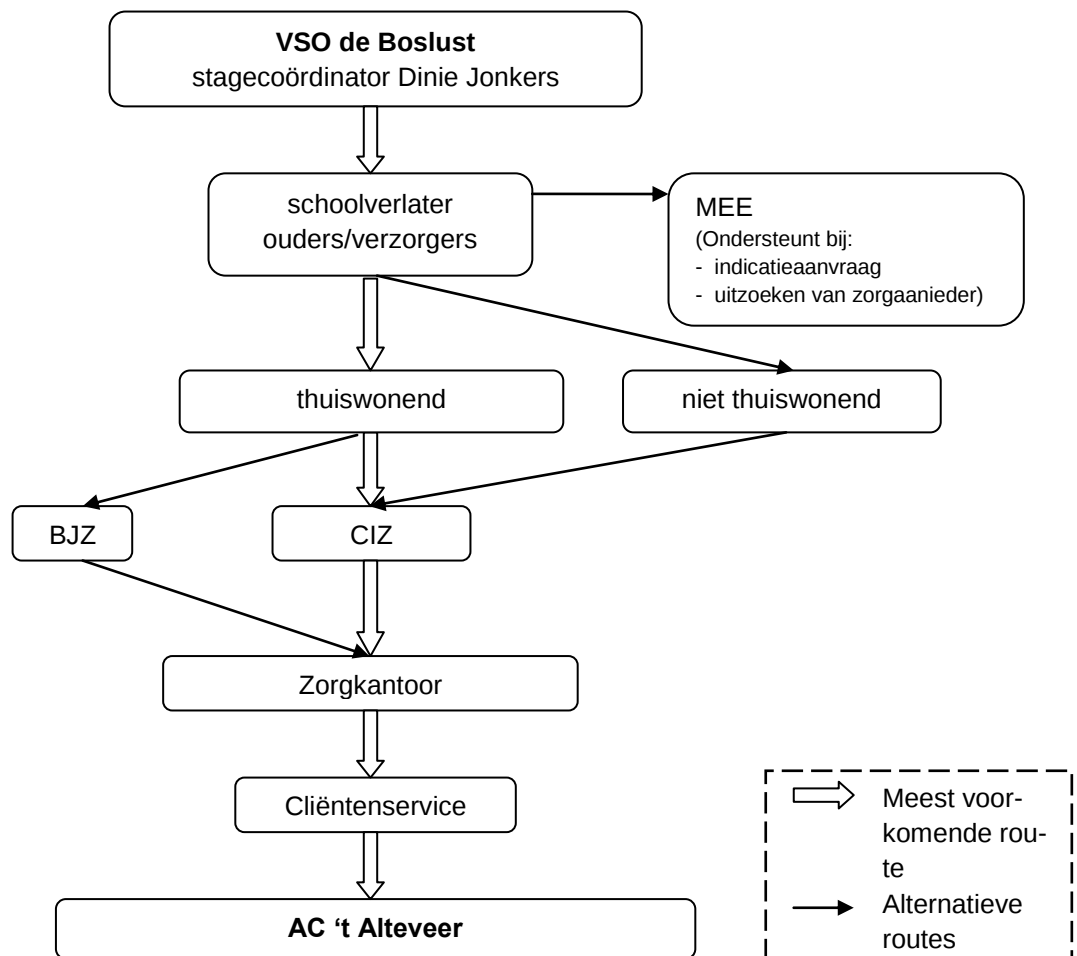
Uit ons vooronderzoek is gebleken dat bij het verwijzen van schoolverlaters vanuit het voortgezet speciaal onderwijs verschillende instanties betrokken (kunnen) zijn.

Om deze betrokkenheid duidelijk in kaart te brengen, hebben we in eerste instantie contact opgenomen met de cliëntenservice van de Baalderborg Groep. Zij gaven aan dat er vier verschillende instanties betrokken (kunnen) zijn bij de aanmelding van een cliënt en/of schoolverlater. Hierbij gaat het om de volgende instanties: MEE, BJz, CIZ en het zorgkantoor.

Deze instanties hebben verschillende functies, maar kunnen bij het verwijzen van cliënten tegelijkertijd ook samenwerken en kunnen zelfs in een bepaald opzicht niets doen zonder elkaar. Uit het eerste onderzoek blijkt dat binnen het verwijssysteem MEE en BJz eenzelfde soort functie vervullen. Vervolgens komt het CIZ aan de orde, waarna het Zorgkantoor een afsluitende functie vervult.

Met behulp van figuur 2.1 is de positie van benoemde instanties in een stroomdiagram overzichtelijk weergegeven.

In deze paragraaf zullen deze verschillende instanties afzonderlijk uitgewerkt worden. Hierbij zal voornamelijk worden gekeken naar de functie die zij als instantie over het algemeen vervullen en vervolgens zal er toegespijst worden op de functie die zij bij het doorverwijzen vervullen. Ten slotte zal er gekeken worden naar de onderlinge verhouding en samenwerking die zij hebben bij het verwijzen van schoolverlaters.

Figuur 2.1 verwijssysteem VSO de Boslustschool naar AC 't Altevée

2.2.1 Ondersteunende instantie

MEE

Algemeen:

Op de site van MEE IJsseloevers staat dat MEE een instantie is die ondersteuning kan bieden op alle terreinen van het dagelijks leven. Zij bieden informatie, advies of ondersteuning.

Een cliënt (of iemand uit zijn of haar netwerk) heeft MEE zelf benaderd met een vraag om hulp, omdat er problemen worden ondervonden of omdat er over het algemeen advies nodig is.

MEE heeft een aantal onafhankelijke consultants in dienst die gespecialiseerd zijn in verschillende gebieden. Zo kan er hulp geboden worden bij problemen die in de thuis-situatie zijn, bij het zoeken naar een andere woonvorm of school, voor het aanvragen van indicatie en bij het maken van een keuze hierin.

Bij het aanbieden van hulp is het uitgangspunt van MEE dat er hulp geboden wordt bij de problemen die de cliënt zelf aandraagt.

In bovenstaande informatie komt een deel van de visie en missie van MEE al terug. Deze visie houdt in dat:

“ieder mens het recht heeft op een eigen en volwaardige plek in de samenleving en de mogelijkheid vorm en inhoud te geven aan zijn/haar leven. MEE wil een bijdrage leveren aan het versterken van de positie van mensen met een beperking, chronisch zieken en/of hun omgeving binnen de samenleving. Dit doet MEE met respect voor ieders eigenheid.”⁴

Als missie vindt MEE het belangrijk om in de nabijheid van de cliënt te staan. Tegelijkertijd laat zij de cliënt zelf aangeven wat er nodig is, waardoor cliëntcentraal werken het uitgangspunt is. Dit houdt onder andere in dat de medewerkers van MEE respect tonen tegenover de hulpvragende cliënt, deze in zijn of haar eigen waarde laten en tegelijk laten zien dat zij betrokken zijn bij de cliënt.

Toegespitst op het doorverwijzen:

MEE heeft een regio-indeling, waarbij AC 't Altevée valt onder de regio Ommen. Op de site van MEE IJsseloevers is een regio-indeling gemaakt waarbij de volgende gemeenten in dezelfde regio vallen: Hardenberg, Hellendoorn, Ommen, Rijssen en Twenterand.

Volgens de door ons benaderde cliëntenservice van Baalderborg Groep doet MEE veel ter ondersteuning bij aankomende cliënten. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het bieden van hulp bij het aanvragen van de indicatie of bij het aanmelden bij een instelling.

MEE vervult kortstondig de rol van intermediair tussen betrokken instellingen en de cliënt.

Dit wil zeggen dat wanneer een cliënt met een vraag met betrekking tot (door)verwijzing naar de Baalderborg Groep bij MEE komt (wat in ons onderzoek relevant is), deze de ondersteuning biedt die de cliënt bij dat proces nodig heeft. Wanneer de (door)verwijzing tot stand is gekomen, vervalt de betrokkenheid van MEE bij deze cliënt. De diensten die MEE aanbiedt, worden door de overheid betaald.

⁴ http://www.mee-ijsseloevers.nl/viewpage.asp?pag_id=22303, geraadpleegd op 15 oktober 2010

2.2.2 Indicatie instanties

Voor de aanvraag van een indicatie, moet de cliënt eerst een aantal formulieren invullen waaruit blijkt dat de cliënt een bepaalde zorgvraag heeft. Met behulp van deze formulieren komt de BJz of CIZ tot een indicatiebesluit. Bij dit formulier moet aangegeven worden waarom de zorgvraag er is, andere bijzonderheden en hoelang verwacht wordt dat de zorg nodig is. Over het algemeen geeft de CIZ de indicaties af aan cliënten. BJz is hiertoe bevoegd bij cliënten tot 18 jaar.

BJz

Algemeen:

BJz is een instantie die kinderen en jeugdigen tot 18 jaar ondersteunt die problemen hebben. Deze problemen kunnen op veel verschillende vlakken voorkomen. Binnen het BJz zijn verschillende medewerkers werkzaam. Ook helpen zij bij het organiseren van hulp. Kernwoorden die bij deze hulp van toepassing zijn, zijn aandacht, ondersteuning en bescherming.

BJz is werkzaam in heel Nederland en is per provincie onderverdeeld. Elke provincie heeft daarbij nog een onderverdeling in regio's. Ommen ligt in Overijssel en Bureau Jeugdzorg Overijssel (BJzO) is verdeeld in de regio's Twente en IJssel-Vecht.

Zoals uit het schema in bijlage 9 blijkt, krijgt een leerling van de Boslustschool te maken met BJzO wanneer deze betrokken is in de jeugdhulpverlening of wanneer uit onderzoek naar voren komt dat de psychiatrische grondslag zwaarder weegt als de verstandelijke beperking. De Boslustschool is een cluster 3 school, waardoor het waarschijnlijk is dat de verstandelijke beperking zwaarder weegt. Wanneer de leerling dus te maken heeft met de jeugdhulpverlening, bijvoorbeeld door uithuisplaatsing, dan zal BJzO een indicatie af kunnen geven, mits de leerling niet ouder is dan 18 jaar.

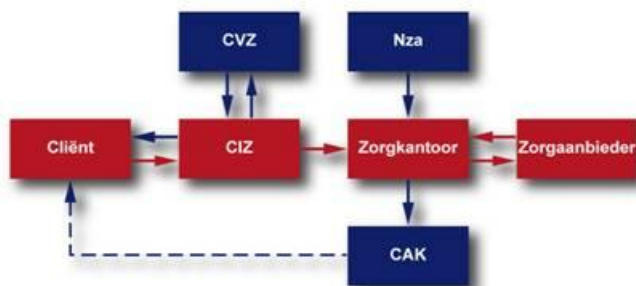
Toegesplitst op het doorverwijzen:

Net als de instantie MEE, kan ook het BJzO de rol van intermediair vervullen door ondersteuning te bieden aan schoolverlaters die aangemeld willen worden bij de Baalderborg Groep. Schoolverlaters tot 18 jaar kunnen bij het BJzO terecht, wanneer dus blijkt dat de psychiatrische aandoening zwaarder weegt dan de verstandelijke beperking. Omdat de Boslustschool waarschijnlijk meer te maken heeft met leerlingen waarbij de verstandelijke beperking zwaarder weegt, zal het grotendeels te maken hebben met het CIZ om een indicatie te krijgen.

CIZ

Algemeen:

Om een duidelijk beeld te geven van de positie van het CIZ in verhouding met andere betrokken instanties, is figuur 2.2 opgenomen. De werkzaamheden en positie zullen vervolgens verder uitgewerkt worden.

Figuur 2.2 Betrokken partijen bij AWBZ-aanvraag⁵

Net als het BJz, kan het CIZ indicaties afgeven.

Het CIZ indiceert cliënten die een zorgaanvraag vanuit de AWBZ hebben. Zowel de cliënt zelf, als de zorgaanbieder kan namens de cliënt deze aanvraag doen. De cliënt kan een aanvraag doen als er sprake is van lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke of somatische problematiek.

Naast de informatie die het CIZ nodig heeft over deze problematiek, is het ook belangrijk dat de cliënt de voorkeur doorgeeft voor de keuze van zorg: in PGB of in ZIN. Ten slotte kan de cliënt zijn of haar voorkeur voor zorgaanbieder aangeven bij het CIZ. De zorgvoorkeur kan een cliënt zelf hebben door middel van oriëntatie, maar ook met behulp van MEE of de school.

Als voorgaande stappen ondernomen zijn, neemt het CIZ de aanvraag voor zorg in behandeling en stemt toe in de aanvraag of wijst deze af. Als het CIZ instemt en een AWBZ-indicatie afgeeft, wordt deze indicatiestelling doorgestuurd naar het zorgkantoor. Op de rol van het zorgkantoor zullen we straks verder ingaan.

Toegespitst op het doorverwijzen:

Het BJz is bevoegd indicaties af te geven tot de leerling 18 jaar is geworden. Het CIZ is bij elke leeftijd bevoegd een indicatie af te geven. Zoals te lezen is bij het onderdeel BJz geeft het BJz alleen indicatie af wanneer de psychiatrische grondslag zwaarder weegt als de verstandelijke beperking en wanneer de leerling betrokken is in de jeugdhulpverlening. Is hier sprake van, dan neemt het CIZ de indicatiestelling van de leerling over wanneer deze 18 jaar is.

Om toegelaten te worden tot het VSO, hebben de leerlingen al een indicatie ontvangen. Wanneer het tijd is voor schoolverlaters om door te stromen naar een andere vorm van dagbesteding dan de school (bijvoorbeeld de doorstroom naar AC 't Altevree), zorgt het CIZ voor deze nieuwe indicatie.

Als het CIZ de indicatie rond heeft, wordt de zorgaanvraag doorgestuurd naar het zorgkantoor. Dit kan met of zonder voorkeur voor een zorgaanbieder zijn. De indicatie voor de zorg bevat ook een indicatie voor de vervoerskosten.

Hoe een indicatie van BJzO tot stand komt, wordt verder uitgewerkt in paragraaf indicatiestelling CIZ & BJz.

⁵ <http://www.ciz.nl/sf.mcgi?5850&cat=959>, geraadpleegd op 12 oktober 2010

2.2.3 Zorgtoewijzer

Zorgkantoor

Algemeen:

Een cliënt wordt met het indicatiebesluit van het CIZ, en in sommige gevallen vanuit het BJz, doorgestuurd naar het zorgkantoor. Als de cliënt een voorkeur zorgaanbieder heeft doorgegeven, wordt deze doorverwezen naar de zorgaanbieder. Samen worden er afspraken gemaakt over de te leveren zorg. Indien een cliënt geen voorkeur heeft aangegeven, zal het zorgkantoor samen met de cliënt tot een besluit komen, het zorgkantoor heeft dan een adviserende rol. Daarna wordt het indicatiebesluit doorgestuurd naar de gekozen zorgaanbieder.

Het kan ook zijn dat een cliënt al een indicatie heeft, deze kan dan zelf contact opnemen met het zorgkantoor. In beide gevallen kan de cliënt wel of geen voorkeur voor zorgaanbieder hebben en aangeven.

Het zorgkantoor kijkt ook naar de keuze van de zorg: PGB of ZIN. Bij de keuze voor een PGB, betaalt het zorgkantoor een bepaald bedrag, waarmee de cliënt zelf zorg kan kopen. Bij de keuze voor ZIN, koopt het zorgkantoor zorg in en wijst dit vervolgens toe aan de zorgaanbieder. Dit wordt overeengekomen door middel van contracten waarin de gemaakte afspraken staan over de te leveren zorg. Hierbij wordt met alle betrokken partijen overlegd.

Het zorgkantoor maakt afspraken met de aanbieder over welke zorg er geleverd gaat worden. Bureau zorgtoewijzing (BZTW) is onderdeel van het zorgkantoor en deze zorgt ervoor dat de juiste zorg wordt toegewezen als de indicatie vanuit het CIZ binnen is dat de zorg toe wordt gewezen aan de zorgaanbieder (dit kan ook een voorkeursaanbieder zijn).

Toegespitst op het doorverwijzen:

Vanuit het VSO stromen schoolverlaters veelal door met een voorkeur voor zorgaanbieder, omdat de leerlingen op school al voorbereid worden op hun vervolgplek. Doordat er onder andere een arbeidsinteresseset afgenomen wordt en de uitstroomstage aangesloten wordt op de voorkeur van de leerling, wordt de voorkeur voor deze zorgaanbieder duidelijk.

Bij de Baalderborg Groep worden schoolverlaters aangemeld via het zorgkantoor, met een indicatie van het CIZ of in sommige gevallen van BJz. Als zij als voorkeursaanbieder de Baalderborg Groep aangeven, krijgt deze bericht vanuit het zorgkantoor. Vervolgens neemt de Baalderborg Groep contact op met de cliënt en proberen zij deze cliënt zo snel mogelijk te plaatsen.

Wanneer het indicatiebesluit is doorgestuurd door het zorgkantoor en ontvangen is door de zorgaanbieder, neemt deze contact op met de cliënt. Samen worden er afspraken gemaakt en worden contracten ondertekend over onder andere de start van de zorg en hoeveel zorg er wordt afgenomen.

Wanneer er wachtlijsten bij de zorgaanbieder zijn, kan de cliënt wachten tot er een plek vrij komt, of op zoek gaan naar een andere zorgaanbieder.

Bij AC 't Alteveer is er genoeg ruimte voor nieuwe cliënten. Daarom is er geen wachtlijst en kan dit dus geen oorzaak zijn van het wegblijven van nieuwe cliënten.

Leerlingen en indicatie

Leerlingen van de Boslustschool lopen een zogenoemde uitstroomstage, zij zullen voornamelijk vanuit die stage doorstromen naar de vervolgplek. Wij gaan kijken naar de situatie voor de schoolverlater richting een (D)AC, dit zijn zij die geen zicht hebben op een plek in de reguliere arbeidswereld.

Doel van de uitstroomstage is het oriënteren en kennismaken met de eventueel latere dagbesteding. Dit valt vanuit school gezien onder stage, maar leerlingen maken op dat moment feitelijk gezien gebruik van een zorgprogramma. Dit kan onder gebracht worden bij de AWBZ-zorg. Hierin heeft het College voor Zorgverzekeringen (CVZ) advies gegeven. De stages vallen zoals net genoemd onder een zorgprogramma. Daar hebben zij begeleiding in dagdelen voor nodig 'Begeleiding in Groepsverband' (BG).

De leerling heeft dezelfde begeleiding nodig als de andere deelnemers op de groep en er is verder geen sprake van productiviteit op het activiteitencentrum.

Het CVZ vindt dat leerlingen daarbij gebruik mogen maken van de AWBZ, met de voorwaarde dat het indicatieorgaan hiervoor een indicatie geeft. Het CIZ zal op basis van een aantal criteria moeten beoordelen of en in welke mate de leerling is aangewezen op deze begeleiding.

2.3 Doelgroepenbeleid voor doelgroep AC 't Alteveer

Uit het concept 'nota Doelgroepenbeleid Baalderborg Groep (mei 2010)', wordt de volgende differentiatie van de doelgroep op AC 't Alteveer voorgesteld: VG normaal tot hoog niveau.

Uit dezelfde nota blijkt dat er momenteel cliënten komen die volwassen zijn met een ernstige verstandelijke beperking (EVG) en volwassenen met een matig verstandelijke beperking (MVG). Onder MVG vallen ook de volwassenen met een verstandelijke beperking en een ontwikkelingsstoornis of geen/lichte gedragsproblematiek of (zeer) ernstige gedragsproblematiek (SGEVG/SGMVG). Bij de groep met EVG betekent het dat het IQ ligt tussen de 20 en 34, met een ontwikkelingsleeftijd van 2 tot 4 jaar. Voor de groep met MVG betekent het dat het IQ tussen de 35 en 49 ligt, met een ontwikkelingsleeftijd van 4 tot 6 jaar. Om bij AC 't Alteveer te kunnen komen, heeft de cliënt indicatie BG nodig.

2.4 Indicatiestelling CIZ & BJz

Vanuit voorgaande paragrafen gaan we nu verder in op de indicatiestelling van cliënten, zoals die door BJzO en het CIZ gegeven kan worden.

Vanuit de AWBZ zijn er verschillende indicaties af te geven. Om een indicatie te kunnen stellen, is er veel informatie nodig. Deze informatie bestaat uit de gevolgen van de stoornis of aandoening die de cliënt heeft, welke beperkingen er worden ondervonden, het sociaal functioneren en de omgevingsfactoren. Daarnaast wordt gekeken welke oplossingen er al zijn bedacht en wat er daarin nog meer mogelijk is. Omdat de meeste schoolverlaters thuis wonen, gaan we daar specifiek op in dan op de schoolverlaters die uitwonend zijn.

2.4.1 Indicatiebesluit: Begeleiding in Groepsverband (BG)

Om bij een (A)AC aangemeld te kunnen worden, hebben cliënten de indicatie BG nodig. Dit betekent dat als een schoolverlater vanuit het VSO wordt aangemeld bij de

Baalderborg Groep om bij AC 't Alteveer te kunnen werken, deze BG-geïndiceerd moet worden.

Bij het laatste intakegesprek vraagt Baalderborg Groep aan de ouders of er een indicatie gedaan mag worden binnen de zorginstelling. Deze indicatie kan in PGB of in ZIN gegeven worden.

Door te onderzoeken welke beperkingen een cliënt heeft, wordt gekeken wanneer deze in aanmerking komt voor begeleiding. Dit kan individueel of in groepsverband. Wij zullen ons richten op de indicatie BG, aangezien deze indicatie van toepassing is om bij AC 't Alteveer zorg te mogen kopen.

In bijlage 7 staat het indicatiebesluit verder uitgewerkt.

2.4.2 Zorgzwaartepakket

Vanaf 2009 is voor cliënten die in een zorginstelling wonen en aanvullende zorg ontvangen een nieuw bekostigingsstelsel getroffen in de vorm van een Zorgzwaartepakket (ZZP). Dit is een pakket van zorg dat aangesloten wordt op de behoeften van de cliënt in wonen, zorg, diensten en mogelijke dagbesteding en/of behandeling.

Het onderscheid tussen een indicatie en een ZZP zit in het wonen van de cliënt. Woont de cliënt thuis, dan is in de algemene indicatie voldoende. Woont de cliënt in een woonvorm of op een instelling, dan krijgt de cliënt de zorg voor wonen en andere zorgtaken in een ZZP.

Schoolverlaters/cliënten die thuis wonen en gebruik willen maken van dagbesteding.

Zoals bij het stukje van de indicatiestelling reeds is beschreven, worden cliënten aangemeld bij het CIZ. Het CIZ verzamelt informatie en bij voldoende verzamelde informatie wordt een indicatie afgegeven. De Baalderborg Groep kan vragen om een aanvraag voor een nieuwe indicatie (voor AC 't Alteveer de BG-indicatie) wanneer de nieuwe cliënt een schoolverlater betreft.

Schoolverlaters/cliënten die niet thuis wonen, op een instelling of andere woonvorm en die daarbij dagbesteding willen.

Op hoeveel dagbesteding een niet-thuiswonende cliënt recht heeft, hangt af van de ZZP die hem is toegewezen. In het ZZP staat beschreven in uren en dagdelen hoeveel dagdelen dagbesteding de desbetreffende indicatie omvat en waar de cliënt recht op heeft. Dit wordt weergegeven in uren, waardoor de tijd duidelijk wordt die er per cliënt beschikbaar is. Het ZZP is onderdeel van de AWBZ.

De AWBZ kijkt of een cliënt die een ZZP-aanvraag doet, zorg voor thuis of zorg met verblijf nodig heeft. Zorg voor thuis houdt in dat de cliënt die thuis woont hulp nodig heeft bij bijvoorbeeld de persoonlijke verzorging, verpleging en dagbesteding (die vaak in groepen plaats vindt).

Zorg met verblijf houdt in dat de cliënt 24-uurszorg nodig heeft. Onder deze zorg valt bijvoorbeeld het wonen op een instelling met het daarbij geïndiceerde recht op dagbesteding.

“De beschrijving van een ZZP start met een titel waarin het ZZP nummer, de sector en een korte omschrijving van het ZZP staan vermeld. Vervolgens worden per ZZP de volgende drie onderdelen onderscheiden: cliëntprofiel, functies en tijd per cliënt per week en verblijfskenmerken.”⁶

Een ZZP is onder te verdelen in het cliëntprofiel, functies en tijd per cliënt per week en verblijfskenmerken. Volgens de Rijksoverheid, Zorgzwaartepakketten sector Gehandicaptenzorg 2010, bestaat een profiel uit:

- een inhoudelijke beschrijving van de cliëntgroep
- beschrijving van de gemiddelde scores op de beperkingen,
- beschrijving van de aard van het begeleidingsdoel
- beschrijving van de aard van de psychiatrische problematiek.

Per 1 januari 2007 is het vastgesteld dat alleen de mensen die niet thuis wonen een ZZP behoren te hebben, afgegeven door het CIZ. Tevens staat in de ZZP of en op hoeveel recht iemand heeft op dagbesteding, uitgedrukt in een aantal dagdelen.

2.5 Wat is de cliëntenservice?

Zo gauw de indicatie is bepaald voor de cliënt, zoals in voorgaande paragrafen wordt beschreven, wordt deze via het zorgkantoor naar de zorgaanbieder aangemeld.

De (voorkeur) zorgaanbieder is in ons onderzoek de Baalderborg Groep, locatie AC 't Alteveer in Ommen. Voordat de cliënt daadwerkelijk geplaatst wordt, komt de aanmelding van

de cliënt bij de cliëntenservice van de Baalderborg Groep.

De cliëntenservice is een overkoepelende discipline over de hele organisatie Baalderborg Groep. Zij functioneert als een soort schakel tussen de betrokken externe en interne partijen. Hiermee bedoelen we de vraag vanuit de cliënt (en de daarbij behorende indicatie vanuit CIZ/BJz) en het aanbod van arbeid wat er binnen de Baalderborg Groep gegeven wordt.

Uit de functieomschrijvingen van zowel manager als medewerker(s) cliëntenservice (cliëntadviseurs) blijken verschillende taken die binnen de cliëntenservice horen.

Bij de cliëntenservice zijn een zevental cliëntadviseurs werkzaam. Elke contactpersoon heeft een eigen regio en takenpakket. Een aantal taken gelden voor alle medewerkers.

Taken zijn onder andere:

- Zorg dragen voor het regelen van intake, opname en (over)plaatsing van cliënten en de uitvoering daarvan;
- ouders/wettelijk vertegenwoordigers informeren tijdens het algehele proces van plaatsing van cliënten;
- contactadres en aanspreekpunt voor instanties en andere instellingen;
- het adviseren van het management.

Binnen de cliëntenservice wordt onderscheid gemaakt tussen een afdeling voor de ouderenzorg en de gehandicaptenzorg. Zowel voor een medewerker van de afdeling ouderenzorg als de gehandicaptenzorg vinden er ook werkzaamheden plaats in de PR-werkgroep. Ook zijn zij bezig met relatiebeheer, waarbij zij contact onderhouden met andere instanties en instellingen.

⁶ [Zorgzwaartepakketten sector GZ](#) Rijksoverheid Nederland; Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Kamerstuk 30-06-2009

Een taak van de cliëntenadviseurs ligt bij de aanmelding van cliënten binnen de Baalderborg Groep. Hoe deze aanmelding bij de Baalderborg Groep precies tot stand komt, wordt in de paragraaf hieronder beschreven.

2.6 Algemene aanmeldingsprocedure

Als een vraag van een cliënt voor zorg bij de Baalderborg Groep bij de cliëntenservice binnenkomt, wordt de volgende aanmeldingsprocedure in deze volgorde van stappen in gang gezet:

1. Een eerste **telefonisch contact** wordt namens de cliënt gelegd door familieleden of een andere instantie. Hierin wordt de vraag naar een vorm van zorg voorgelegd.
2. Als deze vorm van zorg past binnen het doelgroepenbeleid van de Baalderborg Groep, wordt er een eerste **oriënterend gesprek** gepland.

In het oriënterend gesprek worden er een tweetal zaken besproken:

- Aan de cliënt wordt zoveel mogelijk relevante informatie over de instelling verteld.
 - Vanuit de cliënt wordt zoveel mogelijk gevraagd naar de wensen en behoefte in begeleiding.
3. Van dit gesprek wordt een **schriftelijk verslag** gemaakt, welke intern wordt besproken met alle cliëntadviseurs.

In deze **interne bespreking** worden een aantal zaken besproken:

- Er wordt gekeken of de zorgvraag van de cliënt als organisatie opgepakt kan worden en op welke locatie de cliënt zou kunnen passen.
 - Vervolgens wordt er gekeken of er een open plek is op deze locatie.
 - Als dit zo is, worden de gegevens van de cliënt overgedragen aan het hoofd van de locatie, welke vervolgens beslist of de cliënt geplaatst kan worden.
 - Mochten hier twijfels over bestaan, dan kan er advies worden gevraagd aan de orthopedagoog.
4. Er wordt een **laatste gesprek** gepland, als de cliënt geplaatst kan worden. Hierin wordt de overeenkomst afgesloten en de laatste zaken goed doorgesproken.
 5. Als bovenstaande procedure is afgerond, kan de cliënt gaan wonen/werken/logeren op de locatie.

NB: Wel wordt de cliënten gevraagd nog een (aantal) maand(en) proef te draaien om te kijken of de plaats aansluit bij de verwachtingen de cliënt.

Uit bovenstaande informatie blijkt dat als een cliënt vanuit de cliëntenservice daadwerkelijk bij een locatie een plaats heeft gekregen, alle informatie van die cliënt naar die locatie overgedragen wordt en de cliëntenservice niet verder betrokken is bij deze cliënt.

2.7 Samenvatting

Bij het verwijssysteem vanuit het Voortgezet speciaal onderwijs richting de Baalderborg Groep, locatie AC 't Alteveer in Ommen zijn verschillende instanties betrokken.

Een leerling van het VSO kan in eerste instantie ter oriëntatie bij Baalderborg Groep komen om te onderzoeken of deze organisatie een vorm van dagbesteding voor deze leerling na zijn schoolperiode te bieden heeft. Hij heeft dan nog geen indicatie nodig. Baalderborg Groep kan ondersteunen bij het oriënteren. Bijvoorbeeld als een leerling

stage wil lopen bij Baalderborg Groep ter oriëntatie op zijn dagbesteding. Als een leerling vervolgens besluit om ook na school daadwerkelijk de dagbesteding bij Baalderborg Groep te volgen, volgt hij hierin één van de manieren zoals die hieronder beschreven worden.

Leerlingen hebben al een indicatie om in het speciaal onderwijs terecht te komen. Voor de overgang van het VSO naar een vervolgdagbesteding is een nieuwe indicatie nodig. De indicatie die nodig is voor AC 't Alteveer in Ommen is: 'Begeleiding Groep' (BG). Dit houdt in het kort in dat de schoolverlater begeleiding krijgt bij de werkzaamheden die hij in groepsverband uitvoert.

Voor de eerste fase in het doorverwijzen zijn een aantal verschillende manieren:

1. De schoolverlater meldt zich aan bij *MEE*. *MEE* ondersteunt bij de aanvraag van een indicatie BG bij het *CIZ* of *BJz*. *MEE* kan een adviserende rol vervullen tot de keus van voorkeur *zorgaanbieder*. Dit gebeurt bij het *zorgkantoor*. In dat geval krijgt de indicatie een stempel van het *zorgkantoor* en kan de cliënt naar de aangegeven *zorgaanbieder*.
2. Bij uitzondering meldt de schoolverlater zich aan bij het *BJz* (= tot 18jarigen). *BJz* is bevoegd een indicatie af te geven bij een cliënt waarvan de psychiatrische problematiek overheersend is.
Deze indicatie wordt door *BJz* bij het *zorgkantoor* neergelegd. Indien *BJz* ondersteuning heeft geboden in het hebben van een voorkeur, zal de voorkeur *zorgaanbieder* toegewezen worden.
3. De schoolverlater meldt zich zelf aan bij het *CIZ* voor een indicatie BG, zonder voorkeur *zorgaanbieder*. Het *CIZ* geeft een indicatie.
4. Indien een schoolverlater niet meer thuis woont, is het aantal dagdelen voor dagbesteding waar deze recht op heeft, al in het zorgzwaartepakket beschreven. Dit is de indicatie waarmee de schoolverlater bij het *zorgkantoor* terecht kan.

Is in bovenstaande gevallen de indicatie rond, dan gaat de cliënt met de indicatie naar het *zorgkantoor*. Indien de cliënt nog geen voorkeur voor zorg heeft doorgegeven, kan het *zorgkantoor* ondersteuning bieden in het maken van een keus voor de *zorgaanbieder*. De cliënt beslist uiteindelijk zelf en gaat met indicatie naar de *zorgaanbieder*.

Bij de *zorgaanbieder*, in ons geval de Baalderborg Groep komt de aanvraag voor zorg binnen bij de cliëntenservice.

De *cliëntenservice* kijkt onder andere samen met de cliënt naar een geschikte plek binnen de organisatie Baalderborg Groep. In ons geval zal dit de locatie AC 't Alteveer in Ommen worden.

Er zal contact opgenomen worden met AC 't Alteveer en deze zal samen met de schoolverlater de zorgbehoefte doornemen en onderzoeken of plaatsing van de schoolverlater relevant en haalbaar is. Vervolgens zullen hierover afspraken worden gemaakt en is de schoolverlater in zorg bij de AC 't Alteveer.

Hoofdstuk 3 *Arbeidscentrum 't Alteveer in beeld*

3.1 Inleiding

De opdrachtgever van ons project is locatie Arbeidscentrum (AC) 't Alteveer van Baalderborg Groep in Ommen. Deze locatie is in dit hoofdstuk in kaart gebracht. Hierbij is gekeken naar de doelgroep, het personeel dat er momenteel werkzaam is en de arbeid die aangeboden wordt. Tegelijk is de koppeling vanuit het ontstaan van AC 't Alteveer (vijf jaar geleden) naar het heden gemaakt. Dit zorgt voor een compleet beeld van AC 't Alteveer.

Door enkele medewerkers te interviewen die al wat langer werkzaam zijn binnen de organisatie Baalderborg Groep, hebben we een beter beeld gekregen van de geschiedenis van AC 't Alteveer en ook de veranderingen die er in de loop van de tijd binnen de organisatie hebben plaatsgevonden. Ook hebben we onder andere uit beleidsstukken en van intranet verdere informatie gehaald over AC 't Alteveer.

Door dossieronderzoek te doen, hebben we gekeken naar de gegevens van cliënten en op deze manier de doelgroep in kaart gebracht die momenteel op AC 't Alteveer werkzaam is. Ook hebben we hiervoor de begeleiders van de verschillende werkgroepen op AC 't Alteveer gevraagd naar gegevens over de cliënten in hun groepen. Daarnaast hebben we een dag meegekeken op de afdelingen binnen AC 't Alteveer, om zelf een beeld te krijgen van de cliënten die er werkzaam zijn en de arbeid die zij uitvoeren. Hierbij hebben we gepraat met cliënten en begeleiders over de mogelijkheden binnen AC 't Alteveer.

Door een medewerker uit de PR-werkgroep te benaderen hebben we een beeld gekregen hoe de PR over het algemeen binnen de Baalderborg Groep georganiseerd wordt.

Met het in kaart brengen van locatie AC 't Alteveer, hebben we naast het helder krijgen van wat de locatie inhoudt, onderzocht of op deze locatie een mogelijke oorzaak kan liggen in het ontbreken van schoolverlaters vanuit de Boslustschool.

3.2 Geschiedenis AC 't Alteveer

In juni 2005 is het huidige arbeidscentrum AC 't Alteveer ontstaan. Deze is voortgekomen uit een samenvoeging van drie locaties, naar twee. Voorheen had Baalderborg Groep in Ommen drie dagbestedinglocaties: de Strangen, de Werf en de Dante. Gezien de onderlinge communicatie en personele bezetting is besloten dit terug te draaien naar twee locaties: de Dante en AC 't Alteveer.

AC 't Alteveer is gevestigd in een ruim gebouw, gelegen naast de sociale werkvoorziening Larcom. Op de begane grond heeft AC 't Alteveer een drietal hallen naast elkaar en deze zijn onderverdeeld in de verschillende werkzaamheden die geboden worden, zoals industrie, hout/groen en keramiek. Cliënten die deze werkzaamheden op de locaties voorheen uitvoerden, gingen mee naar AC 't Alteveer. Verder zitten er een aantal kantoorruimtes en een kantine, waarin gepauzeerd wordt.

Op de eerste verdieping zitten een aantal kantoorruimtes, waar onder andere het clusterhoofd en de coördinator(en) een plek hebben.

AC 't Alteveer is gelegen naast de sociale werkvoorziening Larcom, op het industrieterrein de Strangen in Ommen. Vanuit de Larcom zijn er ook cliënten bij AC 't Alteveer binnengekomen.

Begin 2009 is de er een fusie tot stand gekomen tussen de 'Baalderborg' en zorgcentrum 'Avondlicht' in Dedemsvaart, waardoor de organisatie nu 'Baalderborg Groep' heet en zich richt op zowel gehandicapten- als ouderenzorg.

3.3 Differentiatie AC 't Alteveer, Dante en Larcom

Cliëntenverschil

Tussen de Dante en AC 't Alteveer is een differentiatie aangebracht, gezien de doelgroep en gezien het aanbod van werkzaamheden. De Dante biedt naast activiteiten en arbeid ook meer zorg voor mensen met een laag tot midden niveau. AC 't Alteveer is bedoeld voor mensen met een midden tot hoog niveau met eventueel daarbij komende stoornissen. AC 't Alteveer biedt werkzaamheden voornamelijk gericht op arbeid aan.

Het verschil tussen deze twee locaties zit voornamelijk in het bieden van veiligheid en extra zorg, maar ook in het aanbod van werkzaamheden. AC 't Alteveer is ruimer opgezet, de Dante wat knusser. De knusse uitstraling kan aan sommige cliënten meer veiligheid bieden en ook lijkt het hierdoor een verlengde van de Boslusterschool waar ook gewerkt wordt met aparte, kleinere lokalen. De Dante bezit meer faciliteiten voor cliënten die extra zorg nodig hebben, zoals een brancard om naar het toilet te gaan. In 2009 heeft AC 't Alteveer een aangepaste toilet gekregen, waardoor rolstoelers ook hier gemakkelijker naar het toilet kunnen. Daarnaast heeft de Dante meerdere ruimtes om individuele (rust) momenten aan de cliënten te bieden. De Dante heeft werkzaamheden die voornamelijk gericht zijn op de activiteit, AC 't Alteveer is meer gericht op de arbeid. Beide locaties hebben tot doel zinvol werk aan te bieden aan de cliënten, waar producten uit voortkomen die verkoopbaar zijn of bijdragen aan de productie van andere producten (van soms andere locaties).

Personele bezetting

Vanuit de Baalderborg Groep wordt benoemd dat er blijvend gekeken moet worden naar personeel wat een eigen creativiteit heeft, om zo de diversiteit van arbeid blijvend aan te kunnen bieden. Doordat de instelling cliëntcentraal werkt, maar de cliënten wel verstandelijk gehandicapt zijn, vinden zij het vaak lastig om met eigen ideeën te komen. Hierdoor blijven initiatieven toch voornamelijk vanuit de medewerkers zelf komen.

Het verschil in personeel tussen de Dante en AC 't Alteveer ligt bij het bieden van lichamelijke zorg. Cliënten bij de Dante hebben een grotere zorgbehoefte, bij AC 't Alteveer zijn de cliënten voor het merendeel zelfstandig in bijvoorbeeld de toiletgang. Het personeel zal bij de Dante daardoor meer te maken hebben met cliënten die een zorgvraag hebben, bij AC 't Alteveer is de begeleiding voornamelijk gericht bij het ondersteunen en begeleiden van de cliënten bij de (arbeids-) werkzaamheden.

Differentiatie tussen AC 't Alteveer en de Larcom

De Larcom is een plek, waar betaalde arbeid wordt verricht, het niveau hoger ligt en de werkdruk zwaarder is.

Bij de Larcom verdienen cliënten geld, bij AC 't Alteveer kun je werken wanneer je een indicatie hebt en ontvang je een (Wajong)uitkering. Een groot verschil tussen Larcom en AC 't Alteveer is dat er bij de Larcom wordt gewerkt met een bepaalde werkdruk. Producten moeten op tijd geleverd worden en daardoor met een zekere tijdsdruk gemaakt worden. Hierdoor wordt van cliënten een bepaalde prestatie verwacht. Ook zijn er zijn meer prikkels en de groepsgrootte is groter. AC 't Alteveer biedt arbeidswerkzaamheden aan in een wat rustiger omgeving en ook is er meer ruimte om cliënten te coachen. De cliënten die de werkdruk niet aankunnen bij de Larcom, komen dan soms ook bij AC 't Alteveer terecht.

Doelgroep

Algemeen

AC 't Alteveer is een locatie binnen de Baalderborg Groep. Zoals eerder beschreven is de Baalderborg Groep een instelling voor gehandicapten en ouderen. AC 't Alteveer is gericht op zowel verstandelijk en/of meervoudig gehandicapten. De algemene doelgroep is dan ook erg divers. Cliënten vanaf 16 jaar zijn welkom om bij AC 't Alteveer te komen werken. Deze cliënten mogen in hun eigen werktempo werken aan de producten die gemaakt worden en door eventuele opdrachtgevers besteld worden.

Verschillende groepen

Binnen AC 't Alteveer wordt de arbeid in verschillende groepen georganiseerd. In deze groepen zijn verschillende cliënten werkzaam. Om deze cliënten duidelijk in beeld te krijgen, hebben we op de groepen rondgekeken en gesprekken met hen gevoerd. Ook hebben we de persoonlijk begeleiders en assistent begeleiders van de groepen gevraagd om een overzicht van cliënten die er binnen de arbeidsgroepen werkzaam zijn. Daarnaast hebben we dossieronderzoek uitgevoerd waarin we voornamelijk helder wilden krijgen wat de algemene gegevens van cliënten waren zoals vroegere school en leeftijd.

3.4 Aanbod

Zoals eerder naar voren kwam, worden er op AC 't Alteveer vier verschillende soorten arbeid aangeboden, namelijk hout, keramiek, industrie en sinds kort ook facilitair.

Op deze groepen wordt voornamelijk gewerkt aan bestellingen die vanuit opdrachtgevers gedaan worden. Ook wordt er gewerkt aan mooi uitziende producten, die verkoopbaar zijn en welke door cliënten is gemaakt.

Een voorbeeld van een belangrijke bestelling welke jaarlijks vanuit opdrachtgevers bij AC 't Alteveer gedaan wordt, zijn kerstpakketten. Deze worden door (samenwerking tussen) verschillende groepen gemaakt.

De verschillende afdelingen hebben de volgende werkzaamheden:

3.4.1 Hout

De houtgroep houdt zich bezig met het verwerken van boomstammen en het maken van producten van hout. Producten zoals vlinderkastjes, vogelhuisjes en bloembakken worden in elkaar getimmerd. Deze producten worden gemaakt in opdracht van opdrachtgevers zoals Staatsbosbeheer. Cliënten kunnen buiten de bomen verkleinen, binnen wordt het hout voornamelijk gekloofd en op maat gezaagd. Daarna is er een groep bezig met het schuren van de plankjes. Vervolgens worden de planken in elkaar

getimmerd tot een product. Zo zijn er binnen de houtafdeling groepen die verschillende werkzaamheden uitvoeren. De cliënten wisselen de werkzaamheden binnen de houtgroep af, passend bij de hulpvraag die zij hebben of bij wat zij leuk vinden om te doen. Zoals op de website van de Baalderborg Groep (geraadpleegd op 4 november 2010) is aangegeven, worden de producten verkocht in cadeauwinkel 't Gilde, in de winkel van zorgcentrum Avondlicht, bij (kerst)markten, maar natuurlijk ook bij AC 't Alteveer zelf.

3.4.2 Keramiek

De keramiekgroep is een creatieve groep. Ook binnen deze groep vinden verschillende werkzaamheden plaats. Zo worden er kommen en potten gemaakt, maar ook vazen en schalen. Deze worden versierd door verschillende klei-motieven en verschillende kleuren glazuur. De groep is onderverdeeld in een groepje dat kleit, schuurt en glazuurt. Verder wordt er met mozaïek gewerkt en geschilderd.

Ook de producten die hier worden gemaakt, zijn voornamelijk voor bestellingen die vanuit opdrachtgevers gedaan worden. Daarnaast worden deze producten ook verkocht op AC 't Alteveer zelf en bijvoorbeeld op (kerst)markten die georganiseerd worden.

3.4.3 Industrie

Op de industriefdeling worden verschillende arbeidswerkzaamheden uitgevoerd. Hierbij valt te denken aan het maken van kaarsen, die worden gemaakt in producten die gemaakt zijn op de keramiekafdeling, maar ook aan het sorteren van materialen. Ook zijn er cliënten producten aan het maken door gips te gieten in mallen voor verschillende beelden. Daarnaast voeren zij ook activiteiten gericht op handenarbeid uit en verrichten zij verschillende inpakwerkzaamheden.

3.4.4 Facilitair (en begeleid werken)

Sinds augustus 2010 is de afdeling facilitair binnen AC 't Alteveer van start gegaan. Hieronder vallen zowel het begeleid werken met een jobcoach, als de samenwerking met zorgcentrum Avondlicht in Dedemsvaart.

Cliënten vanuit AC 't Alteveer werken extern bij Avondlicht. Zij voeren werkzaamheden uit zoals het schoonmaken van verschillende ruimtes waaronder de kantine en de linenkamer. Ook voeren zij andere werkzaamheden uit binnen Avondlicht, zoals het bezorgen van post. Dit alles wordt gedaan onder begeleiding van een begeleider van AC 't Alteveer.

Ook op AC 't Alteveer zelf worden facilitaire werkzaamheden uitgevoerd, zoals het schoonmaken van de gebouwen, toiletten en kantinewerkzaamheden.

Laatstgenoemde werkzaamheden zijn een eerste oefening en een eventueel opstapje voor het latere begeleid werken onder leiding van een jobcoach en het werken bij zorgcentrum Avondlicht.

3.5 AC 't Alteveer in beeld bij andere organisaties

De Baalderborg Groep is een organisatie die al een groot aantal jaren bestaat. Zoals in paragraaf 3.2 is beschreven, zijn er verschillende locaties met een gedifferentieerd aanbod in arbeid en doelgroep.

Het belang van goede beeldvorming is een belangrijke factor voor het werven van nieuwe cliënten. Na contact te hebben gehad met een medewerker van de PR-

werkgroep en uit verschillende interviews is het voor ons duidelijk geworden hoe de PR van AC 't Alteveer momenteel wordt vormgegeven.

De PR wordt georganiseerd vanuit een werkgroep met medewerkers vanuit verschillende groepen: cliënten, medewerkers en algemeen publiek.

De website wordt centraal beheerd. Aanpassingen hiervoor kunnen aangegeven worden door medewerkers die werken binnen de verschillende locaties. Wel is er een format, dat gehanteerd wordt bij het plaatsen van informatie op de site.

De informatiefolders van de verschillende locaties binnen de Baalderborg Groep zijn nog in ontwikkeling. Er wordt nu nog vanuit gegaan dat de locaties zelf de informatie printen vanaf de website die zij nodig hebben.

Er zijn mogelijkheden voor het houden van voorlichtingen en presentaties, deze kunnen per locatie worden gegeven. Ook open dagen organiseren is een mogelijkheid, waarbij mensen van buitenaf een kijkje kunnen nemen op de locatie en bij de werkzaamheden die dagelijks worden uitgevoerd. Bij dergelijke dagen is het goed dat een medewerker van de cliëntenservice aanwezig is. Zo kan deze, waar nodig, ouders en eventueel nieuwe cliënten relevante informatie geven over de locatie en instelling.

Bij het bestuurssecretariaat zijn presentaties beschikbaar over de algemene informatie van de Baalderborg Groep.

Op de website geeft de Baalderborg Groep (geraadpleegd op 4 november 2010) ook aan dat er vanuit de organisatie gastlessen kunnen worden georganiseerd. De instelling geeft dan inhoudelijke informatie over de zorg en begeleiding die binnen de Baalderborg Groep aangeboden wordt. Deze training wordt gegeven door mensen uit de praktijk, die hiervoor een speciale training hebben gevolgd. De PR-medewerker geeft aan dat dit voornamelijk wordt geregeld door jobcoaches en de Wegwijzer.

Initiatief voor voorstellen voor verandering in de PR moet vanuit de locaties zelf komen.

3.6 Huidige ontwikkelingen

De Baalderborg Groep heeft in het beleidsplan van 2010-2012 beschreven dat zij door de fusie tussen Baalderborg en Avondlicht, hun kennis willen vergroten, de kwetsbaarheid willen verminderen en een betere marktpositie willen realiseren.

In het beleidsplan komt naar voren dat Baalderborg Groep zich wil gaan richten op een aantal speerpunten ten behoeve van de cliënten. Zo wordt er vormgegeven aan het doelgroepenbeleid. Een differentiatie in verstandelijke beperkingen zal aangebracht worden bij de dagbestedinglocaties. Bij AC 't Alteveer betekent dit dat er plaats is voor cliënten met een gemiddeld tot hoog niveau. Huidige cliënten kunnen hier blijven werken. In het doelgroepenbeleid staat duidelijk beschreven welke doelgroep waar passend is.

Een ander speerpunt is dat de Baalderborg Groep een samenhangend aanbod van dagactiviteiten wil organiseren met een goede regionale spreiding. Bij AC 't Alteveer zien we bijvoorbeeld dat het aanbod is uitgebreid; facilitair is toegevoegd aan het aanbod. Dit wordt vormgegeven in samenwerking met het Avondlicht. Facilitair bestond voorgaande jaren uit zowel begeleid werken als facilitaire werkzaamheden binnen AC 't Alteveer zelf. Door de fusie met het Avondlicht vinden er ook facilitaire werkzaamheden extern plaats.

Om deze toevoeging van aanbod kenbaar te maken bij mensen is onlangs de beschrijving van AC 't Alteveer op de website van Baalderborg Groep actueel gemaakt. Ook zijn de werkzaamheden uitgebreider weergegeven.

3.7 Samenvatting

Arbeidscentrum 't Alteveer in Ommen is een arbeidsinstelling voor mensen met een verstandelijk en/of lichamelijk beperking.

AC 't Alteveer is ontstaan door een samenvoeging van drie locaties, naar twee. Voorheen bestond het aanbod van dagbesteding van Baalderborg Groep in Ommen uit de Dante, de Werf en de Sprangen. In 2005 zijn hieruit de Dante en AC 't Alteveer ontstaan. Het gebouw van AC 't Alteveer is gelegen op het industrieterrein de Strangen in Ommen naast de sociale werkplaats 'Larcom'.

Begin 2009 is de er een fusie tot stand gekomen tussen de 'Baalderborg' en zorgcentrum 'Avondlicht' in Dedemsvaart, waardoor de organisatie nu 'Baalderborg Groep' heet en zich richt op zowel gehandicapten- als ouderenzorg.

Het grote verschil tussen de Dante en AC 't Alteveer is het verschil in niveau. Op de Dante kunnen cliënten met een verstandelijke beperking van laag tot gemiddeld niveau terecht. AC

't Alteveer biedt mogelijkheid tot arbeid aan cliënten met een gemiddeld tot hoog niveau. Hier is het personeel meer gericht op het begeleiden van de (arbeids-)werkzaamheden dan op de verzorging (zoals die binnen de Dante meer plaatsvindt).

De leeftijd van de cliënten die momenteel werkzaam zijn op AC 't Alteveer variëren tussen de 16 tot 64 jaar. Het aanbod in werk bestaat binnen AC 't Alteveer uit de arbeidsgroepen Hout, Keramiek, Industrieel en Facilitair. Al de producten die binnen deze groepen worden geproduceerd, worden binnen AC 't Alteveer zelf verkocht of op bijvoorbeeld markten die georganiseerd worden. Ook vindt hierbij regelmatig samenwerking plaats tussen andere locaties van de Baalderborg Groep.

De PR wordt centraal vanuit de Baalderborg Groep geregeld. Binnen de PR is er momenteel veel in ontwikkeling. Het stukje van AC 't Alteveer op de algemene site van Baalderborg Groep is bijvoorbeeld onlangs aangepast. Medewerkers die voorstellen voor verandering van de PR hebben, kunnen dit aangeven bij de werkgroep die hierin werkzaam is. Vanuit de organisatie zelf zijn er mogelijkheden voor het verzorgen van gastlessen en voorlichtingen op scholen.

Ook vinden er momenteel ontwikkelingen plaats binnen AC 't Alteveer door onder andere uitbreiding van de arbeidsgroep facilitair. Dit houdt in dat cliënten vanuit AC 't Alteveer naar Avondlicht gaan om hier facilitaire werkzaamheden uit te voeren. Daarbij worden deze werkzaamheden nu intern bij AC 't Alteveer getraind, zodat deze vervolgens extern uitgevoerd kunnen worden.

Hoofdstuk 4 Overwegingen huidige cliënten

4.1 Inleiding

Door naar de mening van huidige cliënten te vragen, willen we de cliënt zelf in ons onderzoek betrekken. Hierbij krijgen we zicht op overwegingen van cliënten met betrekking tot het werken op AC 't Alteveer.

Dit hebben we vormgegeven door de cliënten te benaderen middels een enquête. Deze enquête hebben we na het opstellen besproken met verschillende medewerkers van AC 't Alteveer. Naar aanleiding van de feedback hebben we de enquêtes bijgesteld. Samen met cliënten hebben we bij de verschillende groepen de enquêtes afgenomen en daarbij gekeken naar de overwegingen, vragen en ervaringen die vanuit cliënten naar voren kwamen.

Tegelijk hebben we in combinatie met het dossieronderzoek wat we al bij hoofdstuk 3 uitgevoerd hebben, gegevens van de cliënten verwerkt.

Uit deze enquêtes hebben we vervolgens conclusies getrokken en een antwoord gegeven op deze deelvraag. In de bijlagen 15, 16 en 17 is de enquête met de daarbij behorende onderbouwing en evaluatie opgenomen.

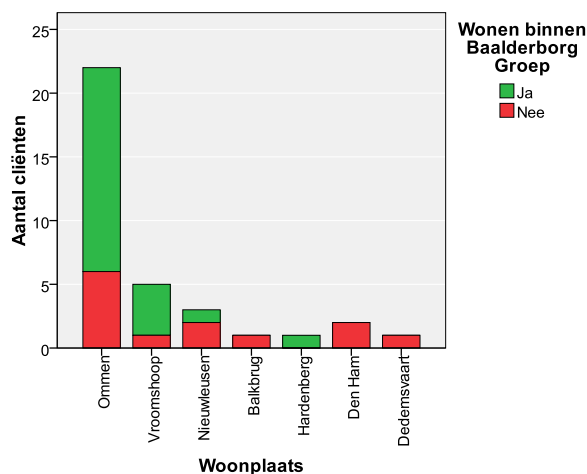
De overwegingen van huidige cliënten kunnen argumenten zijn voor schoolverlaters om te kiezen voor AC 't Alteveer. Door het enquêteren van cliënten op AC 't Alteveer, hebben we de overwegingen duidelijk gekregen waarom deze cliënten voor AC 't Alteveer kiezen. Hiermee zijn ook de positieve en negatieve punten die cliënten ervaren naar voren gekomen. AC 't Alteveer kan deze punten gebruiken in de PR en ter bevordering van de positieve beeldvorming.

4.2 Resultaten enquêtes

De cliëntenbezetting op AC 't Alteveer ziet er momenteel als volgt uit:

Een kleine meerderheid bestaat uit vrouwen: 54,3%. De minderheid, 45,7%, is man.

Uit de enquête komt naar voren dat de leeftijd varieert van 22 tot 65 jaar. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 39,17. Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat een aantal cliënten niet benaderd zijn, vanwege afwezigheid op de woensdag en/of donderdag.

Figuur 4.1

Zoals in figuur 4.1 is te zien, wonen de meeste cliënten in Ommen. 22 cliënten (62,9%) van de 35 ondervraagden wonen in Ommen, waarvan 16 binnen Baalderborg Groep. In totaal wonen er 22 cliënten binnen Baalderborg Groep.

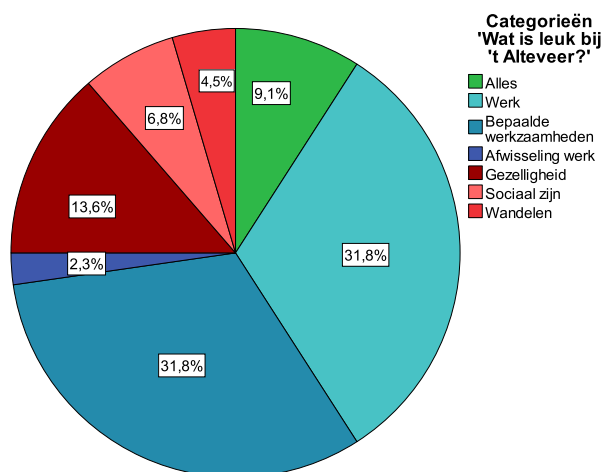
Hierdoor zien we dat het 'wonen en werken' in de regio Regge regiobepaald is en het 'wonen en werken binnen Baalderborg Groep' organisatiepalend is.

Beiden spelen een rol, omdat een groot aantal cliënten in Ommen woont en werkt en een groot aantal cliënten binnen Baalderborg Groep woont en werkt.

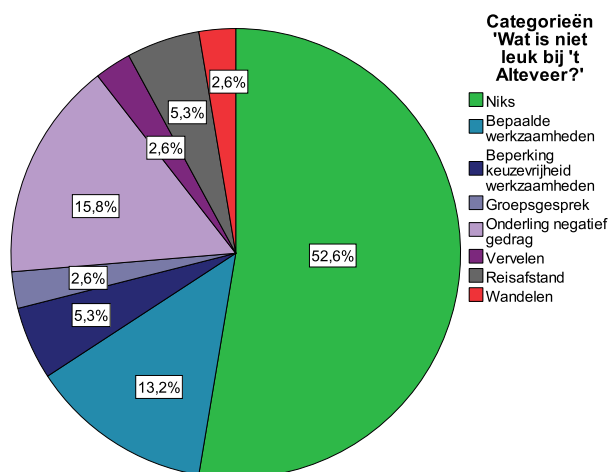
De meeste cliënten wonen in regio Regge, slechts 1 valt hier buiten. Deze woont echter wel binnen Baalderborg Groep.

Na dossieronderzoek en navragen bij de werkbegeleiding, kwam naar voren dat de vragen over de vroegere school en vroegere werkplekken waarschijnlijk niet betrouwbaar zijn ingevuld. Een aantal cliënten lijkt op basis van herkenning de genoemde locaties aan te hebben gekruist, zonder dat ze hier werkzaam zijn geweest. Voor deze doelgroep is het lastig om te kijken naar de keuzes die ze hebben gemaakt in het verleden. Het is voor hen gemakkelijker om in het nu te kijken. Dit heeft te maken met het niveau waarop men functioneert.

Een gegeven uit de enquête is dat 8 cliënten afkomstig zijn van de sociale werkvoorziening Larcom. Deze cliënten zitten binnen AC 't Altevée op verschillende groepen.

Figuur 4.2

Figuur 4.3

In de figuren 4.2 en 4.3 zijn de meningen van cliënten weergegeven over wat zij leuk en niet leuk vinden bij AC 't Alteveer.

Cliënten geven verschillende antwoorden op wat zij leuk vinden. Dit hebben we weergegeven in procenten, omdat er een aantal cliënten waren die meerdere antwoorden ingevuld hadden op deze vraag. Verder hebben we deze gecategoriseerd. Dit hebben we gedaan om de uitkomsten overzichtelijker te maken en daarbij duidelijk aan te geven in welke richting gekeken moet worden, zoals werkgerelateerd en groepsgerelateerd.

Werkgerelateerde onderwerpen zijn in figuur 1 in blauwtinten aangegeven;

- Werk: al het werk wat er gedaan wordt door de cliënt
- Bepaalde werkzaamheden: zagen, schuren, keuken schoonmaken en werken bij Avondlicht
- Afwisseling werk: de afwisseling tussen de verschillende werkzaamheden

Groepsgerelateerde onderwerpen zijn in figuur 4.2 in roodtinten aangegeven;

- Sociaal zijn: samenwerken en praten met anderen
- Gezelligheid: sfeer, plezier en aardige mensen
- Bijna driekwart van de ondervraagden geeft aan het leuk bij AC 't Alteveer te vinden vanwege het werk.

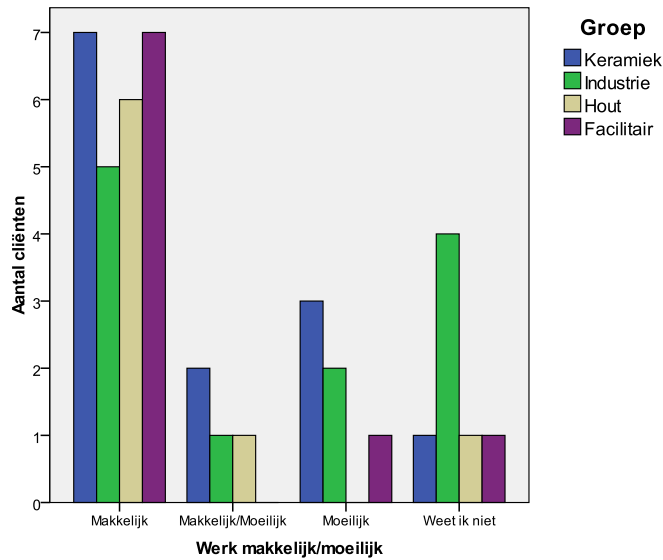
In figuur 4.3 is eenzelfde soort verdeling in categorieën aangebracht. De antwoorden in het diagram hebben wij gecategoriseerd, om een duidelijk beeld te geven van richtingen wat zij niet leuk vinden. Onder bepaalde werkzaamheden vallen bijvoorbeeld de werkzaamheden wc's schoonmaken, figuurzagen, prikken en pinda's rijgen. Onder onderling negatief gedrag hoort bijvoorbeeld ruzie, bemoeien, rellen, brommen, verdriet en kritiek. We hebben ervoor gekozen om verdriet bij deze categorie in te delen omdat verdriet niet hoort bij een emotie die over het algemeen als positief ervaren wordt. Daarbij kan verdriet ook een gevolg zijn van het negatieve gedrag. Wij bedoelen hiermee niet dat verdriet niet gewenst is.

Meer dan de helft van de cliënten geeft aan 'niks' niet leuk te vinden, dus zijn positief. Een aantal geven bepaalde werkzaamheden (zoals zagen, koffie inschenken en wc's schoonmaken) aan die zij niet leuk vinden en een klein deel geeft aan negatieve gedragingen (zoals brommen op elkaar, ruziën en bemoeien met elkaar) in de groep niet leuk te vinden.

Uit de gegevens van de cliënten blijkt dat de tevredenheid op AC 't Altveer groot is over zowel het werk als de groep. Dit laatste zal ook verder uitgewerkt worden bij de figuren 4.4-4.6.

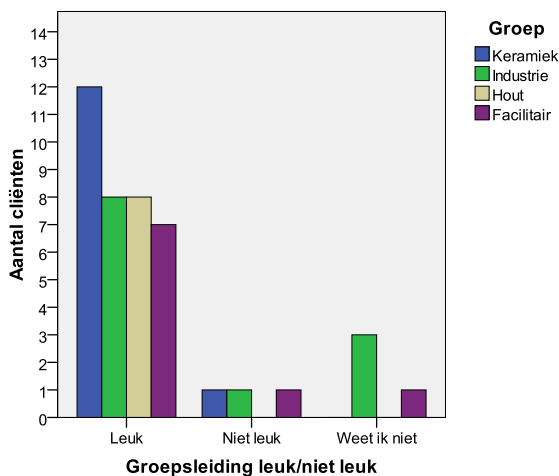
Uit de vragen 11, 12 en 13 wordt duidelijk dat zeven cliënten werkzaam zijn op twee groepen, de rest is werkzaam op één groep. De zeven cliënten hebben wat te zeggen over beide groepen, waardoor het aantal respondenten in totaal bij deze vragen op 42 uitkomt. Er is per persoon per groep gekeken of het werk als makkelijk of moeilijk ervaren wordt. In bijlage 18 zijn de resultaten van deze zeven cliënten opgenomen.

Hieruit is te zien dat er 4 cliënten zijn die dezelfde antwoorden bij beide groepen hebben gegeven, tegenover 3 die een bepaald onderdeel van de enquête verschillend hebben ingevuld. Hieruit kunnen we niet concluderen dat deze cliënten beïnvloed zijn door wat ze eerder hebben ingevuld.

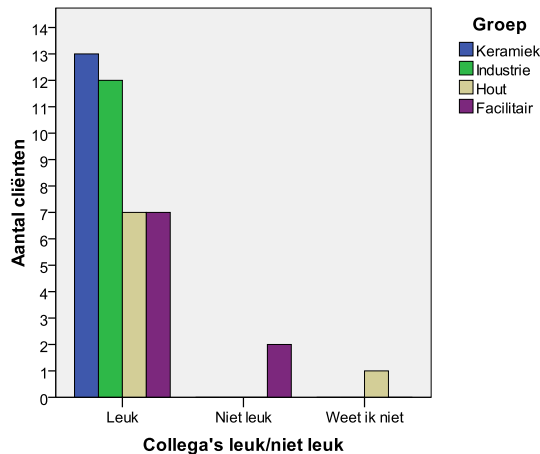

Figuur 4.4

Uit figuur 4.4 blijkt dat over het algemeen het werk, wat de cliënten op de verschillende groepen uitvoeren, als makkelijk ervaren wordt. In de industriegroep zit een diversere groep cliënten, omdat vier van de twaalf cliënten niet weten hoe het werk ervaren wordt. Het kan zijn dat het niveau van deze groep lager is, waardoor cliënten deze vragen moeilijk vinden. Ook op de keramiekgroep zit een grotere diversiteit, omdat er drie cliënten zijn die het werk als moeilijk ervaren.

Figuur 4.5

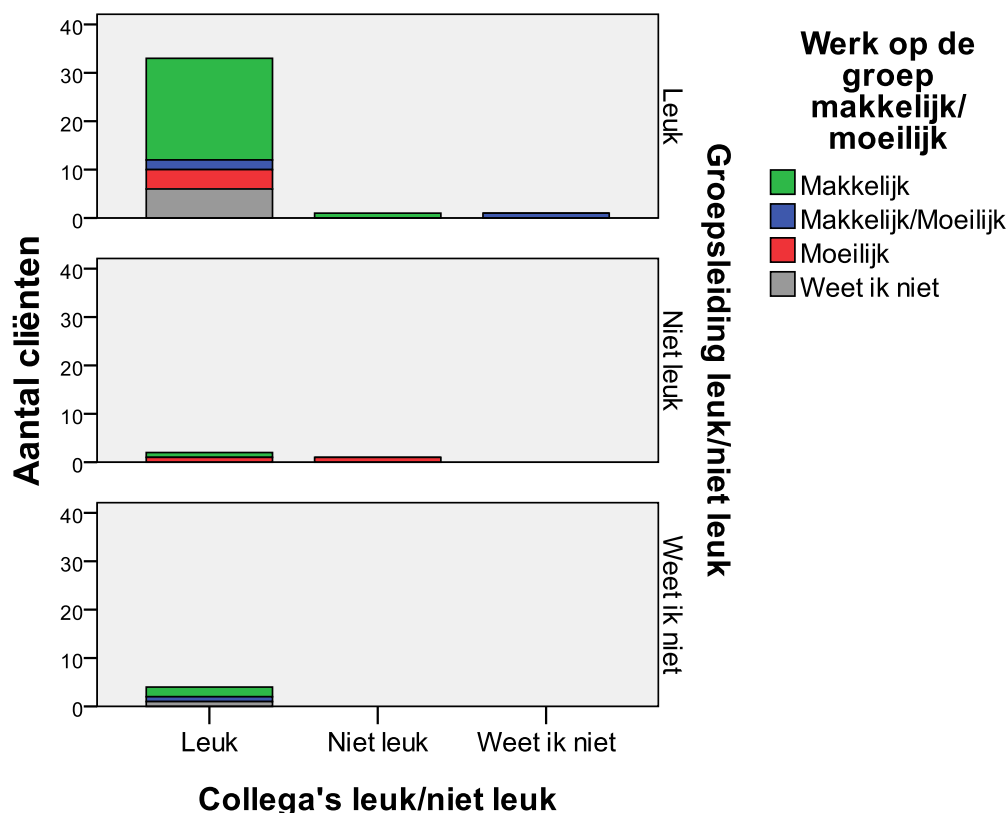

Figuur 4.6

Uit de figuren 4.5 en 4.6 blijkt dat de meeste ondervraagde cliënten zowel de collega's als de groepsleiding leuk vinden. 16,7% van de cliënten vindt de groepsleiding niet leuk of weet het niet. Bij de mening over de collega's geldt dit voor slechts 7,1%. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de collega's leuker gevonden worden dan de groepsleiding.

Zeven cliënten zijn werkzaam op twee groepen (bijvoorbeeld Hout en Keramiek) en mochten dus bij beide groepen zijn mening geven. Het kan zijn dat de cliënt beïnvloedt is geraakt door het invullen van zijn mening bij de ene groep (bijvoorbeeld Hout), doordat deze boven of onder zijn andere groep (bijvoorbeeld Keramiek) staat. Deze beïnvloeding komt dan tot uiting door bij de ene groep hetzelfde in te vullen als bij de andere groep (bijvoorbeeld bij beide groepen is het werk makkelijk).

Bij het verwerken van de gegevens zijn wij er niet van uitgegaan dat dit het geval is geweest. We zijn er vanuit gegaan dat de vragen zonder beïnvloeding zijn ingevuld en hebben daarom alle gegevens (positief en negatief) meegenomen bij het verwerken van de gegevens. Dit geldt ook voor de uitkomsten in figuur 4.7.

Figuur 4.7

In figuur 4.7 is het verband gelegd tussen zowel de meningen over het werk, de collega's en de groepsleiding. Hierin is te zien dat de meeste cliënten het werk makkelijk, de collega's leuk en de groepsleiding leuk vinden. Uit deze grafiek is te concluderen dat de algemene tevredenheid op AC 't Alteveer groot is.

Negen cliënten hebben de vraag 'Wat zou je graag anders willen op 't Alteveer' beantwoord. Deze worden schriftelijk weergegeven, omdat het allemaal verschillende soorten antwoorden zijn. De volgende antwoorden werden gegeven: andere werkplek, leren hoe je moet omgaan met elkaar, meer vrij werken, pottendraaien, zwemmen, willen werken op Avondlicht, meer in de keuken werken, meer mannelijke begeleiding, computercursus en bij Facilitair werken.

Hieruit blijkt dat er een aantal cliënten zijn die graag andere werkzaamheden willen uitvoeren. Één cliënt gaf aan dat deze graag meer mannelijke groepsbegeleiding wilde. De andere ondervraagden beantwoordden deze vraag met dat zij niks anders zouden willen op

AC 't Alteveer, of wisten geen antwoord te geven op de vraag. Het kan zijn dat deze cliënten wel dingen anders zouden willen, maar hier geen woorden aan konden geven.

4.3 Samenvatting

Uit de enquêtes hebben we een aantal duidelijke overwegingen gevonden en verwerkt. 35 van de in totaal 45 cliënten van AC 't Alteveer hebben de enquête ingevuld. Hierdoor zijn de overwegingen die we hebben verwerkt het overgrote deel van de hele doelgroep op AC 't Alteveer. Uit de gegevens die we ontvangen hebben van de meewerkende cliënten, kunnen we de volgende conclusies trekken:

De cliënten die werkzaam zijn op AC 't Alteveer wonen voornamelijk in Ommen. Dit betekent dat de combinatie wonen en dagbesteding over het algemeen regiobepaald is. Ook woont en werkt een groot deel binnen organisatie Baalderborg Groep. Dit betekent dat de combinatie wonen en dagbesteding binnen een organisatie organisatiebepalend is. Een overweging voor cliënten is om binnen de organisatie of de streek waarin ze (gaan) wonen te gaan werken.

Het merendeel geeft aan het werk over het algemeen leuk te vinden en een aantal geeft aan bepaalde werkzaamheden leuk te vinden. Er zijn ook een aantal cliënten die alles leuk vinden bij AC 't Alteveer. Een klein deel geeft aan de groepsgerelateerde thema's prettig te vinden. De werkzaamheden die uitgevoerd kunnen worden, kunnen een overweging zijn om naar AC 't Alteveer te gaan.

Acht cliënten zijn afkomstig van de nabijgelegen sociale werkvoorziening Larcom. Een overweging om voor AC 't Alteveer te kiezen kan zijn dat de werkdruk hier lager ligt.

Over het algemeen worden de werkzaamheden als makkelijk ervaren en de collega's en begeleiding als leuk beschouwd. Een aantal gaf aan het werk de ene keer makkelijk en een andere keer moeilijk te vinden, dit is ook afhankelijk van de werkzaamheden en stemming.

De overweging om te kiezen voor AC 't Alteveer kan zijn dat de werkzaamheden die worden aangeboden makkelijk uit te voeren zijn. De cliënten zijn op de groepen heterogeen samengesteld. Dit kan ook een overweging zijn om te kiezen voor AC 't Alteveer.

De cliënten ervaren het werk, de collega's en werkbegeleiding over het algemeen positief. Een overweging om bij AC 't Alteveer te komen werken kan één van deze punten zijn.

De huidige cliënten zouden niet veel anders willen op AC 't Alteveer. Slechts 9 van de 35 ondervraagden beantwoorden deze vraag. Antwoorden die werden gegeven hadden te maken met het willen werken op een andere groep, meer vrijheid in het kiezen van opdrachten, meer mannelijke begeleiding en cursussen gericht op computerwerk of leren omgaan met elkaar.

Een overweging kan dus zijn dat de cliënten over het algemeen tevreden zijn met alles op AC 't Alteveer.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

Hoofdvraag

Wat is/zijn de oorza(a)k(en) dat er geen nieuwe aanmeldingen plaatsvinden van cliënten vanaf 16 jaar vanuit het voortgezet speciaal onderwijs in de regio Ommen bij Baalderborg Groep, op locatie AC 't Alteveer in Ommen en wat kan de Baalderborg Groep er aan doen deze aanmelding opnieuw tot stand te laten komen?

5.1 Conclusies

Uit de verschillende deelvragen zijn de volgende oorzaken naar voren gekomen:

Het is **regiobepaald** waar schoolverlaters naar doorstromen

- Indien de schoolverlater woonachtig is in de regio van Ommen, wordt AC 't Alteveer een optie om naar door te stromen. Uit onderzoek is gebleken dat er op de Boslustschool momenteel weinig tot geen leerlingen en schoolverlaters woonachtig zijn in deze regio. Het is regiobepaald waar een schoolverlater naar toe gaat, gezien de financiële redenen en afstand. Wanneer een schoolverlater in de buurt een soortgelijke dagbesteding kan volgen scheelt dit qua vervoer in de reistijd en kosten.
- Je ziet bij de huidige cliënten ook terug dat zij bijna allemaal woonachtig zijn in de regio Ommen. De Baalderborg Groep hanteert de regel wonen en werken in dezelfde plaats. Bij de Baalderborg Groep zie je ook terug dat het regiobepaald is waar iemand woont en werkt. Wel wordt er hierin ook samengewerkt met andere organisaties.

Het **ontbreken van bekendheid** van Baalderborg Groep en AC 't Alteveer bij andere cluster 3 scholen

- In ons onderzoek hebben we ons gericht op de Boslustschool in Ommen. In het kader daarvan hebben we ook andere cluster 3 scholen benaderd. Uit deze benadering bleek dat er andere scholen zijn die leerlingen hebben uit de regio Ommen. Ook bleek hieruit dat het bij de scholen ontbreekt aan bekendheid over de organisatie Baalderborg Groep en locatie AC 't Alteveer.

Het **ontbreken van up-to-date informatie**

- Zowel MEE als de cliëntenservice van Baalderborg Groep gebruiken de informatie die er via de website over AC 't Alteveer gegeven wordt op www.baalderborggroep.nl. Ook is er bij MEE een informatiecentrum aanwezig, waarin informatie ligt over verschillende organisaties. Baalderborg Groep is bekend bij MEE. Het maandblad ligt bij het informatiecentrum en ook zijn er folders van verschillende locaties te vinden. Doordat AC 't Alteveer geen folders heeft met informatie over het aanbod binnen hun locatie, liggen deze dus ook niet bij het informatiecentrum.

- De informatie op de website van Baalderborg Groep, met betrekking tot locatie AC 't Alteveer, is onlangs up-to-date gemaakt. Voorheen stond hier lange tijd dezelfde informatie op waarbij het ontbrak aan de vermelding van nieuwe ontwikkelingen binnen AC 't Alteveer.

Uitsluitels oorzaken

- In ons onderzoek hebben we het verwijssysteem van de (mogelijke) aanmelding van cliënten vanuit de Boslustschool onderzocht. Uit dit onderzoek is er geen oorzaak gevonden in het verwijssysteem.
- Ook hebben we in ons onderzoek de overwegingen van huidige cliënten middels een enquête gemeten. Hieruit blijkt dat de tevredenheid over het algemeen groot is. Dit betreft zowel het werk dat ze doen, de groep waarin ze zitten en de werkbegeleiding door welke zij begeleid worden. We hebben geen directe oorzaken kunnen vinden in deze drie gebieden en er is intern geen sprake van negatieve beeldvorming.
- De groepen zijn heterogeen samengesteld met allerlei leeftijden bij elkaar. De cliënten vinden dit prima. Jong en oud wordt door elkaar geaccepteerd. Hierdoor hoeft het 'niet aansluiten bij de leeftijd', geen rol te spelen.

5.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van voorgaande conclusies doen wij de volgende aanbevelingen aan AC 't Alteveer:

Regiobepaald

- Uit ons onderzoek blijkt dat er vanuit de Boslustschool weinig schoolverlaters uit de regio Regge komen. Het is wel belangrijk de schoolverlaters die uit de regio Regge komen op de hoogte te houden van de mogelijkheden die AC 't Alteveer biedt, maar ook voor schoolverlaters die buiten de regio wonen. Op deze manier zullen de schoolverlaters die wel uit de regio Regge komen, AC 't Alteveer serieus bezien als mogelijke uitstroomplek. Schoolverlaters die niet uit de Regio komen, kunnen overwegen in de regio te gaan wonen, of om te kijken naar vervoersmogelijkheden.
- Er zijn een drietal scholen die AC 't Alteveer wel als doorstroommogelijkheid zien voor hun schoolverlaters, mits zij uit de regio Regge komen. Dit zijn De Twijn in Zwolle, de Windroos in Hoogeveen en de Obadjaschool in Zwolle. Voor AC 't Alteveer is het belangrijk om hun aanbod bij deze scholen bekend te maken en in het algemeen contact te maken. Hierbij is het belangrijk om de mogelijkheden tot jobcoachen, begeleid werken en werken op Avondlicht te belichten. Dit zijn namelijk extra uitdagingen die AC 't Alteveer aan schoolverlaters kan bieden.

Ontbreken van bekendheid

Gericht op het onderwijs

- Na onderzoek bleek dat binnen de Dante af en toe een meeloopdag wordt georganiseerd voor leerlingen van de Boslustschool. Door dit ook binnen AC 't Alteveer aan te bieden, wordt bij de leerlingen bekend welke arbeid er binnen AC 't Alteveer aangeboden wordt. Hierbij is het belangrijk om het aanbod van jobcoachplekken en de mogelijkheden binnen de groep Facilitair (begeleid werken en werken op Avondlicht) te benoemen.
- Tijdens ons vooronderzoek kwam naar voren dat het Ministerie VWS van plan is een differentiatie aan te brengen in de uitstroomprofielen van leerlingen van VSO-scholen. Dit zijn vervolgonderwijs, arbeidsmarkt en dagbesteding. Hieruit blijkt dat de overheid het belangrijk vindt om het uitstromen naar reguliere arbeid wil te bevorderen. AC 't Alteveer moet benoemen naar VSO-scholen dat zij hiervoor mogelijkheid bieden door middel van jobcoachen en het begeleid werken.
- Uit de uitkomsten van de vragenlijsten van benaderde scholen kwam naar voren dat zij veelal niet bekend zijn met de Baalderborg Groep als organisatie. De Baalderborg Groep kan dit verhelpen door het verstrekken van informatie over de organisatie in de vorm van bijvoorbeeld foldermateriaal en dergelijke.

Gericht op AC 't Alteveer

- Er is binnen de Baalderborg Groep mogelijkheid om een open dag te houden op locatie. Hier moet een jaarlijks terugkerend evenement van gemaakt worden. De naamsbekendheid van AC 't Alteveer zal hierdoor gestimuleerd worden. Ook kunnen mensen op deze manier kijken welk werkaanbod er binnen de locatie aangeboden wordt en hoe de cliënten werkzaam zijn. Tegelijk kunnen mensen zien dat er producten verkocht worden binnen de locatie die gemaakt zijn door de cliënten. De verkoop van producten zal dit ten goede komen.
- Het is belangrijk dat de producten die binnen AC 't Alteveer geproduceerd en verkocht worden gepromoot worden. Dit kan door naast een kerstmarkt, ook andere markten te organiseren om de producten aan te bieden. Het zou goed zijn om een (bestaande) winkel in Ommen te openen, waarin de producten worden verkocht. Op deze manier zien cliënten, maar ook mensen in Ommen wat er geproduceerd wordt op AC 't Alteveer. In Hardenberg kent men dit in de vorm van 't Gilde. Daarbij ontstaan er werkzaamheden gericht op de verkoop, waar aan cliënten een bijdrage kunnen leveren.

Ontbreken van up-to-date informatie

- Doordat verschillende instanties en disciplines binnen en buiten de organisatie de informatie gebruiken die op de website staat, is het belangrijk deze website up-to-date te houden.
- AC 't Alteveer heeft momenteel geen informatiefolders waarin het arbeidsaanbod duidelijk wordt aangegeven. Wel zijn hier ontwikkelingen in. Door deze in-

informatiefolders te verstrekken zal de naamsbekendheid van AC 't Alteveer buiten de organisatie toenemen. Ook eventueel nieuwe cliënten kan een duidelijk beeld gegeven worden van de arbeid zoals AC 't Alteveer dit aanbiedt.

- Het is van belang de ontwikkelingen in de organisatie kenbaar te maken door middel van de PR. Dit kan bevorderd worden door relevante informatie goed door te geven en eventuele wijzigingen in beleid of aanbod op tijd aan te leveren.

Behouden van tevredenheid binnen AC 't Alteveer

- Over het werk heerst over het algemeen grote tevredenheid bij de cliënten die momenteel werkzaam zijn bij AC 't Alteveer. Wel geven zij verschillende zaken aan die zij graag anders zouden zien binnen AC 't Alteveer. Dit heeft voornamelijk met bepaalde werkzaamheden te maken die zij graag zouden willen uitvoeren.

Hieruit volgt dat het ook in de toekomst belangrijk blijft om de stem van de cliënt te horen.

- Vanuit het symbolisch interactionisme wordt er gekeken naar interacties. Hierbij is het van belang dat men luistert naar elkaar en dat er gekeken wordt naar welke betekenis cliënten geven aan de sociale omgeving. Binnen AC 't Alteveer is het belangrijk om te luisteren naar de cliënt en oog te hebben voor de belevingswereld van de cliënt. Dit kan gedaan worden door de cliënten regelmatig individueel te vragen naar de wensen met betrekking tot het werk wat zij uitvoeren. Het EIM-model staat centraal binnen Baalderborg Groep. Door bewust te werken met deze methodiek, wordt beter geluisterd naar de cliënt. Er wordt rekening gehouden met de belevingswereld doordat de cliënt met deze methodiek meer keuzevrijheid heeft in eigen handelen.
- Het is raadzaam om te onderzoeken welke thema's er op de werkvloer bij de cliënten spelen. Uit ons onderzoek kwam naar voren dat het pesten en bemoeien met elkaar niet leuk gevonden wordt. Een thema waar bijvoorbeeld aandacht aan kan worden besteed bij het groepsgesprek 's morgens is het omgaan met elkaar op de werkvloer.

Vervolgonderzoek

- Er zou gekeken kunnen worden naar de balans tussen mannelijk en vrouwelijke begeleiding op de werkvloer. Rekening houdend met het niveau en de ontwikkeling van de cliënt op emotioneel niveau enzovoort. Uit de enquête kwam bij een vrouwelijke cliënt naar voren dat zij meer mannelijke begeleiding wilde.
- Binnen ons onderzoek hebben we ons alleen gericht op de schoolverlaters. Omdat binnen AC 't Alteveer echter de diversiteit in leeftijden van cliënten groot is, is het goed om verder te onderzoeken hoe cliënten vanuit andere organisaties bij AC 't Alteveer kunnen komen werken. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de Larcom.

Het is belangrijk om contact te onderhouden met Larcom, om de medewerkers die de werkdruk als niet prettig ervaren op te vangen en AC 't Alteveer aan te

bieden als vervolgplek. Ook binnen wonen is het belangrijk dat er bekendheid is van AC 't Alteveer. Begeleiders van begeleid wonen kunnen, naast ouders, ook een adviserende en bepalende rol hebben bij het kiezen van een werkplek voor cliënten.

- Gelet op de feedback die wij ontvingen zou er ook gekeken kunnen worden naar specifieke groepsinformatie. Hierbij kan gedacht worden aan het verhelderen van wat cliënten precies wel en niet prettig vinden, gericht op werkzaamheden en begeleidingsstijl van de werkbegeleider.
- De afstand speelt een rol bij het vervoer naar een dagbesteding. Er kan gekeken worden naar andere geldstromen of mogelijkheden om potentiële cliënten binnen te halen. Er kan gebruik gemaakt worden van bijvoorbeeld vrijwilligerscentrales die cliënten buiten de regio willen vervoeren.

Literatuurlijst

Boeken

American Psychiatric Association (2007). *Beknopte handleiding bij de Diagnostische Criteria van de DSM IV-TR*. Harcourt Book Publishers.

Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Kalmijn, M. (2007). *Basisboek Enquêteren. Handleiding voor het maken van een vragenlijst en het voorbereiden en afnemen van enquêtes* (2^e druk). Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.

Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Meer-Middelburg, A.G.E. van der (2007). *Basisboek Interviewen: handleiding voor het voorbereiden en afnemen van interviews* (2^e herziende druk). Groningen: Wolters-Noordhoff.

Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Dijkum, C.J. van (2007). *Basisboek Statistiek met SPSS. Handleiding voor het verwerken en analyseren en rapporteren over (onderzoeks)gegevens*. (3^e druk). Groningen-Houten: Noordhoff Uitgevers.

Blokhuis, A., Kooten, N. van (2006). *Je luistert wel, maar je hoort me niet. Over communicatie met mensen met een verstandelijke beperking* (2^e druk). Utrecht: Uitgeverij Agiel.

Besten, C. den, Vulpen, A. van, (2006). *Competent begeleiden van mensen met een verstandelijke beperking*. Soest: Nelissen.

Delfos, M. (2006). *Ik heb ook wat te vertellen!: communiceren met pubers en adolescenten* (3^e druk). Amsterdam: SWP.

Delfos, M.F. (2005). *Ontwikkeling in vogelvlucht. Ontwikkeling van kinderen en adolescenten*. (4^e druk). Amsterdam: Harcourt Assessment BV.

Lang, G., Molen, H.T. van der (2004). *Psychologische gespreksvoering. Een basis voor hulpverlening* (12^e druk). Soest: Uitgeverij Nelissen.

Melis, G.N. (2003). *Kenmerken van zorgleerlingen in het VMBO. Bezinning op het leerwegondersteunend onderwijs*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Rompu, W. van, Mardulier, T., Coninck, C. de, Beeumen, L. van, Exter, E. (2007). *Leerzorg in het onderwijs*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Rooijendijk, L., Dijt, A., Wijers, G. (2006). *De mens in thema's. Een thematische behandeling van de menselijke levensloop*. (10^e herziene druk) Soest: Uitgeverij: Nelissen.

Smith, P.K., Hart, C.H. (2002). *Blackwell Handbook of Childhood Social Development*. Oxford: Blackwell Publishers.

Steehouder, M., Jansen, C., Maat, K., Staak, J. van der, Vet, D. de, Witteveen, M., Woudstra, E. (2006) *Leren Communiceren: Handboek voor mondelinge en schriftelijke communicatie* (5^e herziende druk). Groningen: Wolters-Noordhoff.

Verhoeven, N. (2007). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs* (2^e druk). Den Haag: Boom onderwijs.

Wester, F. (1995). *Strategieën voor kwalitatief onderzoek*. (3^e herziene druk). Bussum: Coutinho

Website bronnen

REC de 4 Provinciën, regionaal expertise centrum de 4 provinciën (z.d.). Geraadpleegd op 29 september 2010,
<http://www.4provincien.nl>.

Achmea Zorgkantoor, zorgkantoor Drenthe Flevoland Kennemerland Rotterdam Zaanstreek- Waterland Zwolle (z.d.). Geraadpleegd op 20 oktober 2010,
<http://www.achmeazorgkantoor.nl>.

Baalderborg Groep, een organisatie voor gehandicapten- en ouderenzorg (z.d.). Geraadpleegd van 31 augustus 2010 tot 8 december 2010,
<http://www.baalderborggroep.nl>.

Bureau Jeugdzorg Overijssel (2007). Geraadpleegd op 15 oktober 2010,
<http://www.bjzo.nl>.

SO en VSO de Boslust, Christelijke school voor speciaal- en voortgezet speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen (2009). Geraadpleegd van 14 september 2010 tot 26 oktober 2010,
<http://www.boslustonline.nl>.

CIZ, Centrum Indicatiestelling Zorg (z.d.). *Van aanvraag tot zorg*. Geraadpleegd op 12 oktober 2010,
<http://www.ciz.nl/sf.mcgi?5850&cat=959>,

De Twentse Zorgcentra, een organisatie voor mensen met een verstandelijke handicap (z.d.). *Dagbesteding in de regio Almelo en omgeving*. Geraadpleegd op 21 oktober 2010,
<http://www.detwentsezorgcentra.nl/de+Twentse+Zorgcentra/ regio+Almelo+e.o./Dagbesteding>.

Frionzorg, een organisatie die ondersteuning biedt aan mensen met een verstandelijke beperking(z.d.). *Dagcentra*. Geraadpleegd op 21 oktober 2010,
<http://www.frionzorg.nl/werken/dagcentra.html>.

Gemeente Ommen (z.d.). *WMO loket De Spil*. Geraadpleegd op 22 oktober 2010,
<http://www.ommen.nl/index.php?simaction=content&mediumid=14>.

Larcom, organisatie gericht op een sociale werkvoorzieningsplek (z.d.). Geraadpleegd op 28 oktober 2010,
<http://www.larcom.nl>.

Leraar24, een online platform van, voor en door leraren (z.d.). *Speciaal onderwijs Cluster 3*. Geraadpleegd op 29 september 2010,
<http://www.leraar24.nl/dossier/1385/speciaal-onderwijs-cluster-3>.

LVC3, landelijke vereniging cluster 3 (z.d.). Geraadpleegd op 29 september 2010,
<http://www.lvc3.nl>.

MEE IJsseloevers, raad en daad voor iedereen met een beperking (z.d.). Geraadpleegd van 29 september 2010 tot 20 oktober 2010,
<http://www.mee-ijsseloevers.nl/>.

Sclera VZW, pictogrammen, visualisaties en vorming (2010). Geraadpleegd op 10 en 11 november 2010,
<http://www.sclera.be>.

Stichting Sprank, stichting voor gereformeerde zorg en ondersteuning aan mensen met een handicap(z.d.). *Overzicht dagbesteding Hardenberg*. Geraadpleegd op 21 oktober 2010, <http://www.stichtingsprank.nl/Page/nctrue/sp7469/index.html>.

Tota. Van Toll Onderzoek Training & Advies, een site over beroepskeuze instrumenten voor mensen met een verstandelijke beperking (2005-2010). Geraadpleegd op 15 oktober 2010,
<http://www.tota.nl>.

WEC-Raad, stichting projecten speciaal onderwijs (z.d.). Geraadpleegd op 30 september 2010,
<http://www.wec-raad.nl>.

Zorgboeren, een site over zorgboeren in Nederland (z.d.). *Zorgboerderijen in Overijssel*. Geraadpleegd op 21 oktober 2010,
<http://www.zorgboeren.nl/zorgboerderijen.php?r=4>.

(Online) documenten en rapporten

Bureau Jeugdzorg Overijssel (2009) *Wat doet Bureau Jeugdzorg Overijssel?* Geraadpleegd op 19 oktober 2010,
http://www.bjzo.nl/.../090128_Corporate_Brochure_BJO_WEB.pdf.

Bureau Jeugdzorg Overijssel (2009) *Indiceren voor de Jeugd-GGZ. BJzO en de AWBZ informatie voor ouders/verzorgers*. Geraadpleegd op 21 oktober 2010,
<http://www.bjzo.nl/uploads/folders/79/Brochure%20AWBZ%20BJzO.pdf>.

Centrum indicatiestelling Zorg (17 december 2009). *CIZ indicatiewijzer versie 3.0*. Geraadpleegd op 15 oktober 2010,
<http://www.ciz.nl/sf.mcgi?5931>.

Coolen, J. (16 februari 2010). *ZZP Wat kan ik ermee? Een wegwijzer voor cliënten bij de zorgzwaartepakketten*. Geraadpleegd op 14 oktober 2010,
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/02/16/zzp-wat-kan-ik-ermee.html>.

Dekkers, L., D'havé, C., Scholt, E. (februari 2009). *Goed werknemerschap: schoolverlaters PrO en VSO*. Geraadpleegd op 23 september 2010,
http://www.werknemerinopleiding.nl/documenten/Goed_werknemerschap2009.pdf.

Stichting Speciaal Onderwijs (z.d.) *Online schoolgids 2010-2011* Geraadpleegd op 1 oktober 2010,
<http://www.elimschool.nl/Media/download/6204/schoolgids.pdf>

Lidewij M. Olive (2006) *Werktevreidenheid bij verstandelijk gehandicapten. Ontwikkeling van een meetinstrument*. Een onderzoeksrapport in het kader van de studie Toegepaste Communicatiewetenschap aan de Universiteit Twente.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (30 juni 2009). *Zorgzwaartepakketten GZ versie 2010*. Geraadpleegd op 15 oktober 2010,
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2009/06/30/zorgzwaartepakketten-sector-gz.html>.

Roeden, J., Langemaat, A., Erends, K., Fernhout, M., Boessenkool, J.J., Evertsen, B., e.a. (augustus 2010) *Nota Doelgroepenbeleid Baalderborg Groep*.

SO en VSO de Boslust, Christelijke school voor speciaal- en voortgezet speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen (2009). *Online schoolgids*. Geraadpleegd op 21 oktober 2010,

<http://www.boslustonline.nl/schoolgids.html#Criteriavorindicatie>.

SO en VSO de Boslust, Christelijke school voor speciaal- en voortgezet speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen (z.d.). *Online informatiegids stage VSO TP*. Geraadpleegd 8 oktober 2010,

<http://www.boslustschool.nl/Stage%20gids%20TP/Info%20gids%20stage%20TP%20okt%202007%20zonder%20foto's.htm>.

Sontag, L., Westerlaken, J. (maart 2010) *Uitstroomprofielen in het voortgezet speciaal onderwijs*. Geraadpleegd op 23 september 2010,

<http://www.hetpon.nl/pdf/10-09.pdf>.

Winkelaar, A. (september 2010). *Blauwdruk dagbesteding Ommen*.

Ypey, E. (2010-2011). *Schoolgids praktijkonderwijs 'De Maat'*. Geraadpleegd op 22 september 2010,

<http://www.demaatpro.nl/other/Infoboekje%202010-2011.pdf>.

Praktijkbronnen

Interviews

- D. Jonkers, stagecoördinator VSO de Boslustschool te Ommen
- E. Limburg, leidinggevende AAC de Dante Baalderborg Groep te Ommen
- M. Wibier, persoonlijk begeleider AC 't Alteveer Baalderborg Groep te Ommen

Vragenlijsten

Baalderborg Groep

- L. Venema, cliëntadviseur cliëntenservice regio Regge te Ommen
- M. Wesselink, Bestuurssecretaris PR Baalderborg Groep Hardenberg

Stagecoördinatoren Voortgezet Speciaal Onderwijs scholen:

- Spanker, Kampen; A. Dijkslag
- De Twijn, Zwolle; C. van Dam
- Mackayschool, Meppel; A. Lagendijk
- De Windroos, Hoogeveen; J. Bakker
- De Zonnehof, Raalte; F. van Dijk
- De Wingerd, Nunspeet; C. Harteveld
- Obadjaschool, Zwolle; H. Meinema
- Zonnebloem, Emmeloord; J. Matthijssen
- De Lelie, Harderwijk; J. de Boer

(Persoonlijk) Begeleiders groepen AC 't Alteveer

- Miranda, keramiekgroep
- Freddie, houtgroep
- Trudi, industriegroep

Enquêtes

- Cliënten groepen Keramiek, Hout, Industrie en Facilitair (17 en 18 november 2010)

Telefonisch contact met medewerkers van verschillende organisaties

- Zorgkantoor Achmea te Zwolle, S.
- Cliëntenservice Baalderborg Groep te Ommen, L. Venema, S. Poffers, e.a.
- Administratie Boslustschool te Ommen, A. Rietman
- WMO De Spil te Ommen, H. Kroese
- MEE IJsseloevers, regiokantoor te Ommen, S. de Ruiter, M. Greven
- Larcom te Ommen, mevr. Dunnwind

Overige relevante bronnen

- Dossiers cliënten
- Intranet Baalderborg Groep

Bijlagen

Algemene bijlagen

1. Urenverantwoording
2. Verantwoording gemaakte keuzes
3. Begrippenlijst

Bijlagen per hoofdstuk

Hoofdstuk 1

4. Vragenlijst benaderde scholen
5. Onderbouwing vragenlijst
6. Evaluatie vragenlijst
7. Topiclijst interview Dinie Jonkers

Hoofdstuk 2

8. Indicatiestelling Begeleiding Groep (BG)
9. Schema AWBZ
10. Vragenlijst cliëntenservice

Hoofdstuk 3

11. Topiclijst interview Ellen Limburg
12. Topiclijst interview Marie Wibier
13. Vragenlijst PR
14. Vragenlijst groepsbegeleiders groepen AC 't Altevweer

Hoofdstuk 4

15. Enquête cliënten
16. Onderbouwing enquêtes
17. Evaluatie enquêtes
18. Overzicht cliënten die op twee groepen werken

1. Urenverantwoording

Logboek, uren per week, samen

Week	Hoelang	Opmerking
-	40	Afstudeerplek zoeken, instellingen benaderen enz.
35	8	Voorbereiding + gesprek Baalderborg
36	28	Aanvraag rond krijgen
37	40	Werkplan maken
38	60	Werkplan afronden
39	62	Oriënterende informatie gezocht
40	64	Voorbereiden interviews
41	64	Deelvraag 1 + 2 voorbereiden
42	74	Deelvraag 1 uitwerken
43	54	Deelvraag 2 uitwerken
44	64	Deelvraag 3 uitwerken
45	64	Deelvraag 3 uitwerken
46	68	Deelvraag 4 uitwerken
47	68	Deelvraag 4 uitwerken & Conclusies + aanbevelingen
48	64	Conceptversie + Procesverslag maken
49	64	Conceptversie + Procesverslag inleveren
50	30	Aanpassingen doen na feedback
51	40	Aanpassingen doen na feedback
Vrij	Vrij	Kerstvakantie
1	48	Aanpassingen doen na feedback Definitieve product inleveren, voorbereiden eindpresentatie
2	50	Voorbereiden eindpresentatie

2. Afkortingenlijst

AAC = Arbeids- en Activiteitencentrum

AC = Arbeidscentrum

AWBZ = Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

BG = (indicatie) Begeleiding in Groepsverband

BH = (indicatie) Behandeling

BI = (indicatie) Begeleiding Individueel

BJz = Bureau Jeugdzorg

BJzO = Bureau Jeugdzorg Overijssel

CIZ = Centrum Indicatiestelling Zorg

CVZ = College voor Zorgverzekeringen

DAC = Dag- en Activiteitencentrum

DSM-IV = Diagnostical and Statistical Manual of Mental Disorders nr. IV

EVG = Ernstig Verstandelijk Gehandicapt

IQ = Intelligentie Quotiënt

LVG = Licht Verstandelijk Gehandicapt

MVG = Matig Verstandelijk Gehandicapt

PGB = Persoons Gebonden Budget

PR = Public Relations

REC = Regionaal Expertise Centrum

SGEVG = Sterk Gedragsgestoorde Ernstig Verstandelijk Gehandicapt

SGMVG = Sterk Gedragsgestoorde Matig Verstandelijk Gehandicapt

SO = Speciaal Onderwijs

VG = Verstandelijk Gehandicapt

VSO = Voortgezet Speciaal Onderwijs

ZIN = Zorg in Natura

ZMLK = Zeer Moeilijk Lerende Kinderen

ZZP = Zorgzwaartepakket

3. Verantwoording gemaakte keuzes

Praktijk-, SO- en VSO-onderwijs

01-10-10

In eerste instantie wilden we in de omgeving Ommen kijken naar de scholen die een samenwerkingsverband hebben. Hierbij kwamen we uit op praktijkonderwijs 'de Maat', SO-VSO 'de Boslust' en de Johan Seckelschool. Omdat het praktijkonderwijs en het VSO onderwijs beiden schoolverlaters leveren, wilden we deze beide scholen meenemen in ons onderzoek.

Na literatuuronderzoek kwamen we erachter dat het praktijkonderwijs voornamelijk gericht is op het voorbereiden op betaalde arbeid na het onderwijs. Arbeidscentrum 't Alteveer is niet gericht op betaald werk, maar meer een vorm van dagbesteding. Hierdoor zullen schoolverlaters van het praktijkonderwijs niet doorstromen naar 't Alteveer, waardoor deze school geen relevante doelgroep voor ons onderzoek kan zijn.

Ook de Johan Seckelschool kunnen we niet in ons onderzoek betrekken, omdat dit een school voor Speciaal basisonderwijs is. Schoolverlaters van deze school stromen voornamelijk door naar het VSO of het praktijkonderwijs. De schoolverlaters zijn daardoor te jong om betrokken te worden.

Cluster 3- en cluster 4 onderwijs

01-10-10

De Boslustschool is een cluster 3 school. Dit houdt in dat er leerlingen les krijgen die een lichamelijke en/of verstandelijke beperking hebben. Onder scholen in de regio zijn ook cluster 4 scholen. Dit zijn leerlingen die ernstige gedragsstoornissen en/of psychiatrische problematiek hebben. Na literatuuronderzoek is gebleken dat de schoolverlaters van deze scholen verstandelijk niet altijd beperkt hoeven zijn, maar voornamelijk door hun gedragsproblemen beperkt worden. Hierdoor kunnen deze leerlingen evt. doorstromen naar het VMBO-onderwijs. Ook deze doelgroep stroomt niet uit naar een arbeidscentrum. Ook deze schoolverlaters kunnen we dus niet betrekken in ons onderzoek.

Cluster 1 voor leerlingen met een visuele handicap

Cluster 2 voor leerlingen met gehoor- en spraakproblemen

Cluster 3 voor leerlingen met een lichamelijke en/of verstandelijke handicap (waaronder leerlingen met een (psycho-)somatische problematiek)

Cluster 4 voor kinderen met ernstige gedragsstoornissen of psychiatrische problematiek⁷

De Elimschool in Hellendoorn en ons onderzoek

01-10-10

Binnen de regio is de Elimschool een cluster4 school⁸, waarvan we onderzocht hebben of we deze schoolverlaters bij ons onderzoek konden betrekken. Via hun schoolgids zagen we dat deze school voornamelijk Speciaal basisonderwijs biedt. Pas in augustus 2010 hebben ze de eerste klassen van het Voortgezet speciaal onderwijs opgericht. Doordat deze oprichting pas recent heeft plaatsgevonden, is er nog geen informatie

⁷ <http://www.4provincien.nl/index.php?page=voorwiezijinwij>, geraadpleegd op 1 oktober 2010

⁸ <http://www.elimschool.nl/Media/download/6204/schoolgids.pdf> geraadpleegd op 1 oktober 2010

bekend over doorstromers. Tegelijk staat in de schoolgids aangegeven dat het VSO-onderwijs op de Elimschool erop gericht is dat de leerlingen die het VSO verlaten een VMBO-diploma bezitten. Hierin is ook het verschil weer te zien tussen een cluster 3 en cluster 4 onderwijs. Het verstandelijk niveau is hoger. Zoals het er nu uit ziet zal deze school ook in de toekomst geen schoolverlaters bieden die op AC 't Alteveer kunnen gaan werken.

Verantwoording wijziging deelvraag 2

20-10-10

Onze deelvraag 2 hebben we in eerste instantie zo opgesteld: *Hoe ziet de aanmeldingsprocedure eruit bij de cliëntenservice van Baalderborg Groep, regio Regge, locatie Arbeidscentrum 't Alteveer?*

Bij het verzamelen van informatie bij deelvraag 2 kwamen we erachter dat we deze deelvraag wel erg specifiek gericht op de cliëntenservice binnen Baalderborg hebben opgesteld, terwijl er veel meer instanties bij het hele verwijssysteem betrokken zijn. Omdat ook bij het contact met deze instanties knelpunten zouden kunnen liggen, waardoor de doorstroom van schoolverlaters niet tot stand komt, leek het ons beter om deze deelvraag breder te maken en zo de rol die andere betrokken instanties vervullen meer uit te werken.

Ons voorstel nieuwe deelvraag 2:

Hoe ziet het verwijssysteem eruit bij de aanmelding van schoolverlaters vanuit Voortgezet Speciaal Onderwijs de Boslustschool naar Arbeidscentrum 't Alteveer?

Verantwoording keuze geen arbeidsinteressesettest Tota als oorzaak zien. *20-10-10*

Aan deze test kan het liggen dat er geen doorstroom van schoolverlaters plaatsvindt, omdat deze test niet objectief hoeft te zijn. Misschien is deze erg erop gericht om de leerlingen zoveel mogelijk in het reguliere arbeidsproces te laten plaatsvinden en dat de vragen hierover teveel in die richting opgesteld zijn.

Wij sluiten deze mogelijkheid als oorzaak uit in ons onderzoek, omdat AC 't Alteveer hier geen directe invloed op kan uitoefenen.

Verantwoording dagbestedingaanbod andere organisaties *21-10-10*

We hebben ervoor gekozen om alleen het dagbestedingaanbod in de regio Regge te nemen en niet uit te wijden naar grote plaatsen in de omgeving zoals Almelo. Hierin is namelijk al erg veel dagbesteding voorradig die overlap heeft met de Baalderborg Groep. Daardoor zullen veel schoolverlaters die in de regio Almelo wonen en op school gaan, ook in die regio zeer waarschijnlijk een dagbesteding zoeken.

Verantwoording keuze afbakening concurrentie dagbestedingcentra

Gekozen om niet zorgboerderijen en dagbestedingcentra met ander aanbod als Alteveer te onderzoeken, omdat er in onze ogen dan geen sprake is van concurrentie.

Ook wordt een onderscheid gemaakt tussen een afdeling voor de ouderenzorg en de gehandicaptenzorg. Omdat de doelgroep van AC 't Alteveer onder de gehandicaptenzorg valt, hebben we deze afdeling van de cliëntenservice benaderd.

Dit hebben we gedaan door een korte vragenlijst af te nemen over algemene informatie van de cliëntenservice en op het intranet van de Baalderborg Groep de functieomschrijving van de cliëntenadviseurs op te zoeken. De cliëntenservice heeft een aantal parttime cliëntadviseurs in dienst die samen de cliëntenservice vormen

In eerste instantie hadden we bij deelvraag 4 de opzet om zowel de (aankomende) schoolverlaters van de Boslustschool als de huidige cliënten die werkzaam zijn op 't Alteveer te enquêteren, om er op die manier achter te komen wat hun motivatie was/is om wel of niet voor 't Alteveer te kiezen.

Uit onderzoek bij de deelvragen 1-3 zijn we er echter achter gekomen dat de cliënten voornamelijk regiobepalend een vervolgdagbesteding uitkiezen. Doordat er momenteel weinig leerlingen op de Boslustschool zitten die in de regio Ommen wonen, zit er weinig kans in dat deze leerlingen zullen doorstromen naar 't Alteveer.

Na overleg met de opdrachtgever, blijkt dat het ook binnen de Baalderborg Groep voornamelijk zo werkt dat de cliënten regiobepalend wonen/werken. Hierdoor vond zij het niet nodig dat we de leerlingen ook gingen vragen (als extra check) om te kijken of ze daadwerkelijk hun vervolgdagbesteding regiobepalend kiezen.

Bij deelvraag 4 hebben we dus gekozen om alleen de huidige cliënten die op 't Alteveer werken te enquêteren.

4. Vragenlijst benaderde scholen

Vragen benaderde scholen

Ommen, 1 oktober 2010

Geachte stagecoördinator,

wij zijn Klazien Post en Madelon Bosch, SPH-studenten van Hogeschool Windesheim. Vanuit Baalderborg Groep gaan wij ons afstudeeronderzoek doen. Onze hoofdvraag hierbij is:

Wat is (zijn) de oorza(a)k(en) dat er geen nieuwe aanmeldingen plaatsvinden van cliënten vanaf 16 jaar vanuit het voortgezet speciaal onderwijs in de regio ommen bij Baalderborg Groep, op locatie Arbeidscentrum 't Alteveer in Ommen en wat kan Baalderborg Groep er aan doen om deze aanmelding opnieuw tot stand te laten komen?

In het kader van dit onderzoek zijn wij bezig algemene informatie te werven over de doorstroom van schoolverlaters bij andere Voortgezet Speciaal Onderwijs-scholen. In de vraagstelling bedoelen wij met uitstromers de leerlingen die het VSO verlaten en naar een vervolgplek gaan.

We hebben de volgende vragen:

- 1. Wat is de huidige trend van de uitstromers naar externe vervolgplekken en hoe is deze volgens u te verklaren?**
- 2. Wat zijn de uitstroomcijfers van het afgelopen schooljaar 2009-2010? (hoeveel uitstromers en waarheen)**
- 3. Naar welke specifieke dagactiviteitencentra kan worden doorgestroomd?**
- 4. Is Baalderborg Groep bekend bij jullie als uitstroombmogelijkheid?**
Zo ja, welke vestigingen en op welke manier hebt u er kennis van genomen?
- 5. Kent u Arbeidscentrum 't Alteveer in Ommen?**
Zo ja, op welke manier hebt u er kennis van genomen?
- 6. Zou een arbeidscentrum in Ommen een optie kunnen zijn als uitstroombmogelijkheid? (graag toelichten)**

Wij hopen dat u mogelijkheid ziet om deze mail met vragen te beantwoorden.
Bij voorbaat dank voor uw medewerking!

Voor eventuele vragen, onduidelijkheden of opmerkingen kunt u contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,
Klazien Post
Madelon Bosch

5. Onderbouwing vragenlijst

- Doelgroep

De benaderde doelgroep voor deze vragenlijsten zijn negen voortgezet speciaal onderwijs, cluster 3 scholen. We hebben ervoor gekozen om stagecoördinatoren van deze scholen te benaderen voor ons onderzoek, omdat zij het meeste zicht hebben op de schoolverlaters en wat doorstroomopties kunnen zijn voor deze groep.

- Selectie respondenten

De negen VSO-scholen zijn allen, net als de Boslustschool, aangesloten bij het REC 'de vier provinciën'. Wij hebben geen andere scholen benaderd die vallen binnen deze regio, omdat het voor ons van belang is een soortgelijke school te benaderen om zo nauwkeurig mogelijk in beeld te brengen wat de trend en doorstroommogelijkheden zouden zijn van de schoolverlaters. We hebben er bewust voor gekozen geen cluster 4 scholen te benaderen, aangezien zij te maken hebben met een andere doelgroep dan passend zou zijn binnen Baalderborg Groep. We hebben enkel gekeken naar schoolverlaters die mogelijk terecht zouden kunnen bij Baalderborg Groep, locatie AC 't Alteveer.

- Analyse vragenlijsten

Onderstaande vragenlijst hebben wij na telefonisch contact, middels mail verstuurd naar de stagecoördinatoren.

1. Wat is de huidige trend van de uitstromers naar externe vervolgplekken en hoe is deze volgens u te verklaren?

We hebben gevraagd naar de huidige trend van schoolverlaters, om te kijken hoe het verloop van schoolverlaters naar vervolgplekken er in het algemeen eruit ziet, in de door ons afgebakende regio, regio Regge. Dit kan misschien verklaren waarom AC 't Alteveer het laatste jaar geen aanmelding heeft gehad van schoolverlaters.

2. Wat zijn de uitstroomcijfers van het afgelopen schooljaar 2009-2010? (hoeveel uitstromers en waarheen)

De uitstroomcijfers kunnen in beeld brengen hoeveel procent van hun leerlingen naar een dagbestedingplek gaan en welke ergens anders naar toe gaan. Met deze feitelijke informatie kunnen wij zien hoeveel schoolverlaters er precies zijn doorgestroomd en hoeveel hiervan naar dagbestedingcentra zijn gegaan. Dit is een soort van onderbouwing voor vraag 1.

3. Naar welke specifieke dagactiviteitencentra kan worden doorgestroomd?

Om te kijken of er sprake is van bepaalde concurrentie in de regio, hebben we naar specifieke namen gevraagd. Met deze feitelijke informatie kunnen we kijken naar doorstroommogelijkheden voor schoolverlaters en ook krijgen we op deze manier inzicht of bepaalde instellingen meer bekend zijn dan andere instellingen. Ook komt hieruit naar voren of Baalderborg Groep een doorstroommogelijkheid is bij de school.

4. Is Baalderborg Groep bekend bij jullie als uitstroommogelijkheid?

Zo ja, welke vestigingen en op welke manier hebt u er kennis van genomen?

Door te vragen of Baalderborg Groep al überhaupt bekend is bij de school, kunnen we kijken of het ontbreekt aan onbekendheid van de organisatie. We hebben gekozen om een doorvraag te stellen in deze vraag, zodat we weten welke locaties bekend zijn bij de school en op welke manier zij hier kennis van hebben genomen. Door de vraag gesloten te stellen met daarna een open doorvraag, voorkomen wij dat we er vanuit gaan dat Baalderborg Groep wel bekend is bij de benaderde persoon, terwijl dit niet zo hoeft te zijn.

5. Kent u Arbeidscentrum 't Alteveer in Ommen?

Zo ja, op welke manier hebt u er kennis van genomen?

Hier geldt hetzelfde als bij vraag vier; kijken in hoeverre deze locatie bekend is en hoe zij hier kennis van hebben genomen. Op deze manier kunnen we ook kijken of er onderling tussen instellingen/personen over 't Alteveer gepraat wordt en hoe de eventuele PR vormgegeven wordt en overkomt.

6. Zou een arbeidscentrum in Ommen een optie kunnen zijn als uitstroommogelijkheid? (graag toelichten)

We hebben gevraagd of het arbeidscentrum een optie zou kunnen zijn, om te kijken of er naast de Boslustschool ook andere leerlingen aangemeld zouden kunnen worden om bij deze locatie te gaan werken.

- Testen betrouwbaarheid en validiteit

We hebben vooraf de vragenlijst niet gecheckt, maar wel hebben we zorgvuldig elke vraag met elkaar besproken, zodat we zeker wisten dat we gewenste antwoorden terug zouden krijgen. Door mondeling een toelichting te geven via de telefoon, hebben we de benaderde school in laten zien wat de meerwaarde is om deze vragenlijst voor ons in te vullen.

We hebben ervoor gekozen om alle scholen aangesloten bij het REC te benaderen, omdat zij bekend zijn in deze regio.

6. Evaluatie vragenlijst

- Respondenten

Uit de antwoorden blijkt dat we de juiste personen hebben benaderd. Alle benaderde personen hebben namelijk zicht op de situatie van de schoolverlater en wat doorstroommogelijkheden zijn voor ze.

- Algemene opmerkingen

Voordat we de vragenlijsten hebben rondgestuurd, wisten we nog niet dat het voornamelijk regiobepaald is waar schoolverlaters naar doorstromen. Toch werd dit gegeven bevestigd door de antwoorden op de vragenlijsten. Uit de antwoorden kwam dan ook vaak naar voren dat 't Alteveer geen optie is, gezien de afstand.

Een aantal stagecoördinatoren leek minder gemotiveerd de vragenlijst in te vullen, omdat zij al wisten dat 't Alteveer gezien de afstand geen optie was voor hun schoolverlaters. Zij zagen daardoor ook weinig nut in het invullen van de andere vragen. Door (soms meerdere keren) telefonisch contact hebben we de stagecoördinatoren weten te motiveren om de vragenlijst wel in te vullen, zodat we deze gegevens mee konden nemen, maar ook om de algemene trend in deze regio in kaart te kunnen brengen.

Na het eerste mailtje kregen we maar van één school reactie terug. Dit viel ons wat tegen, omdat we verwacht hadden dat ze sneller mee zouden werken. Door herhaaldelijk bellen en soms de vragen weer opnieuw te mailen, hebben we uiteindelijk antwoorden van alle respondenten gekregen.

Ook gaven een aantal scholen aan het leuk te vinden om te horen wat de uitkomsten van ons onderzoek zijn geworden. We zullen na het afronden van het onderzoek kijken hoe we hierop kunnen reageren.

- Relevantie, begrijpelijkheid, beantwoorden van vragen

Één vraag werd niet begrepen door een invuller, voor deze was niet duidelijk wat wij bedoelden met 'specifiek' in vraag 3. Verder kregen wij gewenste antwoorden op onze vragen terug.

Een aantal coördinatoren vonden de vragen niet relevant genoeg voor hun school, omdat ze niets tot weinig met 't Alteveer te maken hebben. Na onze uitleg begrepen ze wel waarom we toch graag antwoorden wilden krijgen.

- Betrouwbaarheid en validiteit

Doordat een aantal stagecoördinatoren wist dat AC 't Alteveer geen optie was voor hun schoolverlaters, waren zij minder gemotiveerd de vragenlijst in te vullen. Ook kregen wij vaak het antwoord te horen dat zij druk waren. Uiteindelijk hebben wel alle scholen gereageerd en deze gegevens hebben we dan ook verwerkt. We hebben feitelijke cijfers gevraagd en feitelijke namen van doorstroomplekken. Deze vragen zijn valide en betrouwbaar genoeg, omdat dit feitelijke vragen waren. Dit zal na een jaar een ander antwoord kunnen zijn, maar na bijvoorbeeld een week niet. Dit geldt ook voor de vragen over de bekendheid van Baalderborg Groep en locatie AC 't Alteveer. Wel kan het zijn dat zij door onze vragenlijst of door de PR later wel op de hoogte zijn. Een aantal

heeft ook geantwoord dat AC 't Alteveer een optie zou kunnen zijn, indien de leerling woonachtig is in de regio Ommen. Uit de antwoorden op de vragenlijst wordt ook bevestigd dat het voor iedere school regiobepaald is waar de schoolverlater naar doorstroomt.

7. Indicatiestelling Begeleiding Groep (BG)

Er zijn vijf terreinen waarop gekeken wordt in hoeverre de zorgaanvrager matig tot zware beperkingen heeft. Dit gaat om de volgende vijf gebieden:

1. "sociale redzaamheid;
2. bewegen en verplaatsen;
3. probleemgedrag;
4. psychisch functioneren of
5. geheugen- en oriëntatiestoornissen.”⁹

Bij AC 't Altevée kan een cliënt zorg kopen met een indicatie BG. BG staat voor begeleiding in groepsverband. De activiteiten op AC 't Altevée worden dan ook in groepsverband aangeboden. Met deze indicatie heeft de cliënt recht op ondersteuning bij het uitvoeren van concrete handelingen en gedrag. Bij de activiteiten houdt dit in dat de cliënt waar nodig verbeterd wordt in zijn handelingen. De handelingen worden regelmatig geoefend en uitgevoerd, zodat de cliënt deze mee kan nemen in zijn dagelijks leven en voortdurend kan onderhouden. Bij gedragsproblematiek wordt er ingegrepen door de begeleider. Deze zal de regie en de handelingen van de cliënt overnemen.

Er is verschil tussen de indicatie BG en BH (behandeling). Het kan voorkomen dat een cliënt eerst een indicatie BH krijgt en bij een herindicatie BG. Bij de indicatie BH staat het aanleren van vaardigheden centraal. Wanneer de cliënt de vaardigheid beheerst, kan deze toegepast worden in het dagelijks leven. Door hiermee verder te oefenen onderhoudt de cliënt deze vaardigheden. Het oefenen staat centraal bij de indicatie BG.

Over het algemeen geeft het CIZ indicaties af, tenzij het een jongere betreft tot 18 jaar waarvan duidelijk is dat deze een psychiatrische aandoening/beperking heeft. Wanneer dit laatste het geval is, dan is BJZ ook bevoegd om een indicatiebesluit af te geven.

Twee soorten Begeleiding

Er is Begeleiding Individueel (BI) en Begeleiding Groep (BG). Zoals eerder genoemd, geldt bij AC 't Altevée de indicatie BG. Het verschil tussen deze twee is dat wanneer de zorgbehoefte van een cliënt voornamelijk gericht is op een dagstructuur, je BG krijgt. Heeft de cliënt de zorgbehoefte om regelmatig de dag door te spreken en de zorgbehoefte ligt niet direct bij een dagstructuur, dan krijgt de cliënt BI.

Bij AC 't Altevée wordt de zorg in groepsverband aangeboden, dit houdt in dat cliënten in een groep samenwerken.

BG wordt aangegeven in dagdelen en zijn in klassen onderverdeeld. Een cliënt kan maximaal 9 dagdelen per week zorg kopen, dit staat gelijk aan 36uur; ieder dagdeel is 4uur.

⁹ Afdeling Beleid en Juridische Zaken en afdeling Communicatie CIZ (2009), *CIZ indicatiewijzer versie 3.0*. pagina 105

Hieronder de klassenindeling volgens de CIZ indicatiewijzer 3.0, 2010.

Klasse 1: 1 dagdeel per week

Klasse 2: 2 dagdelen per week

Klasse 3: 3 dagdelen per week

Klasse 4: 4 dagdelen per week

Klasse 5: 5 dagdelen per week

Klasse 6: 6 dagdelen per week

Klasse 7: 7 dagdelen per week

Klasse 8: 8 dagdelen per week

Klasse 9: 9 dagdelen per week.

Op hoeveel dagdelen een cliënt recht heeft, wordt bepaald door het doel van de zorg. Doel van de zorg bij AC 't Alteveer is school of arbeid te vervangen, door cliënten middels een dagprogramma dagbesteding aan te bieden. Men oefent hier met vaardigheden die de zelfredzaamheid bevorderen. Waar nodig zullen zij begeleidt worden door middel van aansturing in de gewenste richting. Achterliggende gedachte is dat de dagbesteding voor de cliënt bijdraagt aan een zinvolle daginvulling. Uitstapjes naar culturele bestemmingen en dergelijke horen hier niet bij.

Kosten voor het vervoer naar de dagbestedingplek zitten bij de indicatie inbegrepen, dit komt voort uit artikel 10 van het Besluit zorgaanspraken AWBZ.

Een indicatiebesluit is maximaal vijf jaar geldig, daarbij wordt bij het afgeven hiervan rekening gehouden met de beperkingen van de cliënt, de leeftijd en de woonomstandigheden. Er zouden veranderingen kunnen optreden in deze drie gebieden. Bij het afgeven van de indicatie wordt hier zorgvuldig naar gekeken, zodat de indicatie van kracht blijft voor de opgestelde termijn.

Een aantal maanden voordat de indicatie afloopt, krijgt de zorgaanbieder hierover bericht. Het is dan aan de cliënt om zo snel mogelijk een herindicatie aan te vragen, omdat het herindiceren toch wat tijd in beslag neemt.

8. Topiclijst interview Dinie Jonkers

Topiclist interview

vrijdag 15 oktober 2010 op de Boslustschool

Functie stagebegeleider

- Voorstellen, contacten

Schoolverlaters, doelgroep

- N.a.v. mail

Stages

- Tot stand komen van stages, vormgeving stages

Voorlichting/advies doorstroom

- Voorbereiding op doorstroom

Doorstroommogelijkheden*

- Trend, mogelijkheden, totstandkoming keuze schoolverlater

Indicatiestelling, dagbestedingindicatie

- Betrokken instellingen

Rol maatschappelijk werker

- Contact

Beeldvorming AC 't Alteveer, Baalderborg Groep

- Contact, doorstroom, verbeterpunten hierin

*Bij doorstroommogelijkheden hebben wij de vraag:

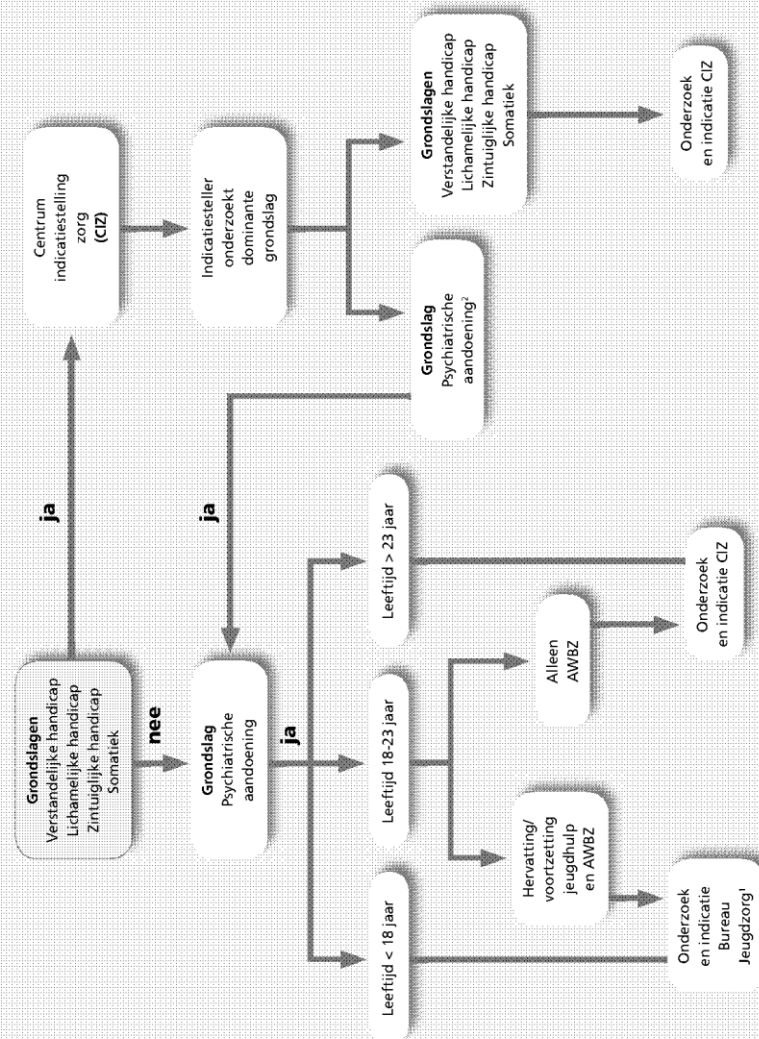
Hoeveel schoolverlaters heeft Boslust ongeveer elk jaar? Specifiek, afgelopen jaar en aankomend jaar?

Misschien dat daar cijfers van zijn en dat u mogelijkheid ziet deze vrijdag bij de hand te hebben?

9. Schema afhandeling AWBZ-aanvragen

Schema: afhandeling AWBZ-aanvragen voor kinderen en jeugdigen

Toelichting schema: met behulp van dit schema kan voor kinderen en jeugdigen worden bepaald of het Bureau Jeugdzorg (BJZ) de indicatie voor AWBZ-zorg mag stellen, of dat het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ) dat mag doen. De hoofdregel is dat het BJZ het indicatiebesluit mag geven, als er sprake is van zorg/behandeling waarbij een psychiatrische aanpak vereist is (de psychiatrische grondslag is dominant). Het CIZ mag dit, als er sprake is van zorg/behandeling als gevolg van de andere (dominante) grondslagen.

¹ Als de dominante grondslag is Verstandelijke handicap, Lichamelijke handicap, Zintuiglijke handicap of Somatiek, dan draagt het BJZ de aanvraag + aanvullende informatie over aan het CIZ.

² CIZ draagt de aanvraag + aanvullende informatie over aan het BJZ.

10. Vragenlijst cliëntenservice

Vragen Cliëntenservice regio Regge

Ommen, 16 september 2010

Algemeen

- Wie zijn jullie?
- Hoe gaan jullie te werk?; (rol zorgkantoor?) (Rechtstreeks contact met desbetreffende locaties?)
- Waaruit bestaat de regio Regge, welke plaatsen?
- Houdt Regio Regge zich alleen bezig met de aanmeldingen binnen Baalderborg Groep?
- In hoeverre hebben jullie te maken met het zorgaanbod van andere instellingen?

Aanmeldingsprocedure

- Hoe ziet de aanmeldingsprocedure eruit?
- Kunnen wij een overzicht krijgen vanuit welke instelling of plaats de cliënten doorgestroomd zijn naar de dagbestedingen (de Dante en 't Alteveer) in Ommen? *(bijvoorbeeld Praktijkonderwijs, andere arbeidscentra, speciaal onderwijs)*
- Vanuit welke instellingen nemen jullie cliënten in het algemeen aan?
- Specifiek gericht op de dagbesteding van Ommen?
- Welke veranderingen zijn er de afgelopen jaren doorgevoerd met betrekking tot de aanmeldingsprocedure van cliënten
- Is er sprake van democratische besluitvorming omtrent de plaatsing van cliënten; *(bijvoorbeeld op een locatie dreigen ze in het rood te gaan staan, dus daar wordt dan een cliënt geplaatst.)*
- Worden cliënten alleen geplaatst in de eigen regio of ook in andere regio's?
- In hoeverre kunnen cliënten zelf kiezen waar zij geplaatst (willen) worden?
- Wordt er na plaatsing nog een evaluatie gehouden met de nieuwe geplaatste cliënt/instelling?

Netwerk

- Zijn er contactpersonen vanuit de cliëntenservice met het Speciaal Onderwijs?
- Zijn er vaste contactpersonen vanuit de verschillende instellingen?

Specifiek over AC 't Alteveer

- Welke informatie hebben jullie over de locaties AC 't Alteveer en de Dante, hoe actueel is deze? *Bijvoorbeeld de informatie op de site van Baalderborg over AC 't Alteveer is niet geheel up-to-date*
- Aan welke 'toelatingseisen' moet een cliënt voldoen om aangemeld te worden bij de dagbesteding in Ommen?; Indicatie, zorgzwaartepakket?
- Zijn jullie op de hoogte van zowel positieve als negatieve ervaringen van cliënten die geplaatst zijn op de dagbesteding in Ommen, specifiek AC 't Alteveer?

11. Topiclijst interview Ellen Limburg

Topiclist interview

dinsdag 2 november 2010 op de Dante

- Ontstaan Alteveer
- Aanbod activiteiten, totstandkoming hiervan, eigen invloed (vanaf begin dat u er werkzaam was tot nu)
- Veranderingen van bovenaf op de werkvloer
- Personele bezetting
- Samenwerking Speciaal onderwijs in nabijgelegen gebied, o.a. Boslust
- PR en beeldvorming AC 't Alteveer
- Verschil Dante en Alteveer

12. Topiclijst interview Marie Wibier

Gesprek Marie

4 november 2010

14.30uur

- **Geschiedenis**

Kunt u kort de geschiedenis van AC 't Alteveer vertellen?

- **Herkomst cliënten**

Waar komen over het algemeen de cliënten vandaan? (woonplaats en eventuele instelling waar ze wonen)

- **Larcom**

Zijn er cliënten vanuit de Larcom hier gekomen en wat waren de redenen hiervoor?

- **Boslustschool**

Heb je cliënten vanuit de Boslustschool zien binnenkomen? (op de vorige locaties en nu op AC 't Alteveer)

13. Vragenlijst PR

Hallo Miranda,

Van Geke Kloosterhof hebben we begrepen dat u verantwoordelijk bent voor de PR in de regio Regge binnen de Baalderborg Groep.

Wij zijn Madelon Bosch en Klazien Post, studenten SPH van de Hogeschool Windesheim. Ons onderzoek voeren we uit voor de Baalderborg Groep, locatie AC 't Alteveer in Ommen.

Onze onderzoeksvraag is:

Wat is de oorza(a)k(en) dat er geen nieuwe aanmeldingen plaatsvinden van cliënten vanaf 16 jaar vanuit het voortgezet speciaal onderwijs in Ommen bij Baalderborg Groep, op locatie Arbeidscentrum 't Alteveer in Ommen en wat kan Baalderborg Groep er aan doen deze aanmelding opnieuw tot stand te laten komen?

We hoorden en zagen dat onlangs de tekst van 't Alteveer veranderd is op de site van Baalderborg. We zien dus wel dat Baalderborg werkt aan de PR.

Om te onderzoeken hoe de PR concreet geregeld wordt, hebben we de volgende vragen:

- Wat houdt uw functie in en met wie werk u samen?
- Hoe ziet de algemene PR eruit van Baalderborg?
- Hoe komt de PR van een locatie tot stand? (wij denken bijvoorbeeld aan afspraken met coördinatoren, leidinggevenden, cliëntenservice etc.?)
- In welke vorm(en) wordt de PR vormgegeven voor locatie 't Alteveer? (voorlichtingen, flyers, presentaties, site?)
- Hoe vaak worden er aanpassingen gedaan in reclamemateriaal zoals folders, maar ook op de site? En in opdracht van wie gebeurt dit?
- Komt het wel eens voor dat er aanvraag wordt gedaan om op locatie (bijv. op scholen) voorlichting te geven over bepaalde groepen binnen Baalderborg? Zo ja, hoe wordt hier dan vorm aan gegeven?
- In hoeverre bent u betrokken bij de cliënt zelf?
- Kent u alle locaties in de Regio Regge? Hoe ziet het onderlinge contact eruit?

We hopen dat u kans ziet deze vragen op korte termijn te beantwoorden!
Graag horen we van u.

Met vriendelijke groeten,
Madelon Bosch
Klazien Post

14. Vragenlijst groepsbegeleiders groepen AC 't Alteveer

Hallo Miranda,

Naar aanleiding van ons telefonisch contact (30/9) sturen wij deze mail. Je vertelde ons dat jij zicht hebt op de Keramiegroep en anderen op de Hout en Industriegroep. We hebben vragen voor ons onderzoek die wij doen binnen AC 't Alteveer over de doelgroepen. We hebben algemeen, oriënterende vragen:

- Uit hoeveel cliënten bestaat de huidige bezetting, per groep gezien?
- Is dit de maximale bezetting of uit hoeveel cliënten kan en mag jouw groep bestaan?
- Welke beperkingen en/of stoornissen hebben de cliënten? (precieze omschrijving doelgroep)
- Wat is het minimale en maximale IQ wat toegelaten kan worden op jouw groep?
- Is er de mogelijkheid voor schoolverlaters om stages te lopen op jouw groep?

We hopen dat wij jullie in een later stadium van ons onderzoek nogmaals mogen benaderen.

Met vriendelijke groet,
Klazien en Madelon

15. Enquête cliënten

Hallo werkers op het Alteveer!

November 2010

Wij zijn Madelon en Klazien. We zitten vaak boven op kantoor. Hier werken we aan een opdracht voor onze school.

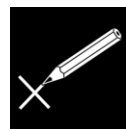
We zoeken uit hoe er nog meer mensen op het Alteveer kunnen komen werken. Jullie kunnen ons helpen met deze opdracht. Dit kan door deze vragenlijst in te vullen.

De vragen gaan eerst over wat algemene dingen. Dan zijn er wat vragen over het 't Alteveer. Als laatste zijn er vragen over de groep(en) waarop je werkt. Ook als je op meer groepen werkt mag je dat invullen.

De antwoorden die je geeft zijn nooit fout, want het is jouw mening. Bij de meeste vragen kun je kiezen of je de vragen opschrijft of dat je de plaatsjes aankruist. Hiervoor gebruiken we de volgende pictogrammen:

Schrijven

Picto's aankruisen

Ook zullen we deze antwoorden verder aan niemand vertellen. Als een vraag niet duidelijk is, dan mag je dat aan mij vragen.

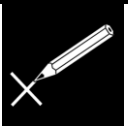
We hopen dat je het leuk vindt om deze vragen in te vullen. Wij zijn er in elk geval erg blij mee!

Heel erg bedankt voor het meehelpen aan onze opdracht.

Groetjes Madelon en Klazien

Vragenlijst 't Alteveer

Algemeen

 Vragen	 Schrijven	 Picto's aankruisen
1. Ben je een man of vrouw?		☐ ☐
2. Hoe oud ben je?		
3. In welke plaats woon je? 		
4. Woon je bij Baalderborg?		 BAALDERBORG leef je leven ☐ BAALDERBORG leef je leven ☐
5. Naar welke school ging je vroeger?	☐ Ik ging naar de Boslustschool ☐ Ik ging naar een andere school, namelijk naar..... ☐ Ik ging niet naar school	 BOSLUST ☐ School ☐ School ☐

't Alteveer

6. Waar heb je gewerkt voordat je bij 't Alteveer kwam werken?	Ik heb eerst gewerkt bij: ☐ de Dante ☐ de Werf ☐ de Strangen ☐ Larcom ☐ ergens anders, namelijk ☐ Ik heb nergens anders gewerkt	 ☐ De Dante ☐ De Strangen ☐ De Werf ☐ Larcom ☐ Ergens anders ☐ Nergens anders
7. Hoe heb je gekozen voor 't Alteveer? 	☐ ik heb zelf gekozen ☐ met ouders/verzorgers ☐ samen met school ☐ door de vorige werkplek ☐ anders.....	
8. Wat vind je leuk bij 't Alteveer? 		
9. Wat vind je niet leuk bij 't Alteveer? 		

Werkgroep(en)

10. Op welke groep(en) werk je op 't Alteveer?

.....

.....

.....

.....

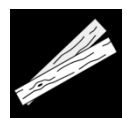
.....

☐

Keramiek

☐

Industrie

☐

Hout

☐

Facilitair

11. Is je werk makkelijk of moeilijk?

Makkelijk

Moeilijk

Weet ik niet

Keramiek

☐
☐
☐

Hout

☐
☐
☐

Industrie

☐
☐
☐

Facilitair

☐
☐
☐

12. Vind je je groepsgenoten/collega's leuk of niet leuk?	 Leuk Niet leuk Weet ik niet Keramiek ☐ ☐ ☐ Hout ☐ ☐ ☐ Industrie ☐ ☐ ☐ Facilitair ☐ ☐ ☐		
13. Wat vind je van de werkbegeleiding? 	 Leuk Niet leuk Weet ik niet Keramiek ☐ ☐ ☐ Hout ☐ ☐ ☐ Industrie ☐ ☐ ☐ Facilitair ☐ ☐ ☐		

14. Wat zou je graag anders willen op 't Alteveer?

Datum invulling vragenlijst:.....

Afgenomen door:.....

16. Onderbouwing enquêtes

- Doelgroep

Bij het maken van de enquête is het belangrijk dat er gelet wordt op de respondenten, in ons geval verstandelijk gehandicapten met een gemiddeld tot hoog niveau. Hierbij hebben we rekening gehouden met de mogelijkheden en beperkingen die zij hebben. Aan het begin van het rapport staat een duidelijke doelgroepomschrijving van de cliënten die op AC 't Alteveer werkzaam zijn.

Het belangrijkste hieruit is dat de cliënten een ontwikkelingsleeftijd hebben van 2-6 jaar, waarbij er bij een aantal ook sprake is van een lichamelijke beperking, daarnaast kunnen een aantal niet lezen en/of schrijven. De doelgroep is wel bekend om te communiceren middels pictogrammen. Om de communicatie zo optimaal mogelijk te maken en de betrouwbaarheid te vergroten hebben we hier rekening mee houden in het opstellen en afnemen van de enquête.

- Keuze van respondenten

Om de geldigheid van het resultaat van de enquêtes goed te meten, hebben we een aantal overwegingen gemaakt met betrekking tot de respondenten. Zoals beschreven heeft de doelgroep een verstandelijke en/of lichamelijke beperking.

Niet alle cliënten zijn daarom goed in staat om zelfstandig een enquête in te vullen. Om toch elke cliënt de mogelijkheid te geven om zijn of haar overweging aan te geven, hebben we besloten om alle cliënten die bij AC 't Alteveer werken te enquêteren. Een overweging zou kunnen zijn om een steekproef te nemen door alleen de cliënten te enquêteren die communicatief goed zijn. Echter vinden wij dat mensen die minder communicatief zijn ook een mening hebben en deze op welke mogelijke manier dan ook mogen verwoorden. Wij vinden de mening van iedere respondent belangrijk en ook willen wij niemand uitsluiten.

Volgens Blokhuis en van Kooten (2006) kunnen mensen met een verstandelijke beperking ordenen op verschillende niveaus, namelijk lichaamsgebonden, associatief, structurerend en vormgevend. Wij hebben voornamelijk te maken met mensen die vallen onder de associatieve ervaringsordening en de structurerende ordening. Associatieve ervaringsordening houdt in dat er gecommuniceerd wordt op basis van herkenning. Bij de structurerende ordening staat begrip centraal. Bij de structurerende ordening is er meer sprake van taal en reactie op elkaar in de communicatie, terwijl bij de associatieve ervaringsordening vooral gepraat wordt over dat wat makkelijk en in de directe omgeving aanwezig is. Er zijn een aantal adviezen voor het omgaan met mensen in de associatieve ervaringsordening. Dit zijn het geven van bevestiging en positieve stimulatie, taal ondersteunen met natuurlijke gebaren, foto's of symbolen en gebruik van verdere visuele ondersteuning. Bereid de persoon voor op wat er komen gaat, zodat het een veilige omgeving blijft/wordt.

Adviezen voor het omgaan met mensen die structurerend ordenen zijn het bieden van visuele ondersteuning om overzicht te houden en het stimuleren van de persoon tot het maken van keuzes. Let hierbij op overvraging. Doordat er sprake is van wederzijdse

communicatie waarin de persoon met een verstandelijke beperking ook vragen stelt, lijkt deze soms meer te begrijpen dan daadwerkelijk is. Echter voegen ze inhoudelijk zelf geen informatie toe waardoor er eerder sprake is van contact dan informatie-uitwisseling.

In de enquêtes zullen wij hier rekening mee houden. We hebben er voor gekozen om één enquête te maken voor de gehele groep. Hierin hebben wij vragen opgesteld die open zijn, voor mensen die structurerend ordenen en hebben wij vragen ingevoegd met keuzemogelijkheden voor de mensen die associatief ordenen. Door rekening te houden met bovenstaand genoemde adviezen, hebben wij iedereen uitgenodigd om ons mee te helpen.

Na overleg met de begeleiders van de verschillende groepen, bleek dat zij eventueel willen ondersteunen bij het afnemen van de enquêtes. Dit heeft de keuze voor de hele populatie of een steekproef gemakkelijker gemaakt.

De groep cliënten op AC 't Alteveer bestaat uit 45 personen en wij hadden de ruimte om één op één de enquêtes af te nemen. Daarnaast was er ruimte om ondersteuning te vragen van de begeleiders wanneer de communicatie moeizaam of niet zou verlopen.

Deze begeleiders hebben ook aangegeven dat zij blij zijn dat alle cliënten (voor zover mogelijk) benaderd zijn. Dit merkten we ook bij de cliënten die wij wekelijks zagen, waarin wij niet alleen gepraat hebben met de mensen die verbaal beter zijn.

- **Opstellen van enquêtes**

Algemene voorwaarden:

Er zijn een aantal algemene voorwaarden die we bij het opstellen van de enquêtes hebben gebruikt, deze zijn schuin gedrukt weergegeven:

Het is belangrijk bij het maken van goede vragen in een enquête te letten op de *helderheid* en een *eenvoudige* van de vraagstelling. Dit houdt in dat de vragen in begrijpelijke taal en voor de doelgroep die geënquêteerd gaat worden te begrijpen is.

Tegelijk is het belangrijk dat de vragen *eenduidig* en *objectief* zijn opgesteld. Dit houdt in dat er niet meerdere vragen in één vraag gesteld mogen worden en geen suggesties mogen worden gedaan.

Ook een *dubbele ontkenning* in een vraagstelling mag niet voorkomen, omdat de onduidelijkheid van de vraagstelling dan afneemt.

Specifieke voorwaarden voor de respondenten:

We hebben specifiek gelet op de het kunnen van de respondenten en van daaruit de volgende afwegingen gemaakt bij het maken van de enquêtes. Dit betekent ook dat de vragen in duidelijke en begrijpelijke taal opgesteld zijn en dat we gebruik gemaakt hebben van visuele ondersteuning bij de vragen.

- Er wordt gebruik gemaakt van zowel schrijf- als aankruisruimte. Door beide mogelijkheden aan te bieden, kunnen cliënten kiezen wat zij het prettigst vinden en wat het beste bij hen aansluit.

- We hebben gekozen voor visueel pictogrammen die we van www.sclera.be afgehaald hebben. Dit houdt in dat deze gestileerde witte silhouetten weergeven op een zwarte achtergrond. Binnen Baalderborg Groep wordt ook gewerkt met dit soort picto's, zij gebruiken ook de site www.slecra.be als bron. Tevens hebben we kleine afbeeldingen gebruikt van locaties die voor cliënten herkenbaar kunnen zijn, zoals de Boslustschool, Larcom, Dante en AC 't Alteveer. Ook deze manier van pictogrammen is bekend binnen Baalderborg Groep. De Werkwijzer, die stappenplannen in pictogrammen maakt, gebruikt in sommige gevallen ook foto's ter ondersteuning.
- We hebben geprobeerd met één afbeelding de hele vraag weer te geven en niet teveel pictogrammen achter elkaar te zetten. Door een vraag met één pictogram weer te geven die alles beschrijft, hebben we de vragen voor de cliënt duidelijker gemaakt. Daarmee zijn de antwoorden enigszins beperkt. Wij hebben hier bewust voor gekozen, zodat de cliënt zelf na moet denken over een antwoord en niet op basis van herkenning antwoorden geeft. Het pictogram dat wij gebruiken hebben voor leuk, staat bekend als een prettige en positieve emotie. Cliënten kunnen dit op verschillende manieren opvatten. Het onderscheid tussen leuk en niet leuk is met deze pictogrammen wel aangebracht. Dit komt ook voort uit de theorie over de ervaringsordeningen van cliënten. Hier hebben wij direct rekening gehouden met de cliënten die associatief ordenen, omdat zij reageren op basis van herkenning. De pictogrammen zijn duidelijk voor ze. Mensen die wat hoger functioneren zijn hier ook bekend mee. De bekendheid komt voort uit ervaring met de pictogrammen op het werk en op de woongroep. Cliënten weten de betekenis van de smiley die blij en niet blij kijkt. Volgens Smith en Hart (2002) zijn de basisemoties ontwikkeld bij mensen met een verstandelijke beperking. Zij worden bewust van dubbelzinnige emoties die toegepast worden, bijvoorbeeld dat het bij de één een positieve reactie op kan roepen en bij een andere een negatieve reactie. Mensen met een verstandelijke beperking herkennen emoties en kunnen deze in sommige gevallen benoemen, het begrip begint te komen. Ze kunnen emoties bedenken en uiten en ook hebben ze het besef dat dit tegenstrijdig kan zijn. Ondanks dat ze de emoties beter begrijpen blijven ze vaak vasthouden aan de uiterlijke expressie van emoties. Met deze informatie zullen wij letten op non-verbale communicatie van de cliënt bij het vragen naar de emoties leuk, niet leuk of weet ik niet. Hieruit concluderen wij dat de cliënten in staat zijn zich in te leven welke emotie het bij hen oproept op de groep waarnaar gevraagd wordt in de vragenlijst.
- We hebben gesloten vragen verwerkt. Hiermee hebben we bruikbare feiten weten te achterhalen. Ook kunnen we met gesloten vragen cliënten stimuleren om een antwoord te geven. Sommige cliënten zijn bang verkeerde antwoorden te geven of weten niet welke kant wij op wilden gaan. We hebben erop gelet dat niet iedere vraag gesloten is, omdat dat de cliënten juist kan beperken in het beantwoorden van de vragen. Door zelf de enquête af te nemen, hebben we bij sommige cliënten ook door kunnen vragen om een nog gericht antwoord te krijgen.
- De vragen zijn kort gesteld zodat ze begrijpelijk zijn voor de doelgroep die wij enquêteren.

- De vragen zijn onderverdeeld in subonderwerpen (Algemeen, AC 't Altevée en werkgroep(en)), om de hele enquête overzichtelijker te maken voor de cliënten.
- Het woord enquête hebben we in de enquête vermeden, omdat dit een lastig woord is en de cliënten misschien niet begrijpen wat er bedoeld wordt. In plaats hiervan hebben we gebruik gemaakt van het woord 'vragenlijst'.
- De enquête hebben we kort gehouden. Hierdoor hopen we de aandacht van de cliënt gedurende de hele enquête vast te blijven houden.

Specifieke voorwaarden voor onszelf:

Doordat we zelf ondersteuning bieden bij het afnemen van de enquête, is het belangrijk dat we hierbij ook een aantal gesprekstechnieken toepassen.

Eerst willen wij een korte inleiding laten lezen (of voorlezen), waarin we onder andere aangeven waarom we deze enquête afnemen, wat het doel is en dat de gegevens anoniem blijven.

Daarna proberen we de cliënt per vraag te begeleiden bij het invullen van de vragen. Hiervoor is het misschien nodig dat we bijvoorbeeld de vraag voorlezen of herhalen, in andere woorden zeggen of voorbeelden te noemen. Het effect hiervan kan zijn dat we op verschillende manieren en intonaties de vragen verduidelijken waardoor cliënten beïnvloedt kunnen raken.

Tijdens het invullen van de enquêtes is het belangrijk dat de cliënten gecompimenteerd worden. Een compliment zorgt ervoor dat zij zich zekerder voelen en groeien in hun zelfvertrouwen. Door dit bij de cliënten te stimuleren, zorgen we ervoor dat ze zich gewaardeerd voelen. Daarbij is het goed vooraf te benadrukken dat we het erg fijn vinden dat ze mee willen werken, dit kan de positieve sfeer bevorderen. Voor de cliënten hebben we wat lekkers meegenomen als tastbare blijk van waardering.

Lang en van der Molen (2004) beschrijven aandachtgevend gedrag, hetgeen wij zullen toepassen in de communicatie met de cliënten. Hieronder valt het non-verbale en verbale gedrag, het gebruik van stiltes en de terugblik. Het non-verbale gedrag zullen wij beiden toepassen, zodat we zoveel mogelijk dezelfde houding aan nemen in het gesprek met de cliënt. Zoals beschreven knikken wij ter bevestiging, zullen wij oogcontact zoeken en glimlachen bij het vallen van een stilte. De gelaatsuitdrukking van ons is hierbij ook belangrijk. Wij zullen veel glimlachen. Lang schrijft hierover dat deze belangstelling, welwillendheid en sympathie uitdrukken, wat stimulerend kan werken. Wij zullen ons hier bewust van zijn. Het maken van oogcontact, lichaamstaal en aanmoedigende gebaren zijn aspecten die vallen onder de non-verbale communicatie en waar wij rekening mee zullen houden. We zullen verbaal de cliënten volgen door korte kleine aanmoedigingen zoals hm, hm; ja, ja; o? enzovoort. We zullen bewust stiltes toepassen om de antwoorden voor de cliënten niet in te vullen en door hen de ruimte te geven om na te denken. Non-verbaal glimlachen wij hierbij ter bemoediging. De terugblik zullen wij toepassen wanneer wij voor de cliënt het antwoord op moeten schrijven. Door te herhalen wat de cliënt zegt, zullen wij zo nauwkeurig mogelijk het antwoord van de cliënt opschrijven.

Opbouw van de enquête:

Inleiding:

Voor de enquête hebben we een korte inleiding geplaatst. Hierin hebben we aangegeven dat de cliënten ons helpen met ons onderzoek. Ook hebben we aangegeven wie wij zijn en waar we meestal zitten. Hiermee hopen we te bereiken dat dit leidt tot meer herkenning van ons bij de cliënt. Verder hebben we de anonimiteit aangestipt en aangegeven dat de antwoorden niet fout kunnen zijn, omdat het hun eigen mening is. Hierdoor proberen we de eerlijkheid van de cliënt bij het beantwoorden te bevorderen.

De opbouw van de vragenlijst hebben we kort aangegeven, om zo de cliënt duidelijkheid te geven over wat hen te wachten staat en het voor te structureren. Daarnaast hebben we ook de verschillende mogelijkheden van antwoorden aangegeven. Ook de picto's hebben we alvast in de inleiding gezet met een korte uitleg, zodat de cliënten deze sneller kunnen herkennen.

Tot slot hebben we aangegeven dat we blij zijn dat de cliënten mee willen werken aan dit onderzoek en hebben we hen bedankt voor het meewerken. Als tastbare blijk van waardering hebben we wat lekkers meegenomen voor de cliënten.

Enquête:

De enquête hebben we van breed naar specifiek opgebouwd. Eerst hebben we een aantal algemene vragen opgenomen. Dit om een beeld te krijgen van de cliënt en zijn of haar voorgeschiedenis.

Algemeen

1. Ben je een man of een vrouw?

Door de pictogrammen voor een mannetje en een vrouwtje te gebruiken, is het voor de cliënten duidelijk wat er met de vraag bedoeld wordt.

2. Hoe oud ben je?

Bij deze vraag werd ons vooraf al gezegd dat waarschijnlijk veel cliënten deze vraag moeilijk kunnen beantwoorden. Toch is het voor ons belangrijk om deze vraag in de enquête te zetten, omdat hierdoor de belangen binnen AC 't Altevweer per leeftijdscategorie gemeten kunnen worden. Een aantal cliënten zal wel in staat zijn deze vraag te beantwoorden. Bij cliënten die dat niet kunnen, zullen we de leeftijd checken in de dossiers of bij de begeleiding.

3. In welke plaats woon je?

De aangeven woonplaats is in onze enquête belangrijk om op die manier te meten of wonen en werken werkelijk in dezelfde plaats gebeurd. Deze vraag hebben we open gesteld, omdat hier veel mogelijke antwoorden te geven zijn.

4. Woon je bij de Baalderborg?

Deze vraag hebben we gesloten gesteld, zodat de vragen met ja of nee beantwoord kunnen worden. Hierdoor wordt voor ons duidelijk of de cliënten ook werken bij de instelling waar ze ook wonen. Op de plaatjes staan de vlinder van de Baalderborg Groep. Dit hebben we gedaan, zodat de cliënten gemakkelijk de instelling kunnen herkennen en daardoor gemakkelijker kunnen kiezen.

5. Naar welke school ging je vroeger?

De vroegere school is voor ons onderzoek belangrijk om te weten of de cliënten vroeger vanaf de Boslustschool kwamen. Door hier een plaatje van de Boslustschool te gebruiken, is er mogelijk meer herkenning en kan de keuze gemakkelijker gemaakt worden. Andere scholen geven we niet als keuzemogelijkheid, omdat ons onderzoek alleen gericht is op de Boslustschool.

Vervolgens zijn we ingegaan op AC 't Alteveer. Hoe zijn de cliënten te werk gegaan met het kiezen voor AC 't Alteveer, welke hulp hebben zij daarbij gehad en wat zijn de 'leuke' en 'niet leuke' overwegingen om bij 't Alteveer te werken.

AC 't Alteveer

6. Waar heb je gewerkt voordat je bij 't Alteveer kwam werken?

We vragen naar het vroegere werk van cliënten, om een beeld te krijgen via welke weg de cliënten hier op AC 't Alteveer gekomen zijn. Door hier duidelijk de Dante, de Werf, de Strangen en de Larcom als mogelijkheden aan te geven, wordt de keuze voor hen gemakkelijker. Dit is tevens voor ons relevanter om te weten. Hierbij hebben we ook plaatjes gebruikt van de vlinder van Baalderborg, de Dante en de Larcom. Op deze manier proberen we de herkenning van de cliënten te vergroten en daardoor de vragen duidelijker te maken.

7. Hoe heb je gekozen voor 't Alteveer?

De meting hoe cliënten voor AC 't Alteveer hebben gekozen lijkt ons een lastige vraag, maar is zeker relevant voor ons onderzoek. Hierdoor onderzoeken we de invloed die mensen in de omgeving van de cliënt op dergelijke keuzes kunnen uitoefenen. Door hier mogelijkheden te geven, proberen we de vraag begrijpelijker te maken. Ook hier geldt dat wellicht een aantal cliënten wel aan zal kunnen geven hoe zij gekozen hebben.

8. Wat vind je leuk bij 't Alteveer?

Bij deze vraag kunnen de cliënten mondeling of schriftelijk aangeven wat zij leuk vinden bij AC

't Alteveer. Hier geven we bewust geen opties om uit te kiezen, omdat anders de cliënten teveel beïnvloedt worden en mogelijke andere opties niet kiezen als die niet als keuzemogelijkheid aangeven zijn.

9. Wat vind je niet leuk bij 't Alteveer?

Bij deze vraag kunnen de cliënten mondeling of schriftelijk aangeven wat zij niet leuk vinden bij AC 't Alteveer. Hier geven we bewust geen opties om uit te kiezen, omdat anders de cliënten teveel beïnvloedt worden en mogelijke andere opties niet kiezen als die niet als keuzemogelijkheid aangeven zijn.

Ten slotte zijn we ingegaan op de groepen waarin de cliënten momenteel werkzaam zijn. Hierbij is het belangrijk dat de cliënten eerst aangeven op welke groep(en) ze werken en vervolgens hoe ze bijvoorbeeld dit werk vinden of hoe de collega's zijn.

Werkgroep(en)

10. Op welke groep(en) werk je op 't Alteveer?

Er zijn vier mogelijke groepen waar de cliënten kunnen werken en door hier duidelijke pictogrammen van de werkzaamheden te gebruiken, is de keuze gemakkelijk te maken. De cliënten hebben ook de mogelijkheid om deze groepen op te schrijven.

11. Is je werk makkelijk of moeilijk?

Cliënten kunnen bij deze vraag kiezen uit de drie opties 'makkelijk' 'moeilijk' en 'weet ik niet' en dit aankruisen. Door bij de vragen 11, 12 en 13 dezelfde pictogrammen te gebruiken, wordt het voor de cliënten helder waar ze uit kunnen kiezen. Door alle vier werkgroepen weer te geven, kunnen de cliënten die in meerdere groepen werken, per groep aangeven wat zij van het werk in de groep vinden.

12. Vind je je collega's leuk of niet leuk?

Cliënten kunnen bij deze vraag kiezen uit de drie opties 'leuk' 'niet leuk' en 'weet ik niet' en dit aankruisen. Door bij de vragen 11, 12 en 13 dezelfde pictogrammen te gebruiken, wordt het voor de cliënten helder waar ze uit kunnen kiezen. Door alle vier werkgroepen weer te geven, kunnen de cliënten die in meerdere groepen werken, per groep aangeven wat zij van de groepsgenoten en collega's in de groep vinden. Omdat door niet iedereen in de groep de groepsgenoten collega's worden genoemd, hebben we ook het woord 'groepsgenoten' genoemd, om zo de vraag te verduidelijken.

13. Wat vind je van de werkbegeleiding?

Cliënten kunnen bij deze vraag kiezen uit de drie opties 'leuk' 'niet leuk' en 'weet ik niet' en dit aankruisen. Door bij de vragen 11, 12 en 13 dezelfde pictogrammen te gebruiken, wordt het voor de cliënten helder waar ze uit kunnen kiezen. Door alle vier werkgroepen weer te geven, kunnen de cliënten die in meerdere groepen werken, per groep aangeven wat zij per groep van de werkbegeleiding vinden.

14. Wat zou je graag anders willen op 't Alteveer?

Met deze vraag geven we cliënten de mogelijkheid om aan te geven wat zij graag anders op AC 't Alteveer zouden willen. Door deze vraag te stellen, kunnen wij in de aanbevelingen meenemen wat cliënten graag veranderd zouden willen zien (indien dit mogelijk is).

- Betrouwbaarheid en validiteit

Voor het vaststellen van de betrouwbaarheid en validiteit hebben we een aantal keuzes gemaakt. Om de betrouwbaarheid te vergroten, is het belangrijk dat toevallige fouten worden uitgesloten. Volgens Verhoeven (2010) is het de bedoeling dat een onderzoek herhaalbaar is.

Zo hebben we gekozen om cliënten in hun eigen groep te enquêteren, om op deze manier de cliënten meer op hun gemak te stellen. Als ze meer op hun gemak zijn, zullen ze gemakkelijker aangeven wat ze echt vinden en dat invullen. Hierdoor willen we de betrouwbaarheid vergroten.

Ook gaan we de cliënten ondersteunen bij het invullen van de enquêtes. Dit om eventuele onduidelijkheden bij vraagstellingen weg te nemen en om door te vragen als dit

nodig is. We gaan één op één de vragen afnemen, omdat dit het persoonlijk contact bevordert. Tegelijk hopen we hiermee het vertrouwen van de cliënt te winnen. Door het afnemen van de enquête door ons apart, wordt de betrouwbaarheid aan de ene kant groter, maar aan de andere kant juist kleiner. Groter doordat de vragen verduidelijkt kunnen worden, kleiner doordat we beiden op verschillende manieren (door verduidelijking van de vragen, eventueel doorvragen en non-verbale communicatie) invloed kunnen uitoefenen op de cliënten.

De eerste algemene vragen van de cliënten hebben we middels dossieronderzoek en door gesprekken en vragen aan de groepsleiders gecontroleerd. Door verschillende bronnen te gebruiken, hebben we de betrouwbaarheid van de uitkomsten verhoogd.

Door de vraag te stellen 'wat is niet leuk bij 't Alteveer?' en 'wat zou je anders willen bij 't Alteveer?', hebben we geprobeerd op dezelfde schaal een zelfde soort vraag te stellen, om zo de betrouwbaarheid van deze vragen te verhogen.

Verder nemen we bij de cliënten de enquêtes individueel af, om hen niet te laten beïnvloeden door de rest van de groepsgenoten. Cliënten bij AC 't Alteveer hebben ons al eens gezien, waardoor we niet volledig onbekend voor hen zijn.

We hebben gekozen om alle cliënten van AC 't Alteveer te enquêteren. Dit hebben we gedaan, zodat alle cliënten mogelijkheid krijgen om eigen mening en overwegingen aan te geven. Daarin nemen we alle cliënten serieus, ook de cliënten die moeilijk verstaanbaar zijn of lastig uit kunnen leggen wat ze vinden. Op deze manier kunnen we nauwkeuriger een uitspraak doen over de uitkomsten.

Doordat we de hele populatie nemen, hebben we niet te maken met een steekproef. De eenheden die we bij dit onderzoek gebruikt hebben zijn dus de cliënten die op de vier verschillende werkgroepen binnen AC 't Alteveer werkzaam zijn.

Volgens Verhoeven (2010) zijn de twee belangrijkste vormen van het verhogen van de validiteit: de geldigheid van het meetinstrument en die van de onderzoeksgroep.

De validiteit van de enquêtes hebben we gemeten door de (persoonlijk) begeleiders van de verschillende groepen te vragen om feedback te geven op de vragen. Op deze manier hopen we de vragen zo eenduidig mogelijk te maken en alle cliënten op dezelfde manier te laten antwoorden.

De vragen die we hebben opgesteld zijn valide voor de hele doelgroep, omdat elke cliënt werkt op (een) groep(en) bij AC 't Alteveer. Hierdoor hebben zij allen te maken met werkervaringen en collega's. Doordat we alle cliënten enquêteren en geen steekproef nemen, wordt de juiste doelgroep benaderd voor ons onderzoek. Hierdoor is de populatievaliditeit groot, omdat de algehele populatie vertegenwoordigd is.

Voor de laatste vragen zijn belangrijk voor ons onderzoek. De positieve aandachtspunten kunnen we gebruiken bij het doen van aanbevelingen. Tegelijk kunnen we hierin misschien een oorzaak vinden in het ontbreken van aanmelding van nieuwe cliënten vanuit school. Als inleiding op deze vragen, vragen we eerst algemene gegevens van de cliënt. Hierna werken we langzamerhand naar de belangrijkste vragen toe.

Wat betreft de begripsvaliditeit, hebben we gekozen voor begrippen die voor de cliënten helder of eenduidig uit te leggen zijn. Zo hebben we het woord 'enquête' gemeden

en hiervoor 'vragenlijst' gebruikt. Ook hebben we de vragen in versimpelde vorm en duidelijk gesteld.

Omdat we bij de laatste vragen de tevredenheid van de cliënt wilden meten, hebben we de woorden 'leuk', 'niet leuk' en 'weet ik niet' gebruikt. Hoewel dit begrippen zijn die op meerdere manieren te interpreteren zijn, hebben wij toch voor dit begrip gekozen. Door ook gebruik te maken van smiley's (visitaal weergeven), hebben we gestreefd te meten of de cliënt positief of negatief is over het werk, de collega's en de groepsbegeleiding. Verdere uitleg over de definitie van bijvoorbeeld het begrip 'leuk' hebben we niet gevraagd, omdat dit niet relevant is voor ons onderzoek. Aangezien de doelgroep bekend is met dit soort visitaal pictogrammen, zijn wij er van uitgegaan dat zij ook bekend zijn met de betekenissen van de pictogrammen met een blijde en niet blijde smiley.

17. Evaluatie enquêtes

- Respondenten

We hebben te maken gehad met non-respons. Er waren een aantal cliënten die de vragenlijst niet in wilden vullen. In totaal hebben 4 cliënten de enquête niet ingevuld; van de keramiegroep 1, houtgroep 2 en de industriegroep 1. Het kan zijn dat we enkele cliënten niet benaderd hebben, doordat deze misschien niet aanwezig waren op de woensdag en/of donderdag. Dit zijn de dagen waarop wij de enquêtes afgenomen hebben. Uiteindelijk hebben wij 35 enquêtes afgenomen. Uit eerdere gegevens kwam naar voren dat we te maken zouden hebben met 45 cliënten. Er zijn echter ook een aantal cliënten die op twee groepen werken, deze hebben wij eenmalig benaderd. Wel hebben zij hebben bij beide groepen waar zij werkzaam zijn, hun mening gegeven waar dat gevraagd werd.

- Algemene opmerkingen

Op woensdag 17 november heeft Klazien de groep facilitair geënuquêteerd en Madelon de keramiegroep. Donderdag 18 november hebben wij enquêtes afgenomen op de groepen hout en industrie. Klazien heeft de houtgroep geënuquêteerd, omdat er een cliënt was die Madelon kende. Madelon heeft de industriegroep geënuquêteerd. Donderdag hebben we er ook op gelet of er nog andere cliënten waren op de groepen die wij woensdags geënuquêteerd hadden. Wij hebben medewerking van de cliënten gevraagd tijdens de werkbijeenkomsten die voor de koffiepauze plaatsvonden op iedere groep. Beide dagen hebben we ervoor gekozen om na de koffiepauze 's morgens te beginnen op de groepen, zodat de cliënten eerst rustig de tijd hadden om op te starten.

- Relevantie, begrijpelijkheid en beantwoording van de vragen

Bij de volgende vragen liepen we tegen onduidelijkheden of onbegrip aan:

Vraag 7: 'Hoe heb je gekozen voor AC 't Alteveer?' was een vraag die niet altijd begrepen werd. Ook vonden wij het zelf soms lastig uit te leggen wat wij hiermee bedoelden. Veel cliënten wisten niet meer hoe ze gekozen hadden en ook niet meer of iemand hen daarbij geholpen had.

Bij de vragen 8 en 9 vroegen we wat wel en niet leuk is bij AC 't Alteveer. Sommige cliënten vonden de vraag wat niet leuk is, moeilijk te beantwoorden. Een aantal gaf aan daar nog nooit over nagedacht te hebben. Het grootste gedeelte heeft dan ook geantwoord dat alles leuk is bij AC 't Alteveer.

Vraag 14: 'Wat zou je graag anders willen op 't Alteveer?' Sommige cliënten vonden deze vraag moeilijk te beantwoorden. Deze hebben we proberen te verhelderen door de cliënt bijvoorbeeld te vragen of hij nog iets zou willen op AC 't Alteveer wat er op dit moment nog niet is, er nog iets gemist wordt op het werk (en zo ja, wat), de cliënt iets vindt van wat er kan veranderen of wat zou erbij zou moeten op AC 't Alteveer.

De visuele ondersteuning, die vormgegeven werd door visueel pictogrammen, zorgde ervoor dat bij een aantal cliënten de vragen gemakkelijker te bespreken waren. We

merkten herkenning bij cliënten die niet konden lezen. Zij vonden het zichtbaar prettig een eigen bijdrage te kunnen leveren aan het invullen van de enquêtes.

- **Betrouwbaarheid en validiteit**

Het betrouwbaar maken van de enquête is over het algemeen gelukt.

De ruimtes waarin de enquêtes door ons zijn afgenomen, waren niet overal even rustig en prikkelarm, waardoor sommige cliënten afgeleid werden tijdens het invullen. De enquêtes van de keramiegroep zijn op de groep zelf afgenomen in de hoek, de enquêtes van de facilitaire groep zijn afgenomen in een aparte ruimte, de enquêtes van de industriegroep zijn in de hoek in de kantine afgenomen, de enquêtes van de houtgroep zijn in een apart kantoor afgenomen. We hebben ernaar gestreefd om de cliënten zoveel mogelijk één-op-één te benaderen. Dit is goed gelukt.

Enerzijds kan het enquêteren op de eigen groep zorgen voor een veiliger sfeer, anderzijds durven de cliënten daar misschien niet voluit te spreken. Op de keramiegroep leek dit echter niet het geval. Wel kan hierdoor de betrouwbaarheid door invloeden en prikkels van buitenaf verminderd zijn.

De beloning voor het invullen van de enquête was een candybar. Er was een cliënt bij, die mee wilde werken voor de snoep. Achteraf gezien is hierdoor de betrouwbaarheid van ons onderzoek wel aangetast. De cliënten hebben door de beloning zich sociaal-wenselijk kunnen opstellen, om zo toch de beloning te krijgen. Omdat we zelf bij het afnemen van de enquête zaten, hebben we wel geprobeerd door te vragen en daarvoor te zien of de cliënt gemeente antwoorden invulde. Op die manier hebben we de betrouwbaarheid vergroot.

Ook waren er een aantal cliënten die overal 'ja' op antwoorden en geen besef van tijd hadden. Hierdoor leken de vragen over leeftijd, school en vorige werkplek voor hen moeilijker te beantwoorden. Door de antwoorden van de leeftijd te vergelijken met dossieronderzoek, hebben we alleen deze vraagstelling bij sommige cliënten aangepast en daardoor betrouwbaar gemaakt. Hierdoor zijn de resultaten die gebaseerd zijn op leeftijd betrouwbaar gemeten.

Van de andere gegevens is het niet duidelijk of de gegevens correct door de cliënten zijn ingevuld. Toch wilden we voorop laten staan dat de enquêtes vanuit de belevingswereld van de cliënt zijn ingevuld. Daarom hebben we de andere antwoorden in de enquête laten staan zoals ze ingevuld zijn door de cliënt zelf.

Allebei hebben we de meeste cliënten moeten ondersteunen bij het invullen door voor ze te gaan schrijven en de vragen voor te lezen. Het kan zijn dat antwoorden verkeerd geïnterpreteerd zijn door ons. Wel hebben we gecheckt bij de cliënt of hij het opgeschreven antwoord bedoelde door dit na te vragen.

Door de verstandelijke beperking kan het zijn dat cliënten sociaal gewenste antwoorden hebben gegeven, hoewel wij wel aangegeven hebben dat geen enkel antwoord fout is.

Vraag 7 zouden wij een 'item-non-respons' kunnen noemen. De vraag werd veelal niet begrepen en is niet door iedereen beantwoord.

18. Overzicht cliënten die op twee groepen werken

	Werk Makkelijk/Moeilijk	Collega's Leuk/niet leuk	Werkbegeleiding Leuk/niet leuk
Cliënt 1			
Keramiek	Moeilijk	Leuk	Leuk
Industrie	Moeilijk	Leuk	Leuk
Cliënt 2			
Keramiek	Makkelijk	Leuk	Niet leuk
Facilitair	Weet ik niet	Leuk	Leuk
Cliënt 3			
Keramiek	Makkelijk	Leuk	Leuk
Industrie	Makkelijk	Leuk	Leuk
Cliënt 4			
Keramiek	Makkelijk	Leuk	Leuk
Industrie	Makkelijk	Leuk	Weet ik niet
Cliënt 5			
Keramiek	Moeilijk	Leuk	Leuk
Hout	Weet ik niet	Leuk	Leuk
Cliënt 6			
Hout	Makkelijk	Leuk	Leuk
Facilitair	Makkelijk	Leuk	Leuk
Cliënt 7			
Hout	Makkelijk	Leuk	Leuk
Facilitair	Makkelijk	Leuk	Leuk